TÜSTAV
ARŞİVİ
Bülent Tuna
Bağışı

Fransız Devrimi 200. yılında
Dosya
Sayfa 6-7

Amatör işkence
Kültür-Sanat
Sayfa 5

Şovenizm-Tabular-Dış politika
Eğitim
Sayfa 9

DİSK açılmalı!
İşçi Gençlik
Sayfa 8

88 Atletizmde limitle zorlandığı yıl
Spor
Sayfa 10

ZULÜM TIRMANIYOR!

☐ *"Binbaşı tarafından verilen emir üzerine bizleri sıraya dizip muhtarın elinden insan dışkısı yedirdiler... Kadın, çoluk-çocuk hepimizi falakadan geçirdiler."*

☐ *Bugün ülkemizde genç olmak veya öğrenci olmak gibi salt Kürt olmak bile potansiyel suçlu kategorisine girmek için yeterli bir sebeptir.*

☐ *Ulusal demokratik talepler günlük yaşamımızın içine girerek Kürt halkına yönelik yasak ve tabular onca baskı ve zulüme rağmen kırılmıştır.*

Devamı 11.sayfa'da

SİNEMANIN MAJESTELERİ

Sinemada bir dev. Sinemada bir devrim.
S.M. Eisenstein

Küçük bir çocukken babasından gizli sinemaya giderdi geceleri. Üç dil biliyordu ve entellektüel olan herşeye ilgisi vardı. '1917 Ekim Devrimi' gerçekleştiğinde ondokuz yaşındaydı, mühendislik eğitimini bırakarak devrim ordularına yazıldı. Dünya sineması ve Eisenstein için herşey Esther'in montaj odasına girmesiyle başladı. 'Potemkin Zırhlısı'nı çektiğinde sinemayla tanışalı bir yıl olmuştu. Dünya sinemasında bir devrimin yaratıcısıydı. Batıl inançları vardı. Ve gençliğinde bir falcının dediği gibi elli yaşında öldü.

Devamı 11.sayfa'da

Gençlik Dünyası
Aylık Gençlik Gazetesi Şubat'89 Sayı 16/1000 TL (KDV dahil)

TERÖRİST KİM?

Eski ve etkili bir şarkının makamını bir kez daha terennüm etmeye başladı Bab-ı Ali'nin renkli basını. Şarkı bildiğimiz bir şarkı. Dini ve milli bayramlarımızda söyledikleri gibi dini ve milli olmayan bayramlarımızda da (siyasi kriz, toplumsal muhalefetin ivmelenmesi gibi, 1 Mayıs öncesi gibi) söylerler bu şarkıyı.

Yukarıda söylenenlerden bu şarkının "senede bir gün" olmadığı belli. Anarşi ve terör adlı şarkıdan sözediyorum.

Devamı 11.sayfa'da

Öğrenci derneklerini canlandırmak için

NE YAPMALI?

"Selçuk Ünv. Öğrenci Derneği kapatıldı... İ.Ü. Hukuk Fak.Öğrenci Derneği kapatıldı... İ.Ü. İktisat Fak. Öğrenci Derneği kapatıldı... Ankara Ünv.DTCF'de faşistler dernek kurdu..."

Kasım ayının ortalarından bugüne kadar dört dernek kapatıldı. Fakat bütün bu olanlara karşın öğrenci derneklerinden herhangi bir tepki yok.

İstanbul Abdi İpekçi Yurdu'nda sivil faşistler öğrencilere saldırıyor, dövülen üç öğrenci gözaltına alınıyor. Yine ses yok -demokratik öğrenci hareketinin temsilcisi- öğrenci derneklerinden...

"Baba Bakan" H.Celal Güzel faşist temelde modernizasyonlarını uygulamaya koyduğu halde, bu girişimin öznesi ve en kötü yönde, en fazla etkilenecek olan öğrencilerin savunucusu öğrenci derneklerinde hareketlenme yok...

Peki ne yapıyor öğrenci dernekleri, hangi hakla bütün bu olanlara duyarsız kalabiliyor?

Türkiye öğrenci hareketi gittikçe kemikleşen bir tıkanıklık yaşıyor. Ve bu tıkanıklığı dar grupçu yaklaşımlarla aşmaya çalışmanın imkansızlığı ve anlamsızlığı gün geçtikçe ortaya çıkıyor.

Dernekleşme sürecinin başlamasından bugüne kadar süregelen ve süregidecek gibi görünen "kriz" '88-'89 "Ders yılında" farklı bir nitelik kazandı. Nitelik değişikliği gösteren ve daha önce nedenleri bilinen krizin üzerine eklemlenen bu durumu (ikili yönelimi): "H.Celal Güzel faktörü" ve "Çizgileşme dönemi" olarak tanımlamak olası.

Öğrenci derneklerindeki gruplar bu dönemi çizgileşme problemlerini halletmeye ayırdılar. Sol hareketin tamamı

Devamı 11.sayfa'da

Bursa'da Gençlik Gecemiz Engellendi

Bursa'da "Gençlik Gecemiz" engellendi.

Gazetemiz Bursa bürosu 20 Ocak 1989'da Gençlik Gecesi düzenlemek için 23 Aralık 1988 günü valiliğe başvuru yaptı. Emniyet Müdürlüğü, geceye katılacak sanatçıların ikametgah ve nüfus kayıt örneklerini istedi. Bu istekler yerine getirilmesine rağmen 5 Ocak'da Emniyet Müdürlüğü Basın Bürosu "Temsilcilik belgemizde eksiklik olduğu" gerekçesiyle gecenin yapılmasına izin vermedi.

Bunun üzerine Bursa Bürosu Temsilcimiz Şenol İlhan Başkanlığında, 7 kişilik tertip komitesi olarak 10 Ocak'da ikinci bir başvuru yapıldı. 2911 sayılı yasada tertip heyeti üyelerinden ikametgah ve nüfus kayıt örneği istenmesine rağmen Bursa Emniyet Müdürlüğü sabıka kayıt belgesi istedi. Gösterilen süre içinde nüfus kaydı Bursa'da olmayan arkadaşlarımızın belgeleri yetişmediği için 16 Ocak'da başvuru geri alındı.

16 Ocak'da tertip komitesi üyelerinden iki arkadaşımızın ı polisler tarafından ziyaret edilerek ailelerine: "böylesi işlerle uğraşmamaları" telkin edildi. 17 Ocak akşamı Şenol İlhan'ın ve babasının evine giden polisler: "Gece düzenle-

Devamı 11.sayfa'da

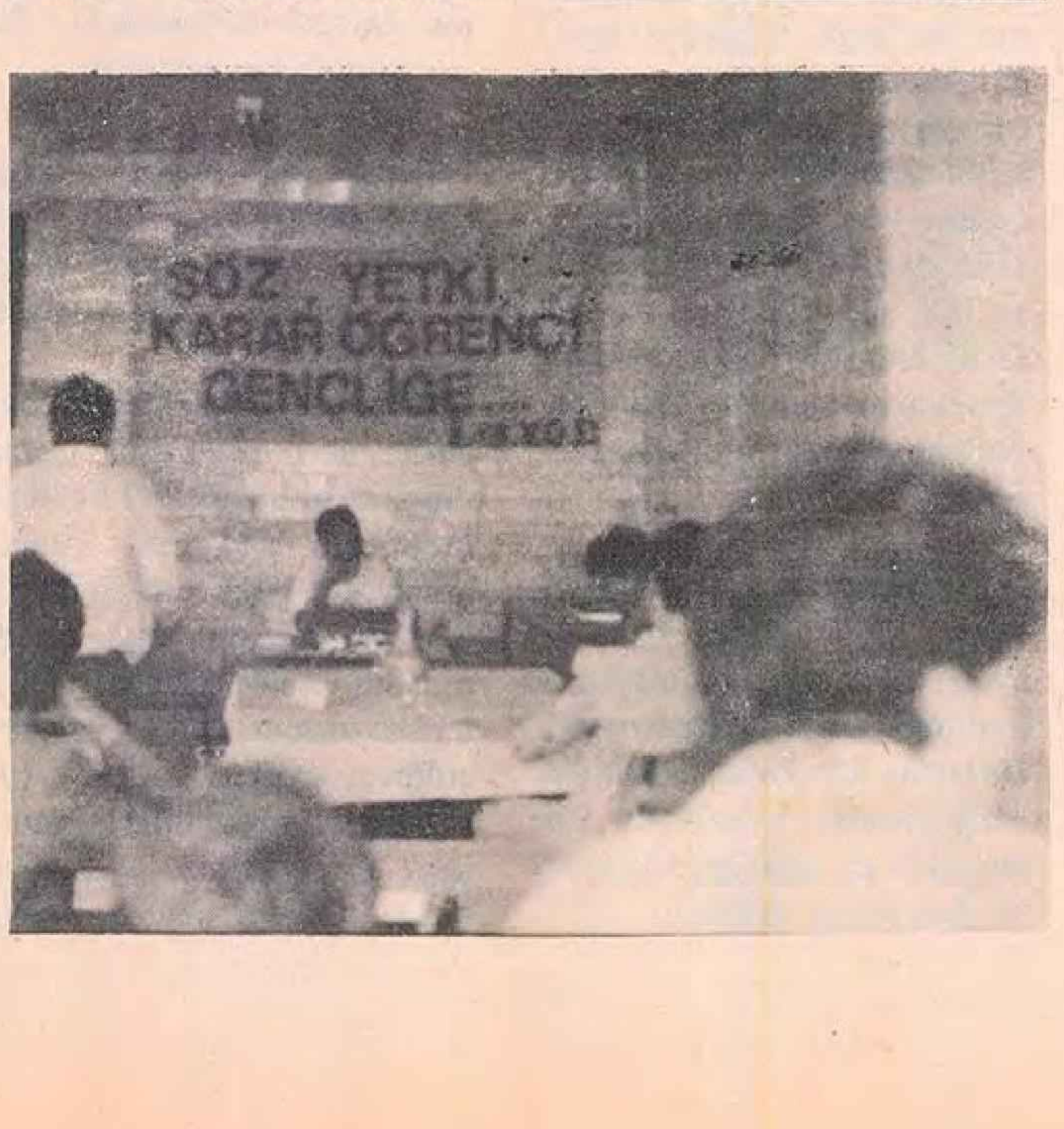

Özal'ın çözemediği denklemin formülü:

2 (24 Ocak + 12 Eylül) = 72

Sevgili Başbakanımız Özal, geçenlerde, ilkokul öğrencilerine sorduğu: "Bir musluk bir havuzu 2 saatte dolduruyor. Bir başka musluk ise aynı havuzu 3 saatte dolduruyor. İki musluk birden açılırsa havuz kaç saatte dolar?" sorusunu kendisi de çözemedi. Çözüm olarak, 2+3/2 yanıtını verince hata yaptığını anladı ve denklemler falan kurmaya çalıştı. İşin içinden yine çıkamayınca problemi çözemeden okuldan ayrıldı.

İlk önce problemin doğru çözümünü söyleyelim: Elektrik mühendisi olan Sevgili Özal; bu tür problemler matematikte 'ters orantı' bölümüne girer. Musluk sayısı arttıkça havuzun dolma süresi azalır. Yani sizin anladığınız gibi aritmetik ortalama alınmaz. Ters orantı olduğunu kavradıktan sonra şu işlemi yapmalısınız: $1/2 + 1/3 = 1/x$ denklemi böyle kurduktan sonra paydaların eşitleneceğini ve içlerdışlar çarpımı yapacağınızı biliyorsunuzdur. Ben yine de hatırlattım(!)

Sonuçta $x = 72$ dakika çıkmalı.

Sayın Özal tek başına olmamak kaydıyla bundan önce de bir takım denklemler kurmuştu. İlginçtir bunların da sonucu 72 çıkıyordu:

6(12 Eylül) = 72
3(24 Ocak) = 72
2(12 Eylül + 24 Ocak) = 72

Yukarıdaki denklemler tabi ki 'Normal Şartlar Altında' çözülemiyor. Çözüm için analitik bir faşizm ve onun türevleri gerekmekte.

Özal hiçbir problemi kendisi çözemedi ve çözemeyecek de. Havuzun her tarafı delindi, musluklar yalama oldu, kapanmıyor. Şemiler, Erdem ve Horzum'un vanaları kapanmak zorunda...

Elektrik Mühendisi olmak yetmiyor problemi çözmek için. Denklem kimler üzerine kurulduysa onlar tarafından çözülecek. Tabi bu arada iktidar da.

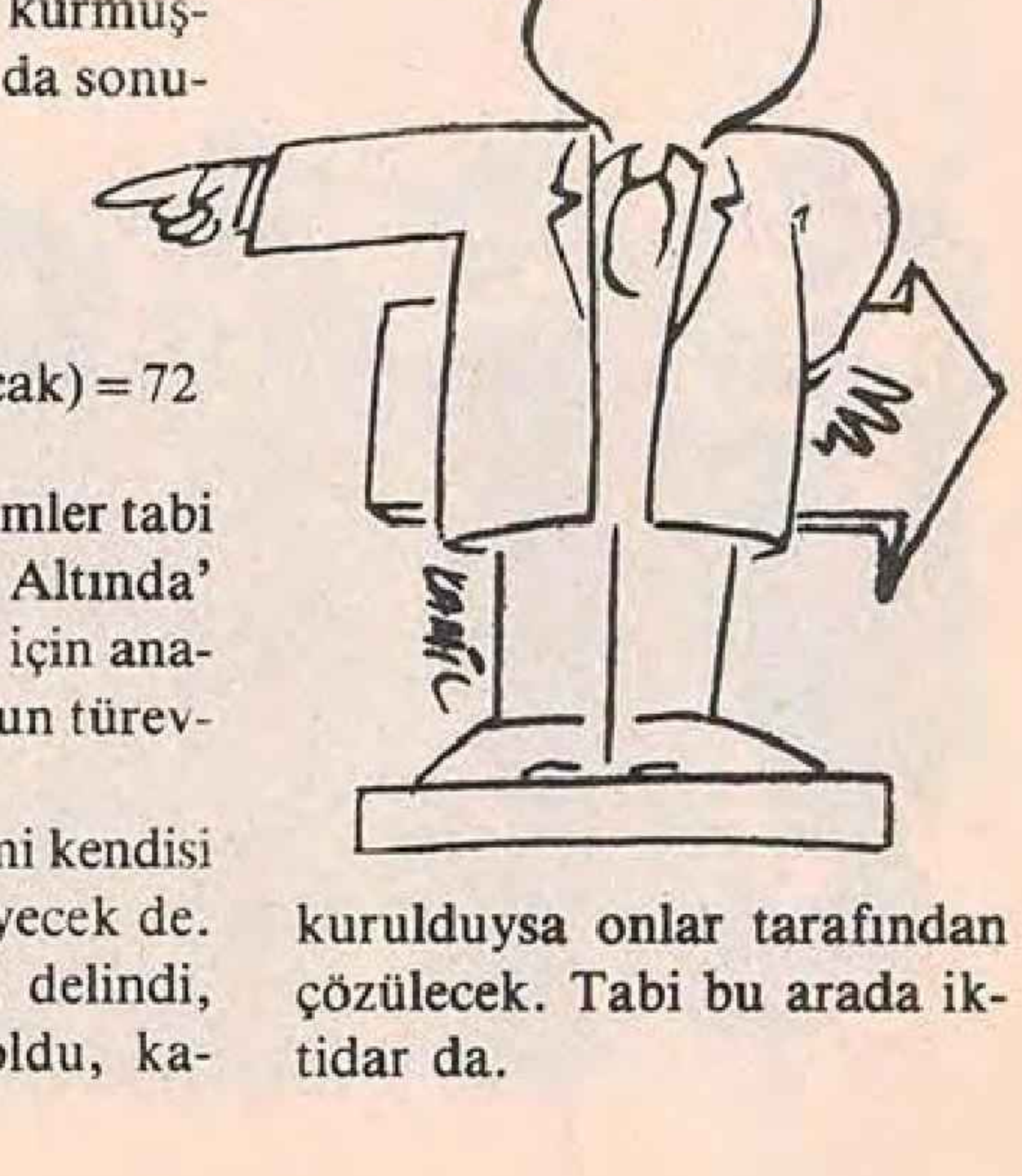

Eğitim sorunlarına diyalektik yaklaşım

Türkiye Öğretmen Hareketi'nin günümüzdeki örgütlü gücü Eğit-Der'in 1. Genel Kurulu yapılırken bir öğretmen dostumuzun gazetemize gönderdiği eğitimle ilgili bir inceleme yazısını yayımlıyoruz. Kendisine teşekkür ediyoruz!

Abdullah Şen
Öğretmen

İlk olarak eğitim tanımının üzerinde duralım. Eğitimciler, eğitim sözcüğünü farklı biçimlerde tanımlamışlardır. Bu tanımlardan bizce doğru ve doyurucu olan bir tanesini ele alalım.

Eğitim "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istemedik değişme meydana getirme sürecidir[1] " Daha fazla tanıma yer verecek olursak yazının amacından sapıp tanımlar içinde boğulması söz konusu.

Yazının amacı eğitim konusunu üç ana eksen etrafında incelemek, irdelemek ve olumsuzlukları gözler önüne sermek. Bu olumsuzlukları yukarıdaki tanımda aramak yanlışlık olur. Çünkü bu tanım ve diğer tanımlar eğitim bilimcileri tarafından eğitimi etkileyen olumsuz faktörler, unsurlar gözönüne alınmaksızın geneli kapsayacak şekilde bilimsel olarak yapılmıştır.

Eğitim konusunu üç ana eksen etrafında incelemeden önce gözden kaçırmamamız gereken şu gerçeği vurgulayalım.

Eğitim, ülkenin siyasi rejimi ile özdeşleşmekte. Yani şu demek oluyor: Ülkemizde uygulanmakta olan kapitalist sistem eğitim sürecini kendi iktidarı ile belirlemekte, sistem ülkemizde kendi eğitim politikasını MEB ile uygulamakta. Bu gerçeğe açıklık getirdikten sonra eğitim süreci içinde faal olarak yer alan üç temel faktörü öğrenci, öğretmen, okulu kapitalist sistemin çarpıklığı içinde inceleyip, özümsemek.

ÖĞRENCİ: Mecburi öğrenim çağına gelen çocuk öğrenci olarak ilkokula başlar. Dini hurafelere, korkuya dayalı korku ile yoğrulmuş bu eğitimi köy çocukları, eğer okul ve öğretmen varsa beş sınıf bir, tek dersanede, ilçedeki ve illerdeki çocuklar bağımsız sınıflarda, kimi çocuklarda özel okullarda özel derslerle tamamlar. Bunun sonucunda kimlerin kolejlere, yatılı okullara, yabancı dille eğitim yapan okullara gireceği belli olmuştur. Kaza ile yani öğrencinin kişisel başarısı ile yabancı, yerli paralı okulları kazandığını düşünsek bile bu öğrencinin yıllık öğrenim gideri 2-3 milyonu bulmaktadır. Şimdi olayı somutlaştıralım. Bu öğrencinin memur çocuğu olduğunu ve ailesinin eline ayda 200 bin lira geçtiğini farzedelim bu aile hiç para harcamaksızın yılda 2 milyon 400 bin lira biriktirebilecektir, bu durumda öğrenci kazansa bile kayıt yaptıramama gerçeği ile karşı karşıyadır. Zaten kazanıpta kayıt yaptıramayanların sayısı toplam kontenjanın yüzde 53.9 unu oluşturmaktadır. Daha sonra ortaokul ve lise yine öğrenci devlet okulundaysa boş geçen derslerle, branşı olmadığı halde boş geçmesin diye görevlendirilmiş yetersiz öğretmenlerle bölük pörçük olmuş eğitimini tamamlamıştır. Ve daha sonra üniversite sınavları, hiç de haklı bir seçme ve yerleştirme sınavı değildir. Bu puanla seçim esastır. Çünkü herkes puanına göre seçilip yerleştirilmektedir. Kişisel istek ve beceriler gözönüne alınmamaktadır. Zaten zamanı da geçmiş bir msleki gruplandırma, ayırmadır bu ve baştan sona yanlışlıklar manzumesidir. Hatta bu sınavların niçin, nasıl, neyi ölçtüğü de ayrı bir inceleme ve araştırma konusudur. Sınav sonucunda puanına göre istemediği okullara giren öğrenciler çoğunlukta, eğer öğrencinin istediği bir okulu kazandığını düşünsek bile maddi olanaklara fazlası ile sahip olmayan bir ailenin çocuğu ise yine kayıt yaptıramamakta kayıt yaptırsa bile özellikle büyük şehirlerdeki okullarda okuyan öğrenciler okullarını bırakma durumuna düşmektedirler. Demek ki öğrenciler kişisel istek ve becerilerine göre değil de maddi olanaklarını gözönünde bulundurarak tercih yapma durumundadırlar. Ülkemizde maddi olanakları kısıtlı olanlar, emeği ile geçinenler, çalışanların çocukları maddi olanaklarına göre okul seçme zorunluluğunda. Ya çalışmayanların, sermaye sahiplerinin çocukları? Onlar istedikleri, tercih ettikleri okullarda öğrenim görebilmekte. Hatta daha da ileri gidilerek zengin çocukları için paralı üniversite kurulmuştur.

Bu veriler ışığında ortaya çıkan, yıllardan beri söylene gelen eğitim de, fırsat eşitliği safsatası gerçeği.

Bu paralı kurulan Bilkent Üniversitesi'nden bahsedelim, burada okuyan zengin çocukları paraları ile okuduğu için kurallar içine sıkıştırılmamış.

Örneğin: Giyim özgürlüğü var, davranışlarda, tartışmalarda büyük özgürlüklere sahipler ama devlet üniversitelerinde katı kurallar ve baskılar var. Örneğin: Öğrenci giyimde özgür değildir. Her konuyu konuşamaz, tartışamaz, okuyamaz ne verilirse onu almak durumundadır.

İşte bu antidemokratik baskılara karşın 1984-1985'ten bu yana hızlı bir ivme kazanan öğrenci dernekleri tekrar kurulup gündeme geldi.

Yöneticilerin şunu iyice kafalarına sokması gerekiyor. Öğrenci dernekleri, öğrenci gençliğin istekleri, isteklerinin karşılanması ve bu isteklerin kazanılıp korunması için var.[3]

Yaşanılmış gerçeklerden örnek verelim. Öğrenciler yurtta çıkarılan yemeklerin iyileştirilmesi isteğinde bulunuyorlar. Vay efendim siz misiniz böyle bölücü bir istekte bulunan, tüm bu saçmalıkların bir tek açıklaması olabilir şizofreni olarak nitelendirilmesi. Öğrenciler en demokratik istemlerin karşısında bile en antidemokratik baskılar ile karşı karşıya kaldılar. Bu baskıları görmemek demek başını deve kuşu gibi kuma sokmak demektir.

12 Eylül sonrası kurulan paralı üniversiteyi bir yana bırakalım, devlet üniversiteleri bile paralı üniversite durumuna getirilmiştir. Harç adı altında öğrenciler büyük külfet altına sokulmaktadır. Yöneticiler ne kadar para alınıyor demesin sakın bir ekmek almakta güçlük çeken insanların olduğu ülkemizde bu alınan paralar harç olmaz, olsa olsa haraç olur, zorbalık olur. Evet haracını ödemeyen öğrenciler sınavlara alınmıyorsa, diplomaları verilmiyorsa bunun adı zorbalıktan başka ne olur.

Kapitalist toplumlarda herşey para ve kâr demektir. Eğitimimizde kâr getiren bir müessese durumuna kasıtlı olarak getirilmiştir.

Tüm bu baskıların olumsuzlukların temelinde varolan gerçek eğitim adı altında eğitimsizliği getirmektir. Düşünmeyen bir gençlik okumayan, okutulmayan bir gençlik yaratma çabası, gençliğin dinamizmini kırmak çabası ama söylenecek son söz, tüm antidemokratik engellemelere rağmen öğrenci gençlik tarihsel misyonunun bilincinde, gençler tarafından verilen mücadele de bunu göstermektedir.

ÖĞRETMEN: Eğitimin bütün ağırlığını, yükünü bu saygıdeğer kitle omuzlarında yıllardır bütün olumsuzluklara rağmen taşımakta ama acaba bütün bu özverilere karşılık Türkiye'de öğretmenlere gereken önem ve değer verilmekte midir? Tabii ki hayır, sakın ha sakın hep aynı teraneler denilmesin.

12 Eylül öncesi öğretmenlerimiz adi politik oyunlarla kendi ülkemizde oluşturulan sürgün yerlerine gönderildi.

12 Eylül sonrasına uzunca gözatmak daha doğru olacaktır. Türkiye'de ortalama bir öğretmenin eline geçen para 200.000 TL. civarında. Şimdi ev kiralarının 70-80 bin lira olduğu küçük bir ilçede görev yaptığını düşünsek bile insanın yaşaması için gerekli olan diğer gereksinimlerini hatırlatmaya sanırım gerek kalmaz. Öğretmenlerin durumu da başka iş kollarında çalışanlar gibi hiç de iç açıcı bir durumda değil. Yöneticiler, geçiniyorlar işte, yoksulluk edebiyatı yapıyorlar demesi konuya gayri ciddi, lakayıt yaklaşımını ve konunun sulandırılmasından başka birşeyi göstermez.

Binlerce mezun öğretmen yeterlilik sınavı için bekletilmekte. Hayali ihracatçılara bile milyonlar akıtılıp ta, ihtiyaç olduğu halde eğitimimize, geleceğimize yön veren öğretmenler ödenek yokluğundan göreve başlatılmıyorsa, insanca yaşayacak ücret verilmiyorsa öğretmenlere verilen değer alanen ortadadır ve yıllardan beri söylenen öğretmenlerimizin durumunu düzelteceğiz uyutmacasına da artık kargalar bile gülüp geçer.

Öğretmenler, öğretim görevlileri dünya görüşlerinden dolayı, sakalı var vs. diye görevlerinden alındı. İşte bu, öğretmenler üzerindeki aşağılama, horlama, sindirme, emeğini maddi açıdan yok etme çabalarına, baskılarına karşın haklı kazanımlarla elde edilen öğretmenlerimizin demokratik kitle örgütü olan TÖB-DER ve TÖS ellerinden anti hukuksal biçimde zor ile alındı. Bundan amaç öğretmenlerin örgütlenme yollarının tıkanmasıydı.

Buna karşılık iş adamlarının odaları, sendikaları kapatılmadı, örgütleri dağıtılmadı artı sermayelerini güçlendirecek, kârlarına kâr katacak şekilde lehte yasalar hazırlandı. En önemlisi de altın tepsi içinde 82 Anayasası sunuldu.

Ama tarih hesap soracak, yöneticileri ile birlikte TÖB-DER'i, TÖS'ü yargılayıp, kapatacak kadar somut kanıtların bulunmadığı için.

Ve kurulan YÖK eğitim üzerine bir karabasan gibi çöktü. Bu YÖK ile değerli kadrolar darmadağın edildi, astığı astık, kestiği kestik bir kurum oluştu. Üniversitelerdeki yöneticiler çoğunluk sistemine dayalı özgür seçme ile değil, padişahvari atama yoluyla göreve getirildi. Yüksek okullar, akademiler, fakülteler özgürce tartışılan bilim yuvası olmaktan çıkarılıp, bir iğnenin ucunda kaç melek dans edebilir cinsinden ve laik eğitim ayaklar altına alınarak bilim dışı uğraşıların, öğretilerin verildiği her alanda rastlanılan yetersiz elemanların yetiştirildiği eğitim birimleri durumuna getirildi.

OKUL: İlkokuldan başlayarak üniversiteye kadar eğitim gördüğümüz kurumdur. İnsanların eğitimi planlı ve programlı bir şekilde okul içinde olur. Türkiye'deki okulların eğitim yönünden nasıl bir yapıda olduğunu öğretmen ve öğrenci konusunda sanırım yeterince açıkladık ama tekrar anımsatmakta yarar var. Kapitalist sistem, Türkiye'deki eğitim sistemiyle korkak, pasif ve vurdum duymaz kişilerden oluşmuş br toplum yaratma gayreti içerisindedir. Bu yadsınmaz bir gerçektir.

Okulların eğitimsel işlevi bir çok görüşlere konu oldu. İşte şimdi okulun eğitimsel işlevi yönünden değil de bina olarak ele alalım.

Hepimiz görmüşüzdür köylerde, eğer görmemiş iseniz mutlaka gidip görün köy ilkokullarının binalarını. Geçici binalardan değil resmi binalardan söz ediyorum, tavanı göçmüş, duvarları çatlamış, kapıları bozulmuş, çerçeveleri bozulmuş, sıvaları kopmuş, tuvaleti yıkılmış olanlarını mutlaka göreceksiniz. Peki niye böyle. Çünkü devlet vermiş müteahhite, o da kâr edeyim diye kısmış malzemeden bina 2-3 yılda viraneye dönmüş. Akla hemen şu geliyor. Okul binaları eğitim görülsün diye mi yapılıyor yoksa birileri kâr etsin diye mi? Eğitim görülmesi için yapılsa gelip denetlenerek en iyisi yaptırılmaya çalışılır. Demek ki okul binası bile kâr amacına hizmet ediyor. O binaların içinde öğrencinin yaşayacağı düşünülerek insana yaraşır biçimde inşaa edilmesi gerekir.

Ülkemizde niye kendi hastaneni kendin yap, kendi PTT'ni kendin yap vs. de ilde kendi okulunu kendin yap kampanyası başlatılıyor. Nedeni gayet açık çünkü eğitim, meyvesi geç alınan bir alandır ama kapitalist sistemde kâr ilk hedeftir ve vakit geçirilmeksizin elde edilmelidir. Başlatılan bu kampanya, kapitalist sistemde amacın toplumun eğitilmesinin olmadığının, buna verilen önemsizliğin göstergesi olmaktadır.

SONUÇ: Eğitim üretimle iç içe olmalıdır gerçeği yıllardan beri söylenir. Şimdi bu gerçeği yüzde olarak istatistiki biçimde saptayalım:

Zaman sabit kalmak şartıyla:

a) Okuduklarımızın yüzde onu

b) İçtiklerimizin yüzde yirmisini

c) Gördüklerimizin yüzde otuzunu

ç) Hem görüp hem içtiklerimizin yüzde ellisini

d) Gördüklerimizin yüzde yetmişini

e) Yapıp söylediklerimizin yüzde doksanını hatırlamaktayız. Bu yüzdeler eğitimle üretimin iç içe olması gerektiğini bize somut olarak vermekte.

Yazının başından itibaren olumsuz tespitleri vermeye çalıştık. Bu olumsuzluklar, çeşitli eğitim bilimcileri tarafından değişik şekilde yorumlanır. Eğitimde, toplum içinde bir alan, aktivite olarak yalnız başına algılanamaz, çünkü onu olumsuz etkileyen belirleyen somut gerçekleri gözden kaçırıp metafizikçi düşünce, akıl ile alınmaya çalışılan basit önlemlerden söz edersek kaderine bırakılmış eğitim sistemini kabul etme durumuna, yanılgısına, düşeriz.

Söylenecek son söz ise, son zamanlarda yoğunlaşan çevreci hareketten yola çıkarak ne önlem alınırsa alınsın ki alınmaz, kokuşmuş kapitalizm sistemi doğayı kirletmeye devam edeceği gibi bu sistem içinde eğitim sorunlarının bırakın çözümünü bir çığ gibi büyüyerek artacağını diyalektik düşünce ile algılamalı, anlamalıyız ama asıl olan, olumsuzlukların temel nedeni olan kapitalist sistemi anlayıp onu alaşağı etmektir.

1- Selahattin ERTÜRK, Eğitimde "Program" geliştirme 1971,s.12

2- 1986-1987 öğretim yılı verisi

3- Gençlik Dünyası'ndan alıntı

MARX'A İNAT

Memet Güvenç

Bu köşede derneklerin sorunlarından, dernekler içindeki sosyalist öğrencilerin olumluluk ve/veya olumsuzluklarından bahsediyorum. (Tabi ben de zemzem suyuyla yıkanmış değilim) Geçenlerde bir dernekten gelen temsilcilerle yapılan söyleşiye katıldım. Söyleşi bittikten sonra aklımda kalan en önemli soru işareti kavramların nasıl olup ta bu denli tepesi üstü durabildiğiydi.

Demokratik Kitle Örgütü, Anti-Faşist, Anti-Emperyalist, Sosyalist Gençlik Örgütü, Demokratik Merkeziyetçilik, Kitleselleşme, Sosyalist Öğrenciler ve Öğrenci Dernekleri. Bu ve bunun benzeri bir çok kavram tepesi-üstü duruyor. Olgularının eşleniği olmadığı için ayakları havada duran kavramlar mutlaklaştırılıyor ve ne olursa olsun gözü kara savunuluyor.

Kafamdaki soru işaretini kaldırıp yerine bilimsel doğruyu koymanın yöntemini; ters duran kavramların herhangi bir nesnelliğin ifadesi olduğunu ve nasıl ayakları üstüne oturtulabileceğini açıklamakta göremiyorum. En azından ilkönce bunu düşünmüyorum. En başta 'bilgi'nin edinilmesi sürecini açıklamak... Ki 'bilgi'nin nitelenmesi, özünü oluşturduğu kavramları da başaşağı durmaktan kurtaracaktır.

Algısal olanla zihni olanın çelişik birliği, olgu-kavramsal bilgi'nin diyalektik temelini oluşturur. Karşıtların birliği olan bilgi ve sistemleştirilmiş şekli, kavramlar ve algılanan olguyla birlikte somut durumun somut tahlilini yapmamızı sağlar. Bu haliyle kavramlar, sopanın su içindeki ikili görüntüsünün fiziki tanımlanmasını, kapitalist sömürünün özünü, sendikal mücadelenin sınırlarını, Kürtlerin ulus olup olmadığını açıklar.

Olumsuzlamak da, insanların tarihleri boyunca sosyal, ekonomik ve politik süreçlerin verili anın somut durumunun bilgisiyle ve -daha ileride- kavramlarla olasıdır. Yani yorumlamak ve değiştirmek doğru kavramların kullanılması ve nesnelliğe denk düşen kavramların üretilmesiyle mümkündür.

Kavramların bu kadar pervasızca kullanılabilmesinin nedeni olarak: 12 Eylül'ün yarattığı boşluk ve Marksizmi öğrenme yöntemimizdeki doğmatiklik gibi iki unsur çıkıyor karşımıza.

12 Eylül yarattığı boşlukla sanki 60'lı, 70'li yılları hiç yaşanmamış kıldı. DİSK, Töb-Der, Dev-Genç, SGB v.b. pratikler yorumlanamadı ve tartışılmadı. Yakınımızdakilerin subjektif yargılarıyla aklandılar ya da yüceltildiler.

Hal böyle iken iş başa düşüyor ve Amerika'yı yeniden keşfetme pahasına bizi kuşatan somut durumu Marksist-Leninist klasiklerden öğrenmeye ve açıklamaya çalışıyoruz.

Fakat bu noktada da hatırı sayılır kocaman bir hata yapıp sistemli ve objektif bir öğrenim sürecini gözardı edip, şuradan bir kitap, buradan bir dergi okuyarak yetiniyoruz. Öğrenme yöntemimizin yanlışlığı bizi draje edilmiş bilgiler almaya yönlendiriyor. Bu dergi hangi örgütün, bana Troçkizmi anlatır mısın, küçük-burjuva ihtilalciliği nedir?.. gibi. Ve sonuçta yakınımızdaki insanın prototipi olup çıkıyoruz. Oysa diyalektik dar ve mutlak bir pencere sunmuyor bizlere. Bizi bize ve insanlığı entegre ediyor.

Marx, Hegel'de tepesi-üstü duran diyalektiği ayakları üstüne oturturken, bizler, ona inat tekrar başaşağı ediyoruz.

Yanlışlığın bizden kaynaklanan yanını düzeltemezsek anti-faşist, anti-emperyalist ilkeleri '88 Türkiye'sinin öğrenci derneklerine ilke yapmaya kalkarız. Ya da benzeri...

Maslaktan sevgilerle

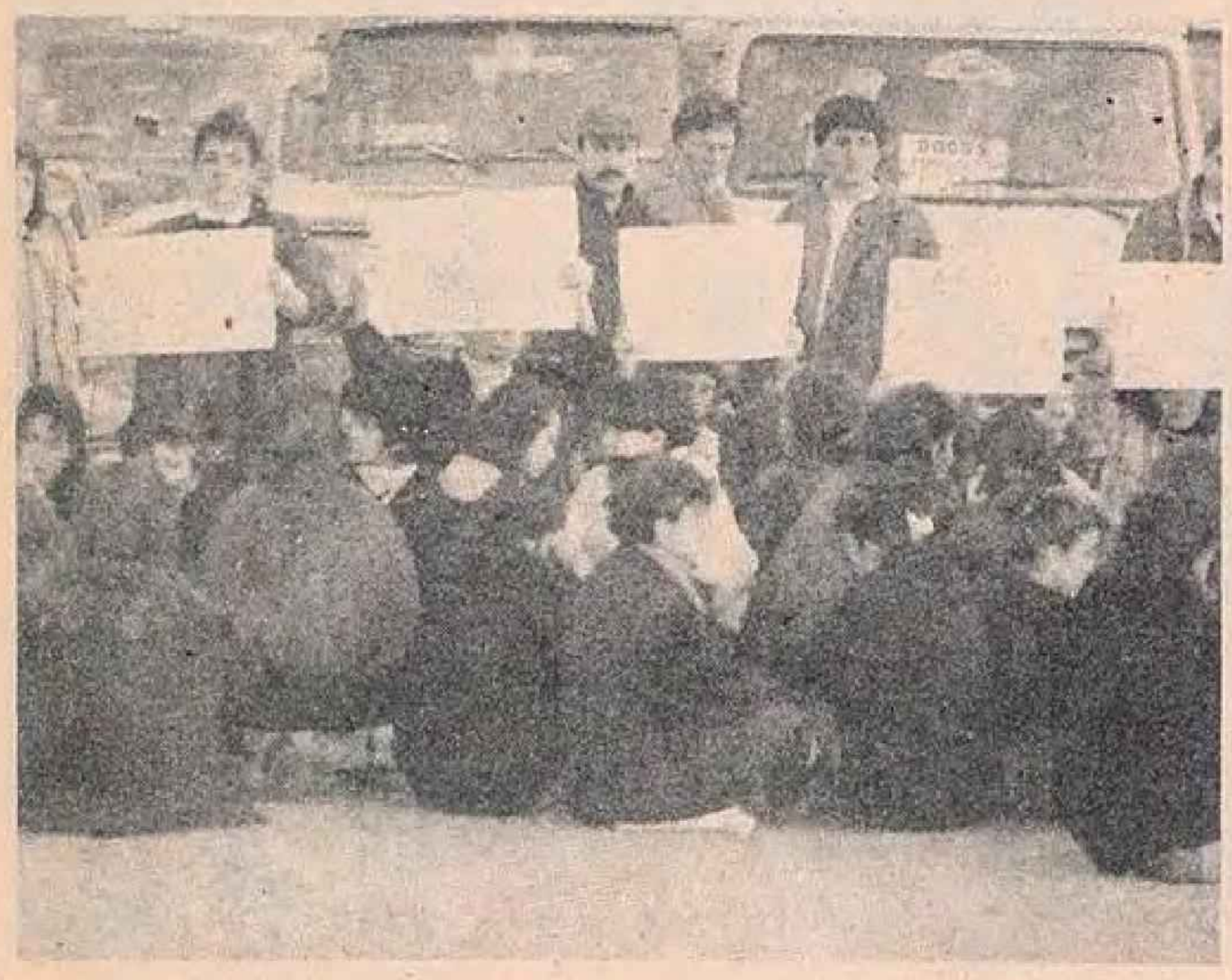

Üniversitede beşinci yılına gelmiş, final tatilinden yararlanıp memleketine gitmiş bir genç umut, üç-dört ay sonrasının şehir bölge planlamacısı. Akşam üstü barındığı Maslak Kız Yurduna dönüyor. Dolmuştan inip yurda girmek için karşıdan karşıya geçerken bir kamyon çarpıyor ve genç umut sönüyor.

Olay salt trajik bir görünüm verse de gerçek yüzü bu kadar masum ve kaderci değil. Suçlu kim? Kamyon şöförü mü? Arkadaşımız Mualla mı? Yoksa... Hayır her ikisi de suçlu değil. Gerçek suçlu bir kız yurdunu Maslak gibi şehir dışında, çevre yolu üzerinde plansız programsız oturtanlardır. Gerçek suçlu yol üzerine bir üst geçit, trafik lambası, ve hatta bir yaya geçidi dahi koymayanlardır.

Yoldan geçen arabaların orada bir yurt olduğunu anlamaları imkansız. Oysa o giriş her gün 800 Yıldız Üniversitesi Kız Yurdu, yaklaşık 400 de Elektronik Fakültesi öğrencisinin giriş çıkış yaptığı bir yer.

Mualla ile birlikte biranda ölü sayısının dörde yükselmesine rağmen hiç bir önlem alınmaması nedeniyle her gün ölüm ile kucak kucağa bırakılmaktayız.

Verilen dilekçelerin fayda etmemesi nedeniyle yol üzerinde 300 kız öğrencinin yaptığı oturma eylemi birbuçuk saat kadar sürüyor ve polisin gözdağıyla sona eriyor. Olayların arkasında "dış kök" arayan polis kazaya nasıl bir kılıf bulacak. Doğrusu merak ediyorum.

Peki Mualla karşıya geçmeyi başarsaydı nasıl bir yurda girecekti? İki-üç hafta öncesine kadar sapıklık olaylarının güncel olduğu bu yurt devletin akademik gençliğe verdiği değerin somut bir örneği. Evet nasıl bir yurt?

Girişten başlayalım: Karşıdan karşıya geçmeyi başarırsanız yurda girebilmek için Elektronik Fakültesi ile üçüncü katı yapılmakta olan bir inşaatın arasındaki yaklaşık iki metre eninde yüz metre boyunda dar bir yoldan geçmek zorundasınız. Işıklandırmasız, bekçisiz bu yol sapıkların icra-i sanat edebilmeleri için biçilmiş kaftan. Böyle bir durumda kalsanız, yardım isteklerinize ancak ikinci bir sapık cevap verebilir.

Nitekim bir, bir buçuk ay önce iki kız arkadaşımız saldırıya uğradı bu yolda. Önlem olarak bir ay sonra zaten ışıklandırması olan yurt binasının önüne bir lamba takarak sözde çözüm getirildi. Bu yılın sonunda hala ayakta iseniz 150 m. ilerde yurt binasını görürsünüz.

Sonunda yurda girdik. Sorunlar bitti mi dersiniz? Yeni başlıyor. İçeri girince önünde uzun kuyrukları eksik olmayan, sık sık bozulan telefon kulübesini görürsünüz. sonra merakla sular akıyor mu diye tuvalete gidersiniz. Sıcak su haftada iki kez verilir, ancak suyun hangi saatte verileceğini anlamak için ya kahin olmalı ya da musluğun başında nöbet tutmalısınız. Bu arada elektrikler kesilirse şaşırmayın, sigortalar atmıştır. Yurt eski tip sigorta ve elektrik sistemine sahip olduğu için normal karşılamak gerek.

Odanıza geldiniz, altı kişiyi barındıran bu hücrenin boyu, iki ranzanın sığacağı uzunlukta, eni de iki ranza arasından akrobasiyle geçilebilecek kadar geniş. Eh bu odaya dolaplar sığdırılamayacağına göre iki dolap da koridora kalmıştır. Kantinden bağımsız bir televizyon odası olmadığından kanal ve televizyon zevkiniz kantincininki ile aynı olmak zorunda. Yurt bir mescit odasına sahip olmasına karşın, satranç, müzik, resim gibi sanatsal etkinlikler allaha havale edilmelidir.

Ayrıca gecenin yarısı odanıza kapıyı çalmak gereği dahi duymadan idareciler dalarsa şaşırmayın. Karşı koymak isterseniz size sadece odanızı değil, istedikleri an dolaplarınızı da aramaya yetkili olduklarını söyleyeceklerdir. Yurtta kalmaya mecbur olan biz gençler bize layık görülen o küçücük dolaplardaki özel yaşamımızı da mı idarecilerin kontrolüne bırakmak zorundayız? Bizler geleceğin mühendisleri, mimarları, gündüzleri okulda YÖK baskısı altında ezilirken, geceleri de bu zincirin bir halkası olan yurdun zor koşullarına direnmek zorunda mıyız?

Mualla arkadaşımız bitirme projesine konu olarak yurdun çevresi ve Dereboyu Caddesinin düzenlenmesini seçmişti, ancak projeyi tamamlamaya fırsat bulamadan Maslak kurbanlarına katıldı. Dileğimiz devletin kendi yetersizliklerinin bedelini, biz gençlere ödetmekten vaz geçmesi..

Maslaktan sevgilerle...
Maslak Kız Yurdu'ndan
bir öğrenci

İ.T.Ü. Maden Fakültesi'nde

III. Genel Kurul

Genel Kurul'dan bir görüntü

İ.T.Ü. Maden Fakültesi Öğrenci Derneği üçüncü olağan genel kurulu 9 Ocak Pazartesi günü yapıldı.

Yaklaşık 300 öğrenci ile öğretim görevlileri ve eski mezunların da katıldığı genel kurul hareketli ve çoşkulu başladı.

Başkan Remzi Gedik'in açılış konuşması sonrasında söz alan konuklar katılımın az olduğunu, ancak aktarılandan daha dinamik bir toplulukla karşılaştıklarını belirttiler. Konuşmaların ardından yönetim kurulu raporlarının sunulması ile açılmak istenen tartışma ortamı daha sonra suçlamalara ve hakaretlere dönüştü.

Genel Kurul'un ikinci bölümünde ise gelecek döneme ilişkin olarak hazırlanan raporlar tek taraflı ve tartışmasız olarak okundu. Yapılan seçim sonucunda geçen yıl seçimleri kazanmış olan grup bu yıl da beş kişilik yönetim kurulunun tamamını oluşturdu.

Aydın'da işkence

Aydın Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Y.O.'nda okuyan altı öğrencinin gözaltına alınması ve yoğun polis baskısı nedeniyle 13 öğrencinin başlattığı açlık grevi 25.12.1988'de sona erdi. Üç gün süren açlık grevinde öğrenciler, arkadaşlarının serbest bırakılmasını ve okuldaki polis baskısının kalkmasını istediler.

20.12.88'de illegal bir örgütün bildiriler dağıtması üzerine polis, 9 öğrenciyi bu örgütle ilişkisi olduğu ve bildiri dağıttığı gerekçesiyle gözaltına aldı. Aynı gün akşamı 3 öğrenci serbest bırakıldığı halde diğerlerinin bırakılmaması üzerine 13 öğrenci açlık grevine başladı.

Polis, açlık grevini destekleyen öğrencileri tehdit ederek öğrencileri yıldırma yoluna gitti. Açlık grevinin üçüncü gününe girmesi üzerine, 6 öğrenci serbest bırakıldı.

Serbest bırakılan öğrenciler, içeride sürekli olarak yasadışı Dev-Sol örgütünün üyesi oldukları ve illegal bildiriler dağıttıklarının iddia edildiği bir ifadeyi imzalamaya zorlandıklarını, kaba dayak atıldığını ve içlerinden ikisine işkence yapıldığını- soğuk su dökme, testis sıkma gibi- söylediler.

Pazartesi günü yayınlanan basın bildirisinde amaçlarına ulaştıklarını söyleyen öğrenciler, arkadaşlarının serbest bırakılmalarından duydukları sevinci dile getirdiler ve polis baskısına karşı direneceklerini söylediler. Nitekim, polisin yoğun baskısı, okul çevresinde sürmekte. Sivil polisler elini kolunu sallaya sallaya okul binasına girip koridorlarda dolaşabiliyorlar. Okul idaresi ise bu olaya karşı oldukça duyarsız. Polis -idare, sivil- faşist işbirliği yoğunlaşarak sürüyor. Öğrenciler, bu olayı sonuna kadar protesto edeceklerini, mücadeleden vazgeçmeyeceklerini belirttiler.

Aydın Turizm İşletmecilik ve Otelcilik Y.O. dan bir grup öğrenci

Türkiye'nin en genç profesörü

Gazetelerden bir haber: Hacettepe Tıp Fakültesi'nden 1975'te mezun olan doktor Hilal Mocan 1989'un ilk günlerinde profesör oldu ve Türkiye'nin en genç profesörü" ünvanını aldı.

Böyle bir başarıyı okuyunca başarı sahibinin kişiliğini merak ediyorsunuz, hakkında bir şeyler okumak istiyorsunuz. Gazetenin yaptığı röportaja (Tercüman, 14 Ocak) göz atıyorsunuz. Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde görev yaptığı belirtilen çiçeği burnunda profesör Mocan, ülkemizde kadınların ezildiğine, ikinci plana itildiğine inanmıyor, hem zaten "Evde erkek önde gelmelidir" Profesör Mocan "kadının kocasına karşı saygısızlık yapmasını affetmem" diyor. Ya kocanın karısına saygısızlık yapmasına? Profesör hanım bir şey dememiş, yorum yapmayalım.

"Pahalılık yok desem yalan konuşmuş olurum" diyor Prof.'umuz. İngiltere'den gelip her yıl paundun Türk Lirası karşısında değer kazanışına hayret eden dostlarını anlatıyor. Ama en çarpıcı cevaplar"gazete okur, TV seyreder misiniz," sorularına geliyor. "En genç" profesörümüz şöyle cevaplıyor: "Evet gazete gelir, okumaya vakit bulamam. Köşe yazılarını hiç okumam desem yeridir". TV'de ise en beğendiği "haberlerin özeti''ymiş. "En genç" profesör olmaya götüren "başarılı" çalışması Hilâl hanımı bir şeylerden alıkoyuyor, ama önemi yok!! Örneğin bir doktor olarak ülkemizdeki beslenme yetersizliğinin vahim boyutları, parasızlıktan hastahanede rehin kalanlar, kötü eğitim ve çalışma koşullarını protesto için önlükleriyle yürüyen ya da yemek boykotu yapan meslektaşları, korumakla yükümlü olduğu insan hayatına kasteden işkence olayları ve nihayet insanlığı toptan yokedebilecek nükleer savaş tehdidine karşı doktorlar hareketi onu ilgilendirmeyebilir. O işini yapıyor, o kadar.

Boğaziçi Üniversitesi YAD-YOK'da

Keyfi uygulama

YÖK'ün "doldur-sündür-boşalt" mantığı ve bunun yansımaları olan keyfi tavır ve uygulamalar 12 Ocak Perşembe günü Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Y.O'nda oturma eylemi ile protesto edildi.

1984 yılından itibaren % 4'lük "dil barajı" nın kaldırılmasıyla birlikte, farklı toplumsal sınıflardan gelen öğrenciler B.Ü'ne doldurulmaya başlanmış, İngilizce hazırlık sınıflarında 2 yıl süründürülmüş, devamlılık ve yeterlilik sınavı mekanizmalarıyla boşaltılmaya çalışılmıştır. Geçen eğitim yılında 200, içinde bulunduğumuz yılda ise şu ana kadar 80 kişinin okulla ilişiğinin kesilmesi bunun somut örnekleridir. Sorunları bizzat yaşayan bizler bütün baskı ve engellemelere rağmen toplanarak dilekçe yoluyla idare ile diyalog kurmaya çalıştık. Bu girişimimiz karşısında dilekçelerimiz tamamen keyfi bir tutumla yerlere atıldı. Tek tip öğrenci yetiştirme ve kişiliksizleştirme amacı güden uygulamalara karşı sessiz kalmadığımızı, idareyi ve YÖK'ü teşhiri amaç edinen ve forum niteliği taşıyan oturma eylemiyle protesto ettik. Bu noktada şunu önemle belirtmek gerekir ki: Kendi ideolojisini yeniden üretmek ve ileriye yönelik kadrolar yetiştirmek için Bilkent Üniversitesini kuran burjuvazi burada umduğunu bulamayınca Boğaziçi Üniversitesine tekrar yüklenmek zorunda kalmıştır. Dayattığı koşullara ve bilimsel olmayan eğitime karşı çıkanları, yani "işine yaramayacakları" özellikle Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda elemeye çalışmaktadır.

Bir İhsan masalı

Üniversitelerin Pinochet'i sayın İhsan Doğramacı, son günlerde kendisine yaraşır açıklama ve itiraflarda bulunuyor. 29 Aralık 1988 tarihli Milliyet'te yayınlanan "Doğramacı'nın MİT itirafı"ndan sonra, 8 Ocak 1989'da Emin Çölaşan'ın yaptığı Doğramacı söyleşisini Hürriyet'te okuduk. 74 yaşına geldiği halde doğrama yeteneğini kaybetmeyen Doğramacı'nın bu yazılardaki sözlerinden derlediğimiz bir hikaye yazdık biz de:

"Yıllardan 1954. Bir gece yarısı genç profesör adayı Doç.Dr.Doğramacı, üniversite jüri başkanı Zeki Faik Ural'ın evine gider. Profesör olacağı Tıp Fakültesi Dekanının işlemlerini durdurduğunu öğrenir. Doğramacıya olan sevgisi açıklamaması gereken bu bilgiyi açıklattırmıştır Zeki'ye...

Dünyası yıkılan İhsan kendisini kısa bir süre içerisinde toparlayıp bu olayın altındaki mit yeniğini aramaya koyulur. Fakat nafile. Bir sonuç elde edememiştir. Bir gün Kerkük'lü bir MİT'li gelir ve bu elim olayın gizlerini açıklar: Dekanlıktan MİT'e kendisinin komünist olduğu hakkında bir ihbar gelmiştir. Gerekçe olarak, komünist ülke büyükelçiliklerine sık sık gitmesi ve gecekondu bölgelerine gidip gelmesi gösterilmiştir. Oysa ki İhsan bunları meslek aşkıyla yapıyordu. İhsan biraz düşündükten sonra (yaklaşık 2.5 ay) ayakkabılarının bağlarını bağladı. Bu MİT yeniği olsa olsa Hacettepe Üniversitesini kurmasını çekemeyen karanlık düşmanları tarafından ortaya atılmıştı. Nasıl yapardı da bu kızıl lekeyi üzerinden atardı İhsan.

Çaresizlik içinde Alaattinin lambasını okşarken bir çağrı gelir. Başbakan Menderes'in 14 yaşındaki oğlu Aydın ağır hastadır ve dahiliyeciler hastalığı teşhis edememişlerdir. İhsan apandisit teşhisi koyar ve çocuk kurtulur. Bu arada Menderes'le tanışma şerefine nail olan İhsan kendisine atılan iftiradan söz eder ve incelenmesini ister. Paşa soyundan gelen ailesini yakından tanıyan Menderes bu olaya çok üzülür ve İhsan'a tertemiz bir MİT raporu verir. Başbakan, devletin en gizli bilgilerinin bile emanet edilebileceği ender kişilerden saydığı İhsan'ı iki gün sonra profesör yapar.

Aradan yıllar geçer. Yıllar boyu bu iyiliğin karşılığını nasıl ödeyeceğini düşünür. Devrin karşılığı olarak İhsan'dan bir ricada bulunur. O da MİT ajanlarına Hacettepe Vakfını tavsiye eder. Kendisine yapılan iyiliğin karşılığını ödedikten sonra bir daha politik işlerle uğraşmaz. Vakıflar ve üniversiteler kurarak devletine ve milletine yararlı bir insan olarak yaşamaya devam eder."

Ankara Gazi Üniversitesi'nde

Faşist çeteler

Bir süre önce Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi kantininde Cumhuriyet gazetesi okuyan bir kaç kişi yirmi otuz kişilik faşist bir grubun saldırısına uğramıştır. Bunun üzerine yüze yakın öğrenci bu tür saldırıları kınayan ve bir daha olmaması için önlemler alınmasını isteyen dilekçelerini dekanlığa verdiler. Ancak ne gariptir ki dekanlık "bu tür olaylar sizi ne ilgilendiriyor? Verdiğiniz dilekçeler suç unsuru (!) oluşturuyor" diye idari soruşturma açmış, dilekçe veren öğrencilerden yazılı savunma istemiştir.

Daha önceden (1984) G.Ü. İkt.İd.Bil.Fak.'de sol içerikli gazete okuyan öğrenciler gene aynı anlayışı taşıyan çeteler tarafından dövülmüştü.

Değişik okullarda ve yurtlarda bu tür saldırıları yapan faşistler idarelerin ve çeşitli devlet güçlerinin güvencesi altında ellerini kollarını sallaya sallaya, rahatça gezmektedirler.

12 Eylül'le birlikte dinlenmeye çekilen ülkücü çeteler boş durmaktan sıkılmış olacaklar ki; kimileri çeşitli mafya çetelerinde çalışmaya başlamış, kimileri de okullarda yurtlarda insanlara dayak atma görevini üstlenmişlerdir.

Pervasızca insanları öldüren ülkücü faşistler bilsinler ki, tarihle birlikte halk kendilerine gerekli cezayı vererek gerçek adaleti sağlayacaktır.

Gazi Üniversitesinden
bir grup öğrenci.

HAKLIYIZ!

1 Ağustos Genelgesinin kaldırılması isteğiyle destek açlık grevi yapan ve ziyaret eden 34 öğrenci hakkında Uludağ Üniversitesi yönetimince soruşturma açıldığını, geçen sayımızda duyurmuştuk. Açılan soruşturma sonucu, 3 öğrenciye bir dönem okuldan uzaklaştırma cezası verildi.

Bildiride imzası bulunan 17 öğrenci hakkında üniversite idaresince yeni bir soruşturma açıldı. Soruşturmanın gerekçesi ise "İnsan Hakları Bildirisini imzalamak"...

Bu olay üzerine bir grup öğrenci, Gençlik Dünyası Bursa Bürosunda basın toplantısı yaptılar.

Basın toplantısı başlamadan önce, büromuz Bursa polisince gözetim altına alındı. Yerel basından ve diğer günlük gazetelerden gazetecilerin bulunmadığı, Yeni Çözüm ve Gençlik Dünyası muhabirlerinin katıldığı basın toplantısında öğrenciler "Devrimci Gençlik olarak haklı ve meşru bir zeminde mücadele etmekteyiz. Soruşturmalar bizi engelleyemez. Bundan sonra gelişecek olayların sorumlusu polis ve idaredir" dediler.

Selçuk Üniversitesi öğrencileri

"Atılmaları kınıyoruz"

Ekim ayında yapılan antidemokratik Gençlik Şurası tüm yurtta olduğu gibi, Selçuk Üniversitesi'nde de protesto edilmişti. Bu eylemden sonra beş öğrenci gözaltına alınmış, daha sonra serbest bırakılmıştı.

23 Kasım 1988'de 1 Ağustos Genelgesini protesto etmek ve cezaevlerindeki açlık grevlerini desteklemek için açlık grevi yapan öğrencilerden 16'sı gözaltına alınmış ve mahkemede serbest bırakılmıştı.

Geçtiğimiz ay içinde, okul idareleri polisle işbirliği yaparak, iki olayda da gözaltına alınan veya tutuklanan 39 öğrenciye disiplin soruşturması açtı. Soruşturmalar sonunda açlık grevi yapan ve tutuklanan öğrencilere bir hafta uzaklaştırma, eylemleri destekleyenlerin birçoğuna ise kınama ve uyarı cezaları verildi. Ayrıca bir grup kız öğrenci de açlık grevlerini destekledikleri için yurttan atıldı.

Bizlere uygulanan haksız soruşturma, ceza ve atılmaları kınıyoruz. Tüm yıldırma, sindirme ve baskı politikalarına rağmen akademik demokratik mücadelemizi sonuna kadar sürdürmeye kararlıyız.

Selçuk
Üniversitesinden
bir grup
demokrat öğrenci

Anlamamanın Arapçası:

YANLIŞ ANLAMAK

Ercan Kozan

Brecht'in katledilmesini görmek isteyenlerin ''Uç Kuruşluk Opera''ya gitmeleri yeterli.

Tarih, yanlış anlamalar sonucu atılmış yanlış adımlarla doludur. Siyaset ve sanat tarihi ise söz konusu yanlış anlamalarla tıka basa doludur.

Yanlış anlama, geometrik olarak 'anlamak ve anlamamak'ın ortası gibi görünüyorsa da maddeci tarih bu tür bir yaklaşımın doğru olmadığını, zayıftan yana tavır koymayanın güçlüyü desteklediğini, yanlış anlamadan yana tavır getirenin de -doğru diye bir şey olduğu için- yanlışın tarafından olacağını bilimsel olarak gösteriyor.

Sanat tarihi içindeki yanlış anlamalardan en uzun ömürlü olanı Aristoteles'in tragedya için getirdiği bir takım açıklayıcı bilgilerin ''yanlış anlaşılması'' olmuştur.

Aristoteles'in Poetika'da toparladığı şiir ve tragedya üzerine görüşleri kilisenin başrol oynadığı bir ''yorumlama'' seansı sonucu üç birlik kuralına dönüşmüş. (Liselerde kompozisyon üslubu olarak öğretilen 'serim', 'düğüm', 'çözüm' kaynağını buralardan almaktadır.) Yer, zaman, konu birliği şeklinde formüle edilen bu meşhur yanlış anlama yüzlerce yıl sanatın özellikle tiyatronun başında Demoklesin kılıcı gibi sallanmıştır. Shakespeare bile bu kalıplardan yalpaladığı zamanlar ciddi itirazlarla karşılaşmıştır.

Uzun süren ve gıdım gıdım kazanılan başarılarla kaynağında duruyor bulunan Aristoteles, bu kez de dramatik tiyatronun çıkışı oldu ve Brecht'e kadar sarsılmayan otoritesini sürdürdü.

Sistem getiren bütün insanların olduğu gibi Brech te yanlış anlamalardan payına düşeni yeteri kadar hatta Aristoteles'i bile geride bırakarak aldı. Dramatik tiyatronun özdeşleşmeci tiyatro anlayışına karşı geliştirdiği Epik Tiyatro kuramı, önemli olan izleyiciyle bilinç düzleminde ilişki kurmak olduğu için duygusuz tiyatro olarak yorumlanmış, insanın yer almadığı siyasi bir metin olarak yorumlanmıştır.

İnsana ait olan her şeyle ilgilenen bir bilimsel dünya görüşünün tiyatrosu olan Epik Tiyatro'nun böyle yorumlanması da ''yanlış anlama'' dan çok anlamamaya benziyor.

Brecht'in dramatik tiyatro eğitimi almış oyuncuların oyunlarını katletmesi üzerine "oyunlarının amatör gruplar tarafından oynanmasından daha da memnun olduğunu" söylemesinin ne anlama geldiğini anlamak için İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun ilk Brecht ''yorumu'' olan ''Üç Kuruşluk Opera'' ya gitme yeterli.

Devlet Tiyatrosu genellikle tiyatronun katliyle ilgilenir fakat bu kez avlanan Brecht. Resmi tarihçilerin 'bakın, Devlet Tiyatrosu'nda bile bir Marksist'in oyunu oynanabiliyor. Demek ki AET'ye bizi alamayanlar kötü niyetlidirler' demelerinden öte hiçbir anlamı olmayan bu oyunu büyük tiyatro kuramcısı Bertolt Brecht'e saygı olarak görmeyin.

''Yanlış anlama''nın huzurlu kervanına Ortodoks Brecht'çileri de katmak isteyen bu ''yorumu'' sunarak, Brecht'i anlamak kolaycılığının nelere kadir olduğunu bizlere anlatan İstanbul Devlet Tiyatrosuna teşekkürler...

''HALK SANATI'' MI?

Erdal Şahin

Son yıllarda ülkemizde halk dansları çalışan ve çalıştıranlarında gözle görülür bir çoğalma var. İlkokuldan üniversiteye okullarda sürdürülen çalışmaların yanı sıra, her geçen gün yeni bir halk oyunları derneği kuruluyor, yeni insanlar artan bir hızla folklorik çalışmalara katılıyorlar. Özellikle bahar ve yaz aylarında sayısız gösteri ve festivaller düzenlenerek zengin bir folklorik atmosfer gittikçe yoğun bir şekilde kendini hissettiriyor. Televizyon da bu atmosferi canlı tutmakta önemli bir yer tutuyor.

Bu gösteri ve sergileme olayı, yalnızca genel gösteri alanlarında kalmıyor. Gece kulüpleri, oteller, tavernalar, hatta balo ve kokteyl toplantılarında halk dansları çok sıkça sergilenen bir eğlence haline geliyor. Ve bu yoğun talep bir sektör oluşturma yolunda hızlı bir tırmanış gösteriyor.

Halk danslarının bir sektör oluşturma pozisyonuna girmesi, özünde çelişkiler taşıdığından çalışma biçimi ve sergileme alanında çeşitli görüş ayrılıklarının ve sert tartışmaların ortaya çıkmasına neden oluyor. Bu tartışmalar genel olarak üç anlayışın çatışması şeklinde ortaya çıkıyor.

Birincisi halk danslarının tamamiyle otantik, yöresel özelliklerini büyük bir özenle koruyarak, ilk çıktığı şekilde, herhangi bir ekleme ve çıkarma yapmadan olduğu gibi sergilenmesini savunanlar...

İkincisi, çeşitli sahne düzenlemeleriyle halk danslarının seyirlik yanını ön plana çıkararak göze hoş gelecek bir biçimde sergilenmesini savunanlar...

Üçüncüsü ise hem otantik yapıdaki hareket ve biçimleri kullanıp, hem de sahne düzenlemelerinden yararlanmakla birlikte halk danslarına kareografik düzenlemeler ve çok sesli müzik eşliğinde modern bir sanat havası vermeyi amaçlayanlar...

Genel görüntü halk danslarının otantik yapısına bağlı kalarak çeşitli sahne düzenlemeleriyle günümüz insanına hitap edecek bir şekilde sergilenmeye çalışılmasıdır.

Ancak dikkat çekilmesi gereken bir nokta var. Halk dansları denince ilk ortaya çıkışından feodal toplum düzeninin sonuna kadar olan gelişme dikkate alınıyor ve orada dondurulan halk dansı kavramı, kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı yeni toplum yaşantısı, insan-insan ve insan-doğa ilişkilerini gözardı ediyor. Daha doğrusu günümüz insanının kültürel, ekonomik ve sosyal yaşantısı danslara yansıtılamıyor.

Kendi öz kültürünü iç dinamiğiyle yeniden üretemeyen toplumumuz dışardan empoze edilen kendine yabancı kültüre karşı, geçmişte kendi içinden çıkan ve en iyi bildiği değerlere sıkı sıkıya sarılarak tepkisini dile getirmeye çalışmaktadır. Ancak bu geçmişe sarılış bir kaçışı da bağrında taşımakta. Şiir, roman, müzik ve diğer sanat alanlarında günümüz insanının yaşantısı modern normlarla işlenmeye çalışılarak empoze edilen yabancı kültür kırılmağa ve aşılmağa çalışılırken, özellikle halk danslarında bu günün insanına ulaşmada, onun ekonomik ve sosyal yaşantısının danslara yansıtılmasında üretken davranılamamaktadır. Var olan halk danslarını çeşitli biçimlerde sergilemenin kolaylığı yabancı kültüre tepki duyan insanlarımızı bu alanda uğraşmağa aktarılamamakta ve birbirinin tekrarından öteye gitmeyen, yalnızca biçimsel farklılıklarla ayırt edilebilen, geçmişte yaşanıp bitmiş ve bu günün insanına özellikle yaşam biçimi, özlemler, kaygılar açısından birşey vermeyen feodal dansların hakimiyeti sürdürülmektedir.

Halk danslarının bu geçmişe dönük içe kapalılığı, günümüz insanının yaşantısına ulaşmadaki yetersizliği eğitimsizlikten kaynaklanmakta. Halk danslarını öğretenlerin çoğunluğu çalıştırdığı yörede yetişmiş, gördüğü duyduğu şeylere kişisel yeteneğini katarak sanatsal kaygılardan uzak, bildiği fügürleri en iyi şekilde yapmağa ve yaptırmağa çalışan insanlardan oluşmaktadır. Oysa günümüzün karmaşık toplum yaşantısı ancak iyi bir eğitimle bir bütünlük içerisinde ortaya konulabilir. Bu eğitimden geçmiş insanlar günümüz insanını, toplum yaşantısını yorumlayabilir ve danslara yansıtabilir.

''İDEOLOJİ TAŞINIR''

☐ *Burjuva ideolojisini yaymaya çalışan basın-yayın araçları karşısında alternatif oluşturabilecek demokrat içerikli yayınlar olmasına rağmen TV'nin iktidarın tekelinde olmasından dolayı alternatifi yoktur.*

☐ *TV, hergün bilinçli ve sistemli bir şekilde burjuvazinin ideolojisini kitlelere yaymakta, onları bireyciliğe, bencilliğe, israfçılığa tüketimciliğe, adam sendeciliğe... itmektedir.*

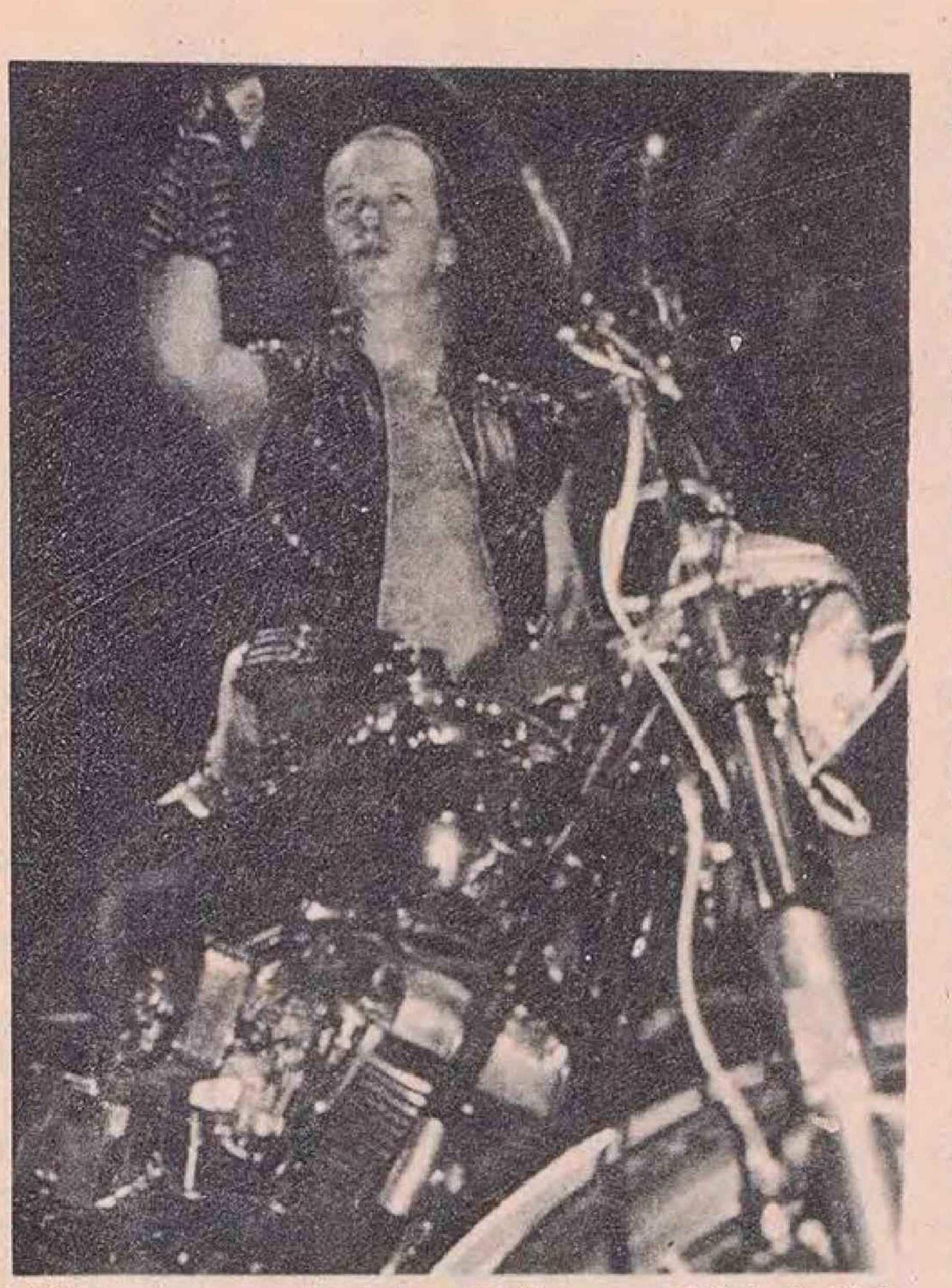

TV'den görmeye pek alışkın olduğumuz ve kitleleri oldukça etkileyen bir görüntü.

A.Cemii Kara

Egemen düzenin ideoloji taşıyıcısı olan kitle iletişim araçları arasında televizyonun özel bir yeri ve önemi var. Televizyonun görsel olması, anında naklen yayın yapabilmesi gibi teknik yeteneklerinin yanında iktidarın tekelinde olması ve kitlelere zorunlu olarak seyrettirilmesi, önemini artırmakta.

Ülkedeki okuma yazma oranının düşüklüğü, okur yazar olanların da okuma alışkanlıklarının olmaması, maddi imkansızlıklar basın ve yayın araçlarının kent(sel), özellikle kırsal kesimde izlenmesini sınırladığı halde televizyonun böyle bir sorunu yoktur.

Burjuva ideolojisini yaymaya çalışan basın yayın araçları karşısında alternatif oluşturabilecek demokrat içerikli yayınlar olmasına rağmen televizyonun iktidarın tekelinde olmasından dolayı alternatifi yoktur. Bu da televizyonun kitleler üzerindeki etki ve önemini artırmış onu kurulu düzenin en büyük ideoloji taşıyıcısı haline sokmuştur.

Burjuvazi televizyonu tekelinde tuttuğundan dolayı hergün bilinçli ve sistemli bir şekilde ideolojisini kitlelere yaymakta onları bireyciliğe (yalnız) bencilliğe, israfçılığa, tüketimciliğe, adam sendeciliğe... itmektedir. Televizyonu bir uyuşturucu gibi kullanarak kitlelerin dikkatini istediği yöne çekmekte, onlara suni bir hayal dünyası yaratarak güncel sorunlardan uzaklaştırmakta, suya sabuna dokunmadan yaşayan apolitik insanlar haline getirmektedir. Bu da sistemin çelişkilerini, bozukluklarını ve sömürüyü gizlemekteki başarısını gözlerden uzaklaştırmaktadır. Bunları gerçekleştirmek için de sosyal, sanatsal ve sportif olayları gerekirse milyonlar harcayıp kendi çıkarları doğrultusunda yansıtmakta büyük ölçüde başarılı olmakta. Günümüzde ve yakın geçmişte bunun açık ve seçik yüzlerce örneği vardır. Örneğin Leydi Diana'nın düğün töreninin naklen yayını yapıldı, aylarca konuşuldu. Bir zamanlar Dallas modası vardı. Ceyar vuruldu, günlerce konuşuldu. Sanki Afrika'da açlıktan ölenler, nükleer savaş tehlikesi, işkence, zam furyası bir anda yok oldu hepsi unutuldu.

Burjuvazi ideolojisini en geniş kitlelere yayıp iktidarını perçinleştirebilmek ve kitleleri uyandırmamak için çoğu zaman olduğu gibi bu alanda da kitle iletişim araçları tekelini elinde tutan büyük kapitalist şirketler ve ülkelerle işbirliğine girmekte.

''Batı Avrupa televizyonlarının toplam yayın süresinin ortalama % 60, dağıtımı yapılan tüm filmlerin % 70 ila 80'inin ABD kitle kültürü sanayinin ürünü olduğunu belirtmek yeterlidir. Diğer bölgelerde de durum aynı. Örneğin Latin Amerika'da ithal edilen TV programlarının dörtte üçü ABD'den geliyor. Buna karşılık ABD'de toplam TV yayın süresinin yalnızca % 3'ü yabancı filmlere ayrılıyor. ABD'de satılan yayınlar arasında ise en fazla şansa sahip olanlar gerçekte Amerikan dizilerinin kopyası niteliğindeki yapımlar.'' (Ülkemizde de durum farklı değil yüzdelere vurmaya gerek yok).*

Bu işbilirliği de her zamanki gibi gelişmiş kapitalist ülkelerin yararına olmakta, hem kendi ideolojilerini yaymakta hem de çok büyük kârlar elde etmektedirler.

Sonuç olarak diyebiliriz ki dünya kapitalist sistemi yaşayabilmek için diğer ideolojilere karşı kendi idolojisini yaymak zorunda, sistemli hareket etmekte, bunları yapabilmek için de kitle iletişim araçlarını özellikle televizyonu ideoloji taşıyıcısı haline getirmektedir.

Burjuvazi ideolojisini en geniş kitlelere yayıp iktidarını perçinleştirebilmek ve kitleleri uyandırmamak için çoğu zaman olduğu gibi bu alanda da, kitle iletişim araçları tekelini elinde tutan büyük kapitalist şirketler ve ülkelerle işbirliğine girmekte.

Televizyonu bir uyuşturucu gibi kullanarak kitlelerin dikkatini istediği yöne çekmekte, onlara suni bir hayal dünyası yaratarak güncel sorunlardan uzaklaştırmakta, suya sabuna dokunmadan yaşayan apolitik insanlar haline getirmektedir.

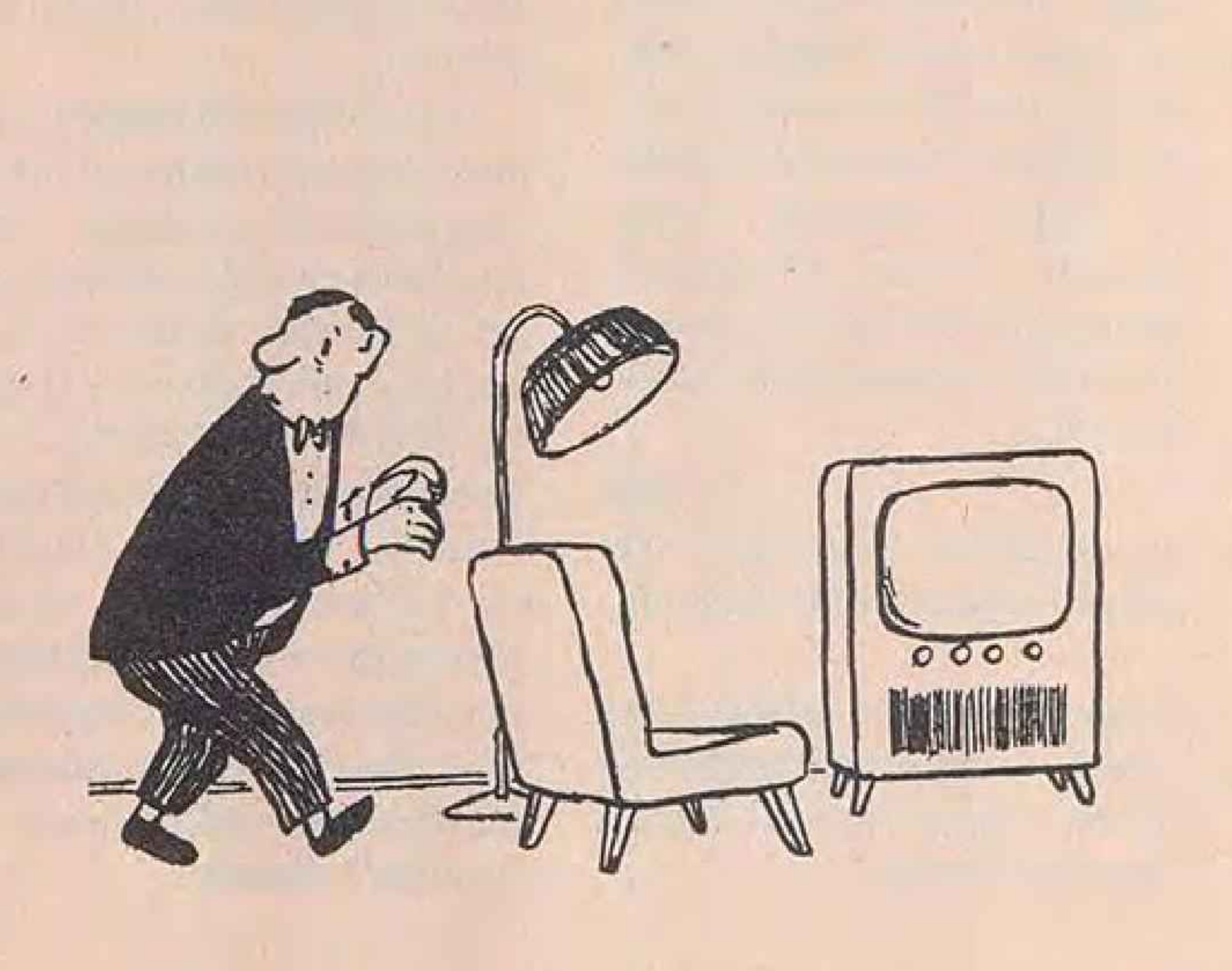

** Yeni Düşün dergisi Aralık 87*
Ayşe Sarı

ÖZLEM

I
Sıcak bir haziran güneşi
İlk ışıklarını gezdirirken
Caddelerinde kentin
Ve ilk gün sıcaklığıyla
Açılırken perdeleri evlerin
seninleyim
Sıcak bir esintidir selamın
Goncasını yaprak yaprak açan
karanfildir kokun
Sesin...
Kavak ağaçlarıdır.
Rüzgarla birlikte türküleşen
Yağmur gibi incecikten düşüverircesine
toprağa
Gece baktığım gökte bulurum
seni
Gözlerin gözlerimdedir görürüm
Ve kayan her bir yıldızla
seninle ölürüm
II
Deniz martısız
Belden yukarısı olmayan
insan gibi
Yarım, kopuk, cansız
Oysa...
Beyaz kanatlı martılar
Uçabilmeli maviliğe
Kucaklaşmalı iki dost gibi
Denizle

Dilek Burak

Diyarbakır, Güneydoğu Üretim sahnesi ''Bay Puntila ile Uşağı Matti'' oyununda.

AMATÖR İŞKENCE

Diyarbakır Hukuk Fakültesi'nde okumakta olan Selçuk Çelik, on yıldır tiyatroyla haşır neşir, çeşitli oyunlarda oynamış, oyun yönetmiş ve son olarak Güneydoğu Üretim Sahnesi'ni kurmuş bir genç. Bu sahne adına Bertolt Brecht'in ''Bay Puntilla ile Uşağı Matti'' adlı oyununu yönetip görev aldı. Selçuk Çelik ile yaptığımız röportajı sunuyoruz.

Röportaj:
Hasan Yavaş

☐ **Neden tiyatro Selçuk?**

-Bir insana neden yaşıyorsun diye sorulur mu? Sorulsa da şöyle bir cevap verecektir. Doğanın bir gereği olarak; tiyatroda da toplumun bir gereği olarak. Yaşamsız bir doğa nasıl düşünülemezse, tiyatrosuz bir toplum da düşünülemez.

☐ **Öğrencilik ve tiyatroyu nasıl bir arada yürütüyorsun?**

-Önce şunu söylemek isterim. Bir arada yürümüyor. Yürümemesi de doğal. Çünkü, ben tiyatroya zamanımın hemen hepsini harcayan birisiyim. Öğrenciliğe pek ayıracak zamanım olmuyor. Bundan yakındığım anlamı çıkmasın. Aksine daha çok zamanımı tiyatroya ayırmak isterdim. Ama uyumak (!) zorundayım.

☐ **Sizce tiyatronun amacı nedir? Tiyatroyu değerlendirirken ölçütleriniz neler oluyor?**

-Bildiğimiz gibi tiyatro bir sanat dalıdır. Ama tiyatroyu diğer sanat dallarından ayıran özellik, her düzeydeki insanı eğitebilmesidir. Yani kısaca bir eğitim aracı olarak bakabiliriz.

Tabi bunun yanında diğer eğitim dallarından farklı olarak eğlendirici ve rahatlatıcı bir yönü vardır. Tiyatronun tek ölçütü insandır. Zaten tiyatro Muhsin Ertuğrul hocamızın dediği gibi ''insanı insana insanla ve insanca anlatma sanatıdır.''

☐ **Diyarbakır'da amatör tiyatroculuğun zorlukları neler?**

-Amatör tiyatro demek, bir sorunlar yumağı demek anlamına da gelebilir. Yani yalnızca D.Bakır'da değil, nerede yaparsanız yapın, amatör tiyatro büyük bir özveri gerektirir. Tiyatro bir eğitim aracıdır dedik. İnsanları eğitmek te öyle basit bir şey olmasa gerek. Kısaca şöyle söylemek istiyorum. Bir oyun yaratmak için zamanınızın büyük bölümünü harcamak zorundasınız. Amatör tiyatroda, ekonomik çıkar amaç olmadığı için özverinizin daha fazla olması gerekiyor. Gelelim D.Bakır'a; yukarıda sözettiğimiz bu büyük zorluğun yanında, hiç akla hayale gelmeyecek kadar mantıksızlıklarla dolu engellerle karşı karşıyasınız. Özellikle yöneticilerimizin olaya karşı çok duyarlı (!) oluşu nedeniyle bizim çalışmalarımız, amatör bir işkence haline geliyor.

Amatör işkence mi? Ne demek o?

-Eğer, bir sahne provası için yedi yer değiştiriyorsanız, (hepsinden sepetlenerek), bir izin başvurusu için onlarca belge isteniyorsa (ve hiçbirinin bir amacı yoksa), her verdiğiniz dilekçe geri çevriliyorsa (sanki illegal bir çalışmaymış gibi), oynamak için bir sahne bulamıyorsanız (Devlet Tiyatrosunun tekelindeki salon haftada dört gün boş dururken), sonuçta 18 derecedeki soğukta köhne bir salonda oyun sahneliyorsanız, başka bir şey söylemeye gerek var mı?

☐ **Diyarbakır'da gençliğin tiyatroya bakışı hakkında neler söyleyebilirsiniz?**

-Yanıt verirken ikili bir ayrım yapmak gerek. Üniversite gençliğinin tiyatroyla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Söyleyebiliriz diyorum, çünkü yeterli değil. Aslında bunu belirtmek üzücü. Çünkü akademik düzeyde öğretim görmeye çalışan bir kişinin, bırakın tiyatroyla ilgili olmayı onu çok iyi özümsemiş olması gerekirdi. Tabi bu durum üniversite gençliğimizin kendisinden kaynaklanan bir oluşum değil, eğitim-öğretim sistemimizin ne kadar bozuk olduğunun bir göstergesidir.

Üniversite dışı gençliğe gelince; bir kimsenin açlıktan nefesi kesiliyorsa, ayağında postalı yoksa, soğuktan tir tir titriyorsa ya da hayatında gördüğü kitap alfabeden öteye geçmemişse o kimse için tiyatro nedir?

☐ **Son olarak neler söylemek istersin Selçuk?**

-Her alanda gelişmek istiyorsak mucize aramayalım. İşte tiyatro.

☐ **Başarılar Selçuk. Teşekkürler.**

-Ben teşekkür ederim.

''Nasıl çiçekler sunmalı..?''

Dilek Burak

Uzun süredir görüşemediğim arkadaşıma, nasılsın neler yapıyorsun diye sorduğumda ''şimdi sana jazz dinliyorum diyeceğim birşey anlıyamıyacaksın'' diye yanıtladı. Geçen kısacık süreç içerisinde usumdan insanı mutlandıran, coşkulandıran bir yanıtın neresi anlaşılmaz diye geçirirken, arkadaş ''jazz müziğinin tembeller müziği olduğunu söylüyorlar, bu günlerde nasılsın diyen herkese jazz dinlediğimi söylüyorum'' dedi.

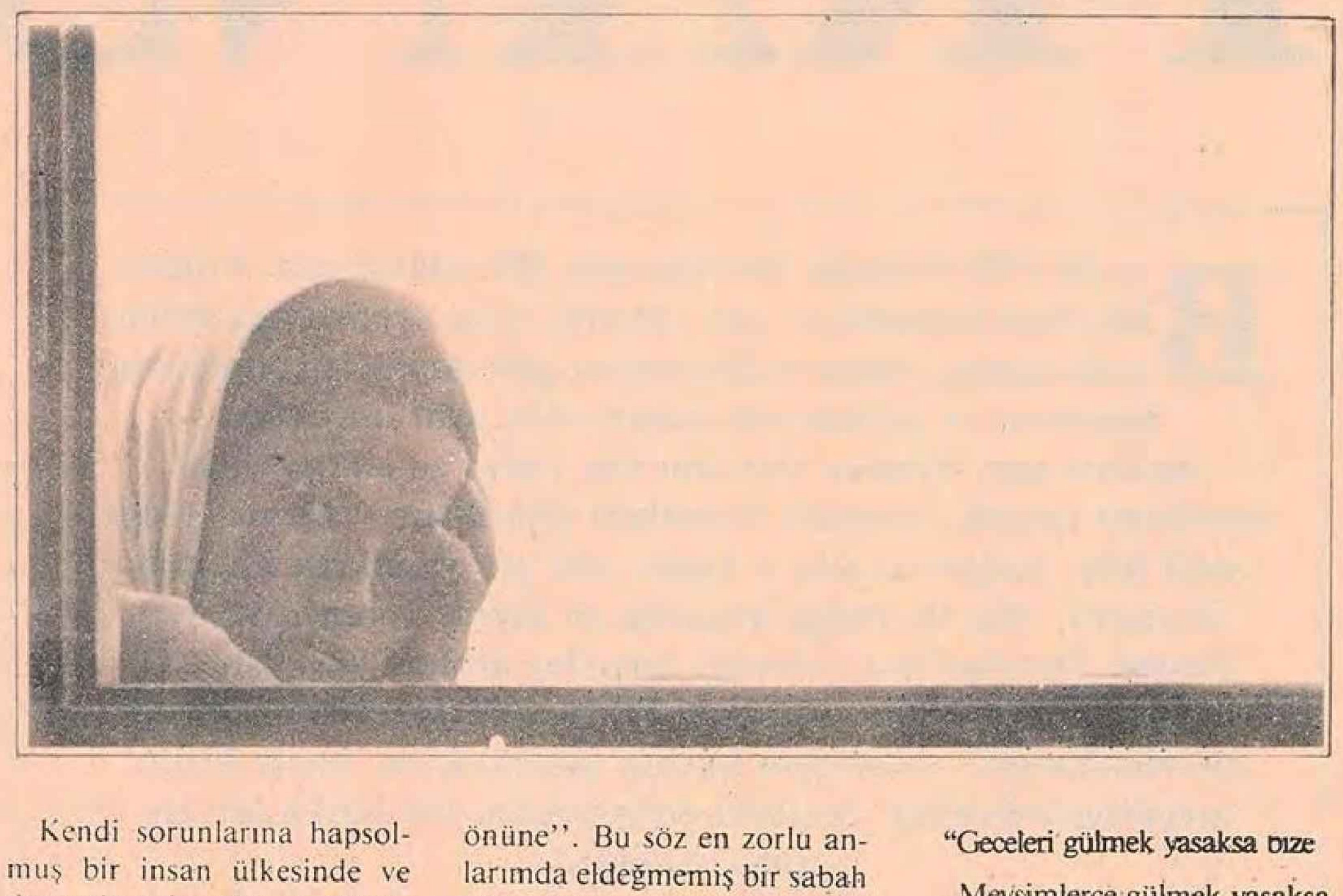

Bu sevimli espirinin ertesinde insan ilişkilerinin bile arabeskleştiği bir toplumda böylesi bir bakış, böylesi bir yorum olağan geliyor insana. Bu olağanlığa tepki duysak bile yaşadığımız ve gözlemlediğimiz olgular düş gücünün nasıl yönlendirildiğini gösteriyor bize. Kuşkusuz insanların umutsuzluk, karamsarlık, yalnızlık duygularını arabeskçi, lotocu, totocu, piyangocu bir topluma dönüştürmek, iğreti düzende düzenlerini biraz daha sürdürmek özleminde olanların çabalarının ürünü olarak karşımıza çıkıyor. Birey sorunlarının çıkmazlığına düşürülerek gelecek kaygısını biraz arabesk, biraz piyango arayışı içinde bulacağını sanıyor. Hüzünlendin mi, umutsuz bir aşka mı düştün, koy kasete İbo'yu, Emrah'ı kendi iç dünyana dön ve sakın başını kaldırıp çevrene bakma. Henüz genç beyinlere empoze edilen bomboş hayaller, tüm duyulara el atmaya çalışıyor.

Kendi sorunlarına hapsolmuş bir insan ülkesinde ve dünyada neler oluyor bitiyor habersiz yaşarken, kendi kabuğuna çekilip, hülyalarıyla yaşamdan avuntu ararken bireycilik alabildiğine gelişiyor. Hep bir ormana sahip çıkan arslan kükremesiyle ''Ben'' önplana çıkıyor. Paylaşımsızlıkla, dostluğun oluşumundaki güven ve sevginin yerini kuşkuculuk alıyor. bireyin kendine yabancılaşması yaşadığı topluma yabancılaşmasını getiriyor beraberliğinde.

Zaman zaman hepimizin kendi ayaklarımız üzerinde durmamız gerektiği bilinciyle bile, bir kaos içerisine düşüp sarsıntı geçirdiğimiz ama yine, bilincimizle, inancımızla içine girmeye zorlandığımız ağı üzerimizden fırlatıp attığımız olmuştur.

''Yaşam çözemeyeceği sorunları koymuyor insanın önüne''. Bu söz en zorlu anlarımda eldeğmemiş bir sabah gibi, yüzüme, yüreğime doğmuştur.

Önce kendimize sormakla başlamalıyız diye düşünüyorum. Ben bu dünyada yaşıyorsam, ülkemde neredeyim, benim gelecek kaygımı olumsuzluğu sürükleyenler kimler, beni içi boş bir balon gibi şişirip arabesk bir yaşamın içersinde piyongolardan avuntu arıyarak çıkışsızlığa (ki kendi çıkışsızlıklarından korkanlar) neden itiyorlar? Sormakla başlamalı işe arkadaşım. İnsanın kendi düş gücünün yaratıcılığının tarih sayısız somut örneklerini koymuştur önümüze. Yeter ki bize ait kalmasına çalışalım.

Bir şeyleri değiştirmeyi düşlerken, önce kendimizi geliştirmekle, değiştirmekle başlayalım. Şairin dediği gibi:

''Geceleri gülmek yasaksa bize

Mevsimlerce gülmek yasaksa
Geceleri de değiştiririz,
mevsimleri de...
Ve yalnız olmadığımızın bilincine vararak''

Şimdilerde kim nasılsın diye soracak olsa; kitap okuyorum, dergi, gazete okuyorum ve düşünüyorum. Düşünüyorum insanların birbirlerini kucaklıyacak denli, yüreklerini umutla, sevecenlikle, dost, içten paylaşımcı açabilmeleri için neler yapmalıyım, neler yapmalıyız?

Düşünüyorum insanların yüreğinin kıvrımında uç vermiş, filizlenmiş, tomurcuğu nasıl korumalı, nasıl çiçekler sunmalı, nasıl sunmalıyız?

Düşünüyorum, düşüncelerimi paylaşıyorum, söyleşerek paylaşıyorum, yazışarak paylaşıyorum, kısaca Jazz dinliyorum.

Ölümün yargılanması

Tûba İnanç

ELLERİMİN ARASINDAKİ HAYAT

Yazar: Peter Ustinov / Türkçeye çevirenler: Nevin Kayabal- Güngör Ençer / Yönetmen: Semih Sergen / Oyuncular: Alp Öyken, Meltem Keskin, Semih Sergen, Berrin Ötenel, Cahit Öztüfekçi, Turgut Sarıgöl, Aktan Günalp, İhsan Sanıvar, Nihat Hakan Güney, Bahadır Özyurt.

''Kutsal sayılacak tek şey, tek gerçek mucize, insan hayatıdır. İnsan hayatı ve bu hayatın alındığı zaman geri verilemeyeceği gerçeği'' oyunda gözler önüne seriliyor.

İdam cezasıyla yargılanan Markovski adlı genci suça iten nedenleri, başından geçenleri araştırmaya başlayan Arthur Long'un eleştirel yazısı büyük ilgi toplar. Long, oyunu anlatan ve oyunda olayların üzerine giden, gerçekleri tüm çıplaklığıyla görebilen tek kişidir. Mac (Long'un çalıştığı gazetenin yazı işleri müdürü) ise olayları, kendi koltuğunu da düşünerek kullanır. Mac'in dünyası kendi çıkarları etrafında döner. Sadece Mac'in değil, diğer insanların da çıkarları herşeyden önce gelmektedir. Markovski'nin avukatı bile hiçbir çıkarı olmadığı için gencin kurtarılmasına çalışmaz. Çıkarlar karşısında insan hayatı önemini yitirmiştir.

Peter Ustinov, idam cezasından yola çıkarak yaşamın gerçeklerini yansıtmış, güncelliğini her zaman koruyabilecek bir konuyu kaleme almış. Olaylardan tek bir kişinin değil, sokaktaki adamın bile verilen karardan sorumlu olduğunu hatırlatıyor. Bu usta yazar, gerçekleri yansıtırken mizahtan da büyük ölçüde yararlanmış. Yazdıklarıyla insanı biraz olsun düşünmeye, yaşamın gerçekleriyle yüzleştirmeye çalışmış.

Geçen dönem İzmir'de bu dönem de Ankara Devlet Tiyatroları tarafından sergilenen oyun kapalı gişe oynuyor.

Oyunu izlemek için gelen insanlarsa, belki biraz olsun yaşamlarının farkına varıyorlar.

GENÇLER İÇİN YAZDILAR

Değişen bir şey yok!

Esra Koç
İHD İst. Şubesi
Genel Sekreteri

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.

● ● ● **Madde XXVI.**

1. Her insanın öğrenim hakkı vardır. Eğitim en azından ilk ve temel eğitim düzeyinde parasız olmalıdır. Teknik ve mesleki eğitim genelleştirilmelidir; yükseköğrenim, yeteneklerine göre, tam bir eşitlikle herkese açık olmalıdır.

2. Eğitim insanın kişiliğinin tam olarak gelişmesini sağlamalı ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı pekiştirmelidir. Eğitim anlayış, hoşgörü ve tüm ulusal, dinsel ve ırksal gruplar arasında dostluğun artmasına ayrıca barışın korunması için Birleşmiş Milletler'in sürdürdüğü etkinliklerin genişletilmesine yönelik olmalıdır.

3. Ana-babalar çocuklarına verilecek eğitimin seçiminde öncelikle hak sahibidirler.

Madde- XXVII.

1. Her insan toplumun kültürel yaşamına özgürce katkıda bulunma, güzel sanatlardan yararlanma hakkına sahiptir.

2. Herkesin kendisine ait bilim, edebiyat ve sanat yapıtlarından doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde- XXVIII.

Herkesin bu bildirgede açıklanan hak ve özgürlüklerin sosyal ve uluslararası düzeyde tam bir işlerlik kazanabileceği bir düzene hakkı vardır.

Yukarıda ilgili üç maddesini aktardığım, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler'deki oylamasına katılarak olumlu oy veren Türkiye'de eğitim hak ve özgürlükleri açısından durum oldukça iç karartıcıdır. Son yıllarda temel hak ve özgürlükler de gerek yasalarla gerekse yürürlükteki yasaları hiçe sayan uygulamalarla gerçekleşen ihlallerin en çok sözü edilenleri işkence ve kötü muamele,sendikal hakların çiğnenmesi, düşünce özgürlüğünün kısıtlanması olmuştur. Ancak eğitim ve öğrenim alanındaki ihlallerde gerek ülke gerekse uluslararası düzeyde oldukça dikkat çekmiştir.

İnsan Hakları Bildirgesi'nde ifade edilen ve Türkiye'nin de onaylamış bulunduğu eğitim genel bir eğitimdir. Çocuğuyla, genciyle, yetişkiniyle insanların yalnızca bilgilenmeleri değil, yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmalarına yardımcı olmak hedeflenmiştir. Bu genel tanımda eğitim politikası konusunda önermeler de var. Eğitim parasız olmalı, teknik ve mesleki eğitim genelleştirilmeli, yüksek öğrenim hakkı ve yüksek öğrenim kurumlarına girişte eşitlik sağlanmalı vb. Bütün bunlar çağımızda demokratik bir eğitimin uluslararası düzeyde kabul görmüş genel nitelikleridir. Demokratik bir eğitimden söz edilirken eğitim hakkından yararlanma, eğitimin içeriği ve eğitimin yönetim ve denetiminde demokratik olma anlaşılmalıdır.

Eğitimin her derecesinden, toplumun her kesiminden çocuk ve yetişkinlerin aynı oranda yararlanabilmesi Anayasa'da, çeşitli kanunlarda yer almış bir haktır. Ancak bunun uygulamada böyle olmadığı hepimizce bilinen bir gerçektir. Dar gelirli emekçilerin çocuklarının eğitimden varlıklı kesimin çocukları kadar yararlanabildiği söylenemez. Eğitimde var olan bu sınıfsal eşitsizliğin yanısıra kentler ve bölgeler arası eşitsizlik işin bir başka boyutudur. Son yıllarda yaşadığımız özel okul, Anadolu Lisesi, üniversite giriş sınavları rezaleti bu okullara girişte alınan puanların kentlere ve bölgelere göre dağılımı ya da en basiti bu okulların giriş puanlarının incelenmesi olayın vehameti konusunda fikir vermeye yeter.

Demokratik bir eğitim içeriği ile de kendini belli eder. Çağdaş bilimsel bir anlayışla yazılmış ders kitapları, müsbet ilimler ağırlıklı eğitim bugün uluslararası planda pek çok ülkede üzerinde tartışılmaya gerek bile olmayan konulardır. Ülkemizde ise 1950'li yıllardan bu yana giderek artan biçimde görülmeye başlayan dini eğitim eğilimi 12 Eylül'le doruğa ulaşmıştır. Din dersi zorunluluğu, yöneticilerin din, ahlak öğretmenlerinden seçilmeye özen gösterilmesi İmam-Hatip okullarının sayısındaki ciddi artış orta öğrenim gençliğine yönelik yayın yapan ve çoğu bakanlıkca eğitim ve öğretim açısından sakıncalı görülmeyerek öğrencilere önerilen dini yayınların sayısındaki artış eğitimde dini baskının göstergeleri olarak gözler önündedir. Farklı dini tercihleri olan ailelerin çocuklarının bu mantıkla yapılan eğitimden nasıl yararlanabilecekleri demokratik eğitim açısından cevaplanması olanaksız bir sorundur. Ya anadili farklı olan Kürt, Rum, Ermenilerin kendi dilleriyle eğitim görme, kendi kültürlerini öğrenme haklarına konulan yasaklamalar çağdaş anlamda demokratik eğitim mantığıyla bağdaştırılabilir mi?

Yönetim ve denetimde demokratik bir eğitim anlayışı ise ne yazık ki ülkemizde sözkonusu bile edilemez. Öğretmenlerin örgütlenip eğitim politikasında söz sahibi oldukları öğrencilerin okulların yönetiminde söz ve karar sahibi oldukları bir eğitim kurumu, eğitenlerin, eğitilenlerin ve tüm demokratların yoğun mücadelesini gerektirmektedir. Örgütlenme hakkı İnsan Hakları Bildirgesi'nde yer alan ama uygulanması zor olan bir haktır. Öğretmenler bu hakkı kullanamayan bir meslek grubudur. Öğrencilerin ise örgütlenme hakkı vardır. Rektörden izin almak şartıyla...! Bir YÖK rektörünün icazetiyle kurulan öğrenci derneğinin nemenem bir şey olduğunu bilebiliyor insan.

Çağdaş eğitim ve öğrenim açısından üniversitelerimiz de nasibini almıştır. Son dokuz yıllık yıkımlardan toplumun en dinamik, en akışkan en hareketli kesimi olan gençliği bünyesinde toplayan üniversiteler bu dinamizme koşut olan bilimsel düzeye, yaratıcılığa, bilgi deney üretkenliğine sahip olmak zorundadır. Bu üretkenlik ise ancak özgür bir ortamda yeşerip boyverebilir. Üniversiteye gelene kadar zaten kişinin özerk, araştırıcı yanını körelten, onu kişiliksiz, soru sormayan, üretmeyen edilgen yapan eğitimden geçmiş genç, 1981 Kasım'ında yürürlüğe giren Yüksek Öğrenim Kanunu'yla adeta gençliğinden ötürü cezalandırıldığı bir ortamda eğitimini sürdürmeye mahkum edilmiştir. Devam zorunluluğu, vize uygulamaları, okuldan atılma tehditleriyle tek tipleştirilmeye çalışılan gençler otoriter, denetleyici bir anlayışa tabi olmaya zorlanmaktadırlar. Bu mantığa karşı çıkan öğretim üyelerinin de uzaklaştırılmasıyla üniversiteler bilginin, deneyin algılandığı, üretildiği ve aktarıldığı yerler olmaktan çıkmış, akademik özgürlüğünü yitirmiş, bilimsel etkinlik durmuştur.

Nerede toplumun kültürel yaşamına özgürce katılabilme hakkı, nerede insanın kişiliğinin tam olarak gelişmesini sağlayacak eğitim, nerede hoşgörü, tüm ulusal, dinsel ve ırksal gruplar arasında dostluğun, barışın korunması için çaba, nerede hak ve özgürlüklerin tam bir işlerlik kazandığı düzen.?

Türkiye, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni imzalayalı 40 yıl oldu!.

FRANSIZ DEVRİ

Bu yıl 1789 Fransız Devrimi'nin 200.yıldönümü. Fransız Devrimi feodaliteye son vererek, yeni üretim ilişkilerine yolu açmış; insan toplumunun gelişiminde kapitalizmin kuruluşu ve gelişmesine işaret eden yeni bir evreyi başlatmıştır. Fransız Devrimi'nin yankı ve etkileri ülke sınırlarını aşarak, evrensel boyutlara ulaşmıştır, ''hizmet ettiği sınıf için, burjuvazi için o kadar çok şey yapmıştır ki, tüm 19.yüzyıl, tüm insanlığa uygarlık ve kültür veren o yüzyıl, Fransız Devrimi'nin yolaçtığı koşullar altında geçmiştir. O yüzyıl, dünyanın her köşesinde Fransız burjuvazisinin büyük devrimcilerinin yarattığını hayata geçirmekten, kısım kısım gerçekleştirmekten, tamama erdirmekten öte başka bir şey yapmış değildir''.

Fransız Devrimi, baskının ve sömürünün ağırlığı altında ezilen halk yığınlarının başkaldırdığı ve devrimin doğrultusunu başka yöne zorladığı bir burjuva devrimidir. 14 Temmuz 1789, 5-6 Ekim 1789, 10 Ağustos 1792, 31 Mayıs-2 Haziran 1793'de her biri devrimi daha ileriye, daha yüksek aşamaya götüren olayların yaratıcısı ve sonuca ulaştıran emekçi halk kitleleridir. Tarihi olacak devrimin yönetimine damgasını vuran siyasi iktidarı sahiplenen ise burjuvazi oldu. Devrim emekçiler üzerindeki sömürüyü sona erdirmekten uzaktı, devrimin ''Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik'' şiarı esas olarak ve öncelikle burjuvazi için geçerli oldu. Ama devrim, kapitalizmin ''mezar kazıcısı'' olacak sanayi proletaryasının gelişme koşullarını da kaçınılmaz olarak yaratmak durumundaydı.

200.yılında Fransız devrimi tarihi anlamı ve günümüze uzanan etkileriyle, felsefi temelleri, sosyo-politik gelişmeleriyle, kısaca hemen her yönü ve yansımalarıyla sanırız uzun uzun irdelenecek. Bu sayımızdan başlayarak biz de okurlarımıza konuyla ilgili çeşitli yazı ve değerlendirmeler sunacağız.

Fransız Devrimi'nin Kronolojisi

1789 baharı: Ülkede bütün göstergeler devrimci bir durumun varlığına işaret etmektedir. Mutlakiyet çözülme halindedir. Mutlakiyetçi-feodal düzenin krizi 1787'de başlayan ticari, ekonomik ve mali bunalımla birlikte iyice ağırlaşmıştır. Öte yandan köylü ayaklanmaları birbirini izlemekte, 1786'da Lyon dokumacılarının ayaklanmasında olduğu gibi yeni yeni gelişmekte olan proletarya da direnişe geçmektedir. Şubat-Mayıs 1789, işçi-köylü kitle ayaklanmalarına, bu ayaklanmaların kanla bastırılmasına tanık olur. Ülkede soylular ve ruhaniler dışında kalan ''üçüncü tabaka'' **(tiers état)**; ki bunlar oluşum halindeki burjuvazi ve proletaryadır, toplumsal sıkıntılara çözüm bulmak üzere **Etat Généreaux**'nun toplanmasını istemektedir. Özellikle burjuvazi ve öteki varlıklı tabakalardan temsilci sayısı iki katına çıkarılır ve bunlar diğer iki ayrıcalıklı sınıfınkiler kadar milletvekili seçme imkânını elde ederler. Açların ayaklandığı bir patlama ortamı söz konusudur.

5 Mayıs 1789: Etat Généreaux Versailles'da açılır. Ayrıcalıklar **Tiers** temsilcileriyle ortak toplanmayı reddetmekte, **kral oyalama yolunu seçmektedir.** Kitlelerin desteklediği **Tiers** temsilcileri 17 Haziran'da kendilerini Milli Meclis olarak ilan ederler. Kralın bu karara karşı çıkmasına karşılık, 9 Temmuz'da Kurucu Meclis adını alırlar. Askeri birliklerin seferber edilmesi karşısında halk silahlanmaktadır.

12-13 Temmuz 1789: Paris'te sokak çatışmaları olmaktadır. Kurucu Meclis iktidarı ele almış, Paris'te bir komün idaresi kurulmuştur. Birliklerin geri çekilmesi ve başkentte düzeni koruma işinin kurulan milli muhafız örgütüne devredilmesi kral tarafından reddedilir.

14 Temmuz 1789: Ayaklanma büyümektedir. İşçiler, köylüler ve onlara katılan askerlerin oluşturduğu büyük bir kitle Bastille'i basar, tutuklular özgürlüğe kavuşmuştur. Despotizmin simgesi olan Bastille'in düşmesi Fransız Devrimi'nin başlangıcı sayılır. Devrimin birinci dönemi (14 Temmuz 1789 - 10 Ağustos 1792) başlamaktadır. Bu dönem, büyük burjuvazinin ve liberal soyluların iktidarlarını sağlamlaştırdıkları meşruti monarşi dönemidir.

Temmuz-Ağustos 1789: Köylü ayaklanmaları yayılarak sürmektedir. **Köylüler feodal hakların kaldırılmasını istemekte, soyluların ayrıcalıklarına** karşı çıkmakta, senyörlerin çiftliklerini ateşe vermektedir. Mülk sahibi sınıflar ''Büyük Korku'' (La grande peur) ile karşı karşıyadır. Devrimin Paris'te başarıya ulaşmasının ardından ülkenin çeşitli bölgelerinde emekçiler yerel yönetimi ele geçirmekte, komünler ve halk milisleri kurmaktadırlar. Devrimin yükselmesinden kaygı duyan Kurucu Meclis 4-11 Ağustos tarihlerinde bir yasa çıkartarak köylülerin şahsi angaryalarını kaldırır, diğer senyörlük haklarının da satın alınabilir olduğunu ilan eder. Köylülerin talepleri karşılanmamıştır, ayaklanmalar sürer, köylülere karşı ateş açılır.

26 Ağustos 1789: Yurttaş ve İnsan Hakları Bildirisi kabul edilir. Feodal toplumun temellerine darbe indiren bildiri, insanların eşitliğini ilan etmekte; bağımsızlık, mülkiyet, güvenlik ve baskıya karşı direnmenin insanların her zaman için geçerli ve doğal hakkı olduğunu, ulusun egemenliği ilkesini benimsemekte, mülkiyetin dokunulmaz ve kutsal bir hak olduğunu öne sürmektedir ki, bu, bildirinin sınıfsal niteliğini açıkça göstermektedir.

5-6 Ekim 1789: Feodal hakları kısıtlayan yasanın kral tarafından sürüncemede bırakılması, halkın yaşama koşullarının iyice kötüleşmesi yoğun gösterileri tekrarlatır. **Sans culotte**'lar (''baldırıçıplaklar'') **ellerine geçirdikleri silahlarla** Paris'ten Versailles'a, saraya yürürler. Kral ve Kurucu Meclis Paris'e gelir. 5-6 Ekim olayları krala ve karşıdevrimci eğilimlere karşı yoğun bir protestodur.

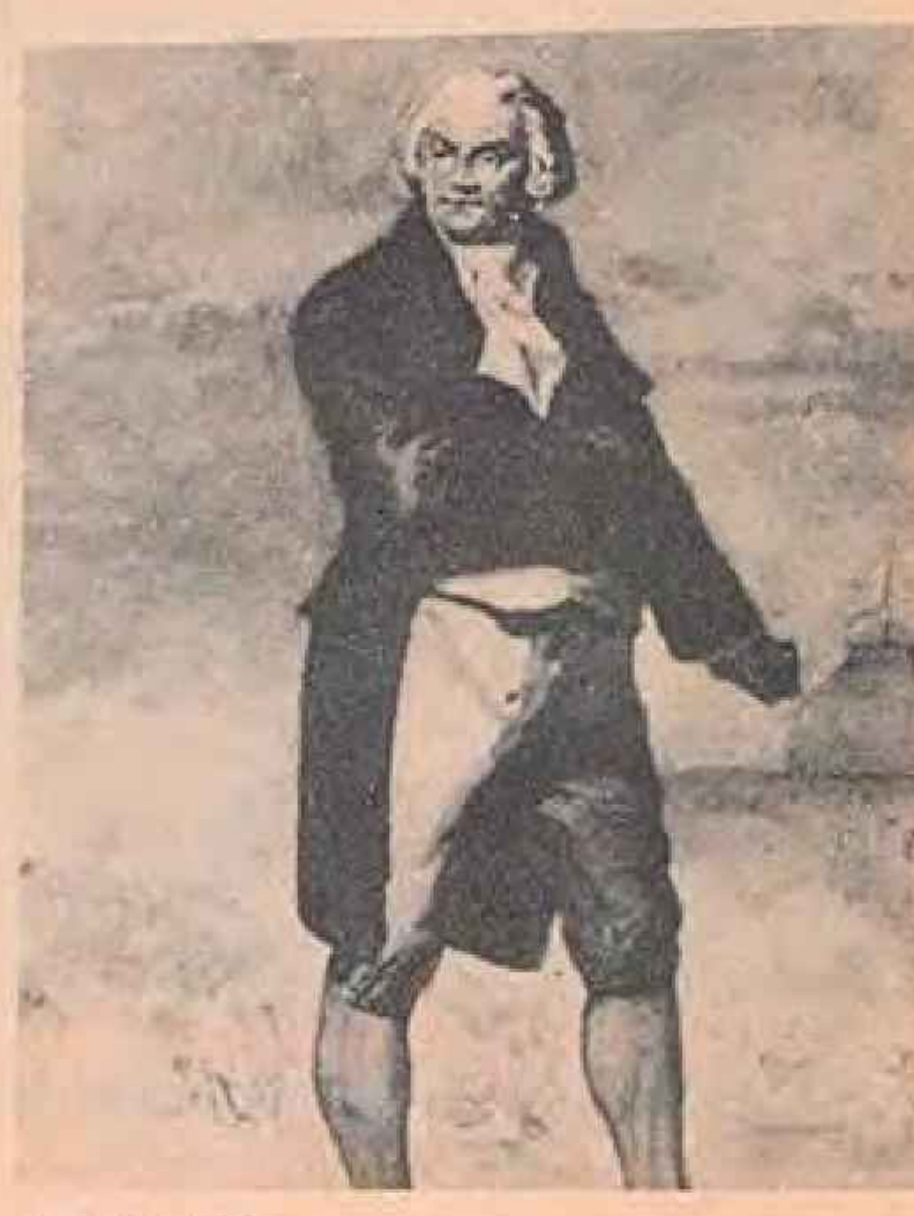

Danton

1789-1790 yılları: Paris'te ve diğer kentlerde devrimci topluluklar (kulüpler) ortaya çıkmıştır. Toplantı yeri Paris'teki St.Jacob manastırı olan **Jakobenler** kulübü bunların en güçlülerindendir. Daha sonra ülkenin çeşitli yerlerinde yüzlerce aynı adlı kulüp kuruldu. Başlangıçta bunlarda meşruti krallık yanlıları egemenken, daha sonra Maximilien Robespierre'in başını çektiği burjuva demokrat eğilim üstün gelir. Meşruti monarşi yanlısı muhalifleri 1791'de ayrılarak **föyonlar** kulübünü (Feuillant) kuracaklardır. 1790 başında adını oturumlarını yaptığı St. François-Cordelier manastırından alan **Kordeliyeler** kulübü kuruldu. Bu grubun ünlüleri arasında **Georges-Jacques Danton, Camille Desmoulins,** Jean-Paul Marat bulunmakta-

Fransız Devrimi Fransızlar'ın 'insan hakları'na sahip çıkmakla yetinmedi. Özgürlük, eşitlik, kardeşlik hedeflerini bütün insanlık adına gerçekleştirilebilecek evrensel hedefler -gerçekleştirilmesi uğruna mücadele edilmesi gereken hedefler- olarak bütün insanlığa sundu.

1789 GÜZEL

Tektaş Ağaoğlu

1789 Fransız burjuva devriminden bu yana geçen zaman şunun şurasında iki yüz yıl:

Bu iki yüz yıl içinde insanlığın geçirdiği toplumsal ve entellektüel gelişim, kapsam ve içerik olarak muazzam oldu. Bunda 1789 Devriminin -bizdeki eski adıyla Inkılabı Kebir'in- büyük dahli var. Halkların tarih sahnesine çıkışı o sayede gerçekleşme yoluna girdi. Avrupa'da geniş köylü yığınlarını bir avuç soylunun ve soylu hizmetlisi bürokratın kölesi olarak sefalete ve cehalete mahkum eden sistemlerin sonu göründü. Hızla büyüyüp gelişen işçi sınıfı kendi kurtuluşunun gerçekleşebilir bir hedef olduğunu görmeye başladı. 1848 devrim dalgası, Avrupa'da ulusal uyanış, 1789'un doğrudan ürünüydü. 1848 ile 1870 Paris Komün ayaklanması arasında topu topu yirmi iki yıl var.! Komünist Manifestosu 1847'de yayınlandı. 1864'de Birinci Enternasyonal kuruldu. Paris Komünü, tarih sahnesine çıkan halkların sosyal kurtuluşunun tarihin gündeminde olduğunu fiilen kanıtladı. 1917 Büyük Ekim Devrimi sosyal kurtuluş düşüncesini ve özlemini teoriden pratiğe geçirirken, aynı zamanda Urallar'dan Çin Denizi'ne kadar uzanan koskoca bir alanda Asya halklarına tarihsel gelişim yolunu açtı. Tarihin ilk ve o zaman için yegane işçi sınıfı devletinin Nazi karşı-devrimine indirdiği ölümcül darbe dünya çapında siyasi kolonyalizmin nihai tasfiyesinde önde gelen belirleyici etken oldu. Günümüzde, emperyalizmin ve neo-kolonyalist düzenlerin baskısına, etkinliğine rağmen, bütün dünya halklarının tarih sahnesinde aktif rol oynamalarını mümkün kılan koşulların konsalidasyon dönemini yaşıyoruz. Sosyal kurtuluş pratiğini kapsam ve içerik olarak daha ileri, üst düzeylerde gerçekliğe dönüştüren maddi, toplumsal, politik süreçlerin önünde yeni perspektifler açılıyor.

Bu iki yüz yılda bilimde ve teknikte sağlanan akıl durdurucu gelişmeler de iki yüz yıldan beri süregelen toplumsal/siyasal evrimin ortaya saldığı muazzam potansiyelin ürünüdür. O evrimi sürdüren ve o potansiyelin ürün vermesini sağlayan aktif etkenin, üretim güçlerinin gelişmesindeki büyük ivmenin önündeki üst yapısal engelleri Fransız Devrimi temizledi. Gerek doğa, gerekse toplum bilimlerinde iki yüz yılda alınan mesafeyi ve bundan sonrası için önünde açılan engin ufukları, insanlık, 1789'u hazırlayan ve onun başarısıyla, kazanımlarıyla kuvveden fiile geçen düşünce birikiminin materyalist özüne borçludur. Marksizm, zaaflarını acımasızca eleştirerek giderdiği o birikimin kadirşinas mirasçısıdır.

Bu günlerde gerek 1789'un yurdu Fransa'da, gerekse başka yerlerde bu büyük olayın önemi ve değeri üzerine gölge düşürme çabaları yoğunlaştı. 1789 Devrimi'ni kötülemeyi, en azından küçümsemeyi iş edinen tarih ''araştırma''ları ve yorumlar türeterek düşünce alanında boy göstermek adeta moda oldu. Devrim sürecinin bütünselliği inkâr edilerek, kimi veçheleri diğerlerinin karşısına çıkarılarak devrimin mirasına kara çalınıyor. Sözgelimi, 1789'dan günümüze kalan yegâne gerçek kazanımın en başta ilân edilen İnsan Hakları Bildirisi olduğu, 1790-94 ortaları arasındaki hızlı devrimci gelişmenin -sonraki kuşaklara genel olarak ''terör'' dalgası diye tanıtılan olayların- ve bu aradaki 16. Louis'nin idamının Devrimin yozlaşması, bir tür kendine ''ihanet''i olduğu, etkileri bugün de süren kötü bir miras bıraktığı iddia ediliyor. 1789'dan 1792 Eylül'ünde Cumhuriyetin ilânına kadar geçen dönemde meşruti krallık bağlamında genel kabul gören milli irade kavramının giderek kesin halk egemenliği yönünde geçirdiği evrimin 20.yüzyıl da demagojik diktatörlüklere ve totaliterizme ideolojik temel oluşturduğu ileri sürülüyor.

Bu yaklaşım, gerçekte, 1) Fransız Devrimi'nin ünlü ilkekavramları özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik'ten sonuncusuna, Kardeşliğe açıktan cephe almaktır; ve dolayısıyla, 2) Özgürlük ve Eşitliği de günümüz için anlamlı içeriklerinden soyutlayarak işlevsiz kılmaya yönelik bir ideolojik saldırıdır.

90-94 arası, devrimin hızlı radikalleşme, Jakoben dönemiydi. Kardeşlik kavramına işlerli içerik sağlama, yani özgürlük ve eşitliği toplumun çalışanlar ve mülksüzler kesimi için somut gerçekliğe dönüştürme yönünde toplumsal baskı, yoksulların, ezilenlerin baskısı devrimin burjuva sınırlarını zorlamaya kadar varmıştı. 94 Temmuz'unda ''Terreur''e son veren Thermidor karşı-devrimi ''Terreur'' döneminin terörünü en uç noktaya kadar götürerek o baskıya set çekti. Robespierre ve yandaşları, ''devrimci iktidarın gerçek temsilcileri'' (Marx, Alman İdeolojisi) terör istemiyoruz diyenler tarafından terörle temizlendiler! Ve karşı -devrim ''Terreur''ün sürmesine karşı çıkarak o baskıya set çekerken Devrimin ''Terreur'' sayesinde -ilerde de değineceğim gibi- sağlama bağlanan burjuva içeriğinin üzerine oturdu. Burjuvazi büyük ölçüde rahatladı. İlk dönemin kazanımlarının pratiğe geçirilmesi ve tahkimi için önce Bonapart, sonra Napoleon fenomeni öne çıkarıldı. Bu durumda Devrimin özgürlük ve eşitlik kavramlarına da kapitalistlerin, yeni yetme zenginlerin çıkarları, ihtiyaçları ve hedefleriyle kesin sınırlı bir işlev yüklendi. Devrim öncesi sınıf hâkimiyeti ilkesi ve realitesinin yerini yeni bir sınıf hâkimiyeti ilkesi ve realitesi alırken, kardeşliğin hiç bir zaman gerçekleşmeyecek bir ütopya olduğu ilân edildi. Onunla da kalınmadı: o ''ütopya'', fikri planda olduğu kadar, pratikte de, ''zecri'' planda da mahkum edilerek Devrimin hedefleri dışına sürüldü.

Bugünün Jakoben düşmanları Thermidor karşı-devrimcilerinin gönüllü uzantıları, hortlaklarıdır. Yeni moda Thermidor'culuğun derdi tarihi bilimsel olarak yeniden değerlendirmek değil, Devrimin radikal ve giderek Marksist yorumuna gölge düşürerek bugünün tutucu dalgasına gerekçe üretmektir. O kadar ki, bir yandan Fransız Devrimi'nin günümüze esas mirası olarak İnsan Hakları kavramını öne çıkarırken, aynı zamanda, krallığın lağvedilip Cumhuriyete geçilmesini de Devrimin âdeta yolundan sapması olarak görüyor ve gösteriyorlar. En azından, Cumhuriyetle kazanılanların Monarşiye son verme uğruna yitirilenlere değmediğini ima ediyorlar. Bu bakımdan, bu son iki yüzyılda cumhuriyet fikrini ve realitesini bütün dünyaya yaymakta öncü rol oynamış olan Fransa toplumunda hâlâ süregiden açıktan cumhuriyet düşmanı akımlarla, bugünün her renkten aşırı sağcıları ve 1940-44 Nazi kolaborasyonu geleneği ile, reaksiyoner dincilerle doğrudan akrabalıkları var.

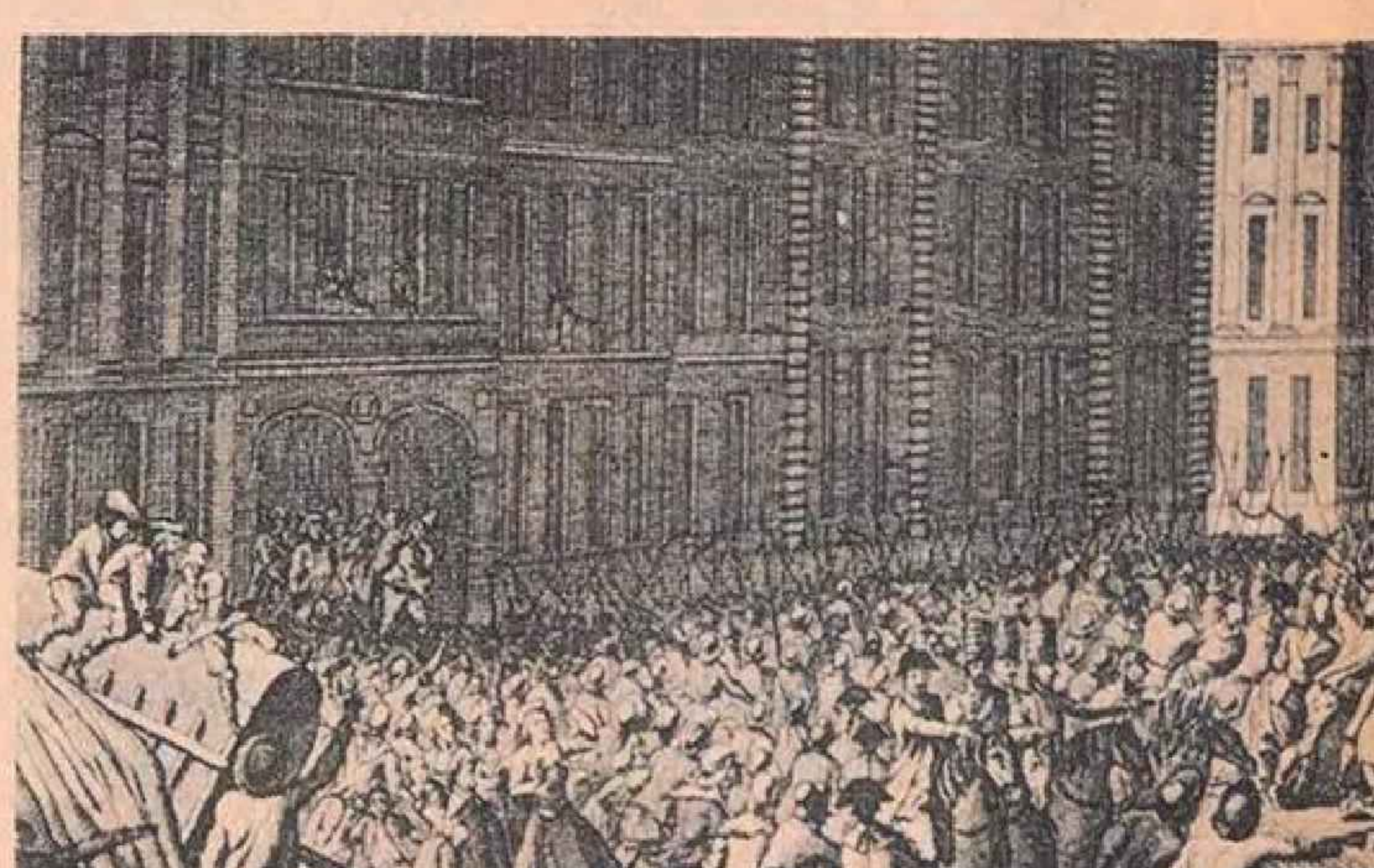

Cumhuriyetin orduları başında zaferden zafere koştuktan sonra kendini ''İmparator'' ilan eden Napoleon'un mezarı Paris'te bir milli anıttır. Ama koskoca Fransa'da bugüne kadar hiç bir alana ya da caddeye Robespierre adı verilmemiştir. Napoleon adının Fransa tarihinin nostaljik değerleri arasında anılması bugün Fransa toplumunun hiç bir kesimini karşıya almak sayılmıyor; Robespierre'i Fransız Devrimi'nin ayrılmaz bir rüknü olarak görmek ve misyonuna hakkettiği değeri vermekse, en azından, çeşitli toplum kesimlerinin ''duyarlığı''nı kaale almamak, ''eski yaraları deşmek'' sayılıyor. Öyle sayılıyor, çünkü Robespierre 16. Louis'nin idamında, Monarşinin kaldırılmasıyla Cumhuriyetin kurulması ve feodal/dinsel motifli karşı-devrimci ayaklanmalara karşı kararlılıkla korunmasında baş rolü oynayan adamlardan biri olarak biliniyor. Yoksul yığınların yüzyıllar boyu birikmiş sınıf kininden dehşete düşen ve yine o yığınların ekonomik, toplumsal özlemleriyle vahşi burjuva çıkarların aciliyeti arasındaki çelişkiden gözü yılan, yorgun devrimcilerin, ele geçen fırsatları anında değerlendirmeye teşne yolsuz ''cumhuriyetçi''lerin amansız hasmı ve suçlayıcısı olarak tarihe adını geçiren de odur. Onun şahsında, 1789 Devrimi'nin, süregiden monarşi olgusuyla sulandırılmış İnsan Hakları döneminden kardeşliğin gündeme girmesine kapıyı aralayan radikalleşme ve kesin halk egemenliği dönemine geçisini karalayıp mahkûm etmek ötedenberi Fransız ve Avrupa

Mİ 200. YILINDA

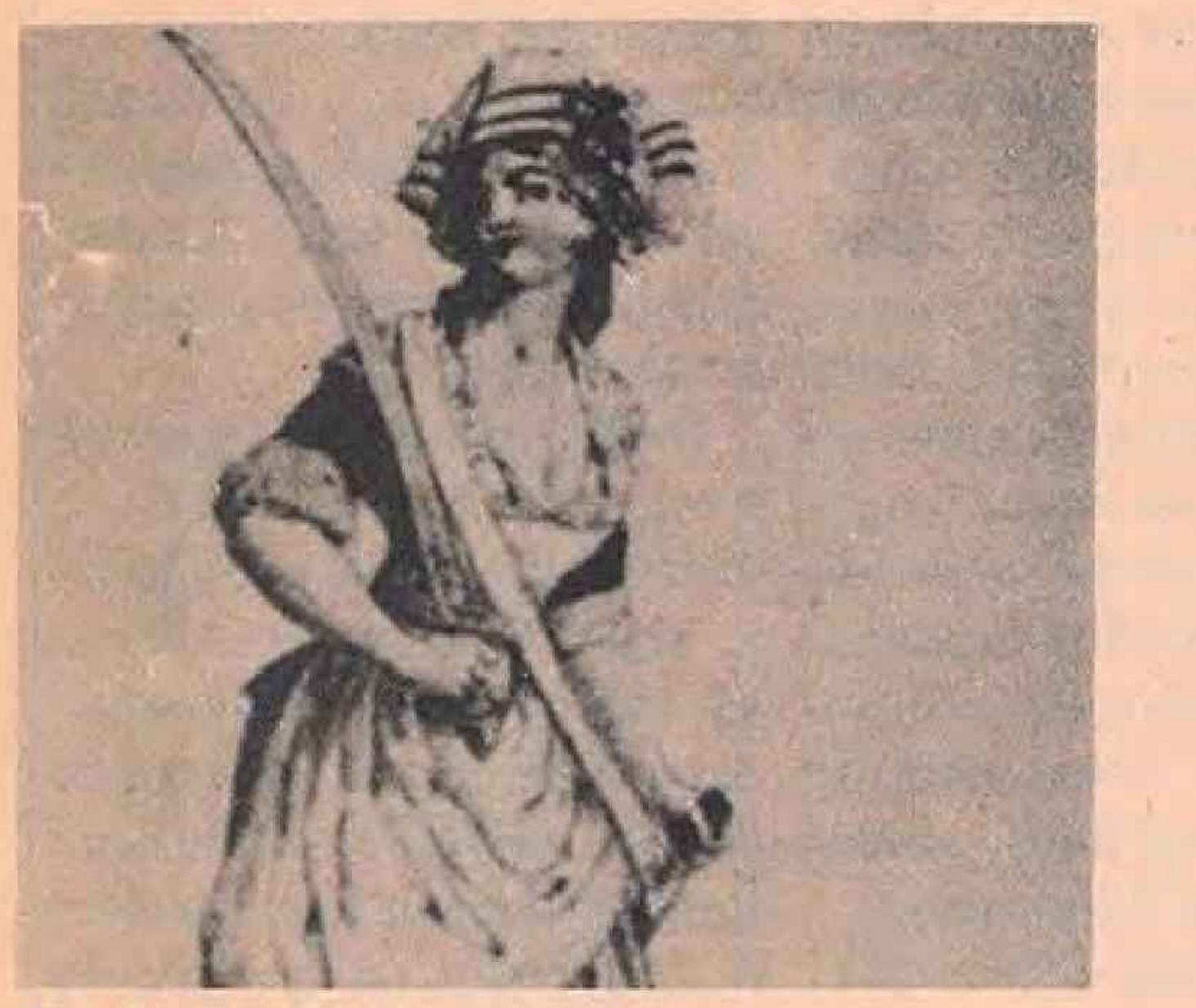

Bir kadın Sans-culotte

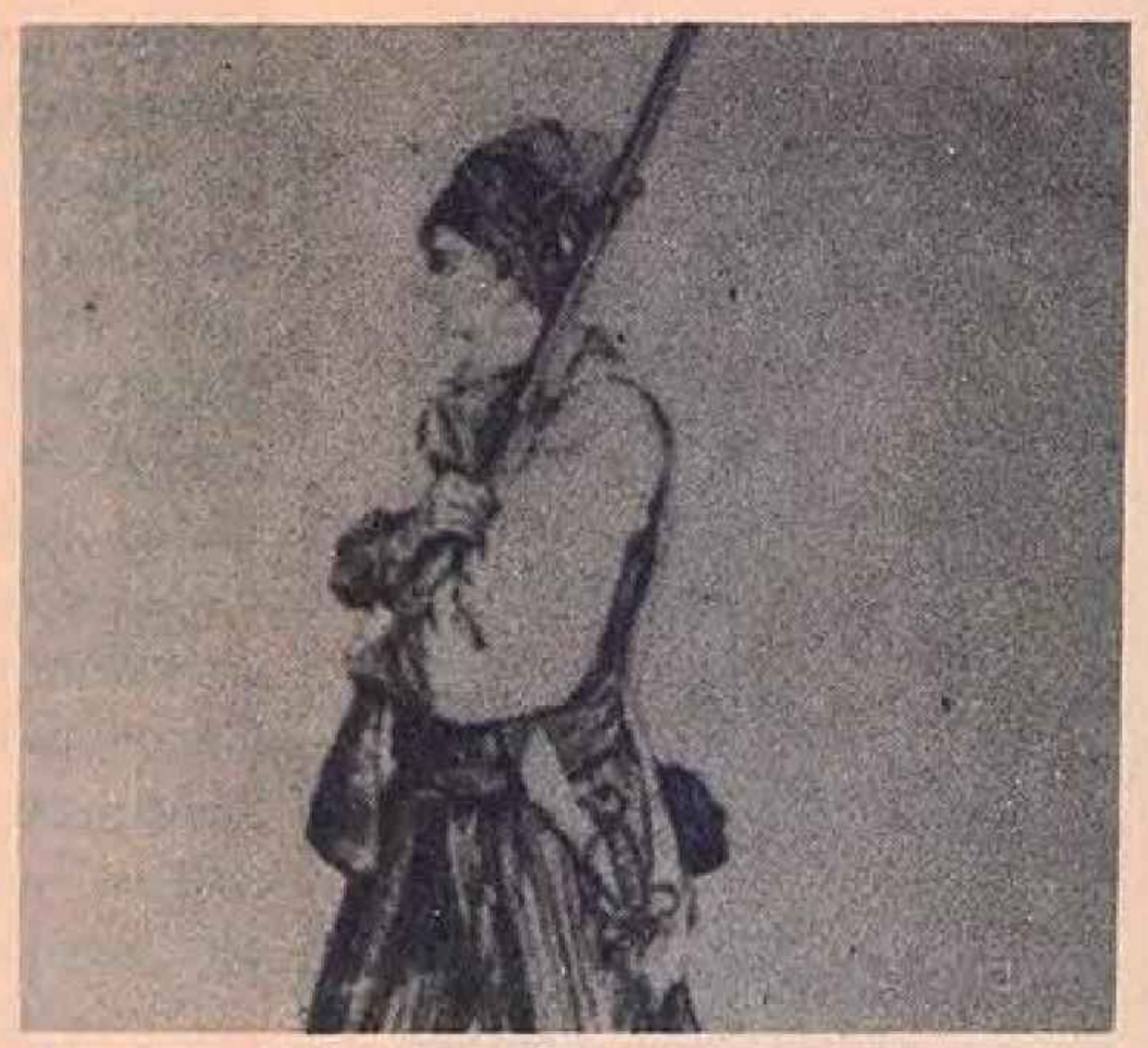

Bir erkek Sans-culotte

dır. Devrimin öncülerinden olan Marat en radikal demokratik tutumlarıyla tanınmakta, 12 Eylül 1789'da yayınlamaya başladığı **l'Ami du peuple** (Halkın Dostu) gazetesi devrimci demokrasi savunuculuğu yapmaktadır.

Aralık 1790-Haziran 1791: Büyük burjuvazi bu arada bir yandan kapitalist ilişkilerin gelişmesini kolaylaştıran kararlar alırken (lonca ve iç gümrüklerin kaldırılması, ruhban sınıfının mallarının müsaderesi, kilisenin devlete bağlanması vb.), devrimin ilerleyişini durdurmak üzere emekçilere karşı da birçok karar kabul etmektedir. 1790 Mayıs'ında senyörlük haklarının satın alınma bedeli olarak çok yüksek ve nakit ödenmesi gereken bir tutar belirlenmesiyle köylüler yeniden hareketlendi. Haziran 1791'de işçi derneklerini, grevleri vb. yasaklayan bir karar alınır (Le Chapelier yasası). Kurucu Meclis Fransa sömürgelerinde köleliğin kaldırılmasını reddetmektedir.

20-21 Haziran 1791: Kraliyet ailesi kaçma girişiminde bulunur. Yakalanıp Paris'e getirilir. Krala karşı ve cumhuriyet ilanı için gösteri yapan halka ateş açılır. 3 Eylül 1791 anayasasıyla meşruti krallık yasalaşır. Anayasanın getirdiği seçim sistemi yurttaşları çeşitli şekilde engellemekte, gelir, statü vb. olarak ayırmaktadır. Sonuçta 1791'de 26 milyon Fransız'dan yalnızca 4,5 milyonu oy kullanabilir (aktif vatandaş) durumdadır.

1 Ekim 1791: Yeni Yasama Meclisi ilk oturumunu yapar. 264 Föyon, 136 Jakoben ve 350 bağımsız temsilci vardır. Kurucu Meclis'te egemen olan föyonlar, yeni mecliste de çoğunlukta ve sarayla sıkı ilişki içerisindedirler. Jakobenler kalabalık bir grup oluşturmaktadır. (Bunların arasında çoğunluk büyük burjuvazinin, sanayi ve ticaret orta burjuvazisinin temsilcileri-Jirondenler- idi. Radikal demokrat burjuvalar azınlıktaydı). Föyonlar ve Jakobenlerin salonun sağ ve sol yanlarında yer alışları siyasal partilerin "sağ" ve "sol" olarak bölünüşünün başlangıcı olur.

Bu gelişmeler sırasında Avrupa monarşilerinin Fransız Devrimi'nin hakkından gelmek üzere yürüttükleri müdahale hazırlıkları iyice belirginleşmiştir, 1792'de devrimci Fransa'nın gerici ve kralcı Avrupa'ya karşı savaşı başlayacaktır.

1792 baharı: Bir yandan savaş tehlikesi artmakta, diğer yandan köylü ayaklanmaları, açların gösterileri sürmektedir. Jakobenler ve Kordeliyelerin monarşiye karşı başlattığı kampanya kitlelerce desteklenir. Hükümet değişiklikleri, gericilerin savaştan medet ummaları, meclise ve krala karşı tepkiler sürmektedir.

10 Ağustos 1792: Paris'te halk ayaklanmasıyla kral tahttan indirilir. İktidar Paris Komünü adını alan ve halkın desteklediği organdadır. Aralarında Marat ve Robespierre'in de bulunduğu önderlerden oluşan bir devrim komitesi yürütmeyi üstlenir. Yasama Meclisi kralın düştüğü kararını kabul eder. Komün yönetimi Kral XVI. Louis'i hapseder. Monarşi ve 1791 Anayasası son bulur. 21 yaşın üstündeki herkese seçim hakkı tanınır. Ulusal Konvansiyon seçimlerinin yapılması kararlaştırılır.

21 Eylül 1792: Seçilen Konvansiyon Meclisi'nde 200 kadar Jironden, 120 kadar radikal Jakoben (Montanyarlar), 750 kadar da ortada tavır gösteren temsilci vardır. Konvansiyon krallığın devrildiğini ve cumhuriyetin ilanını açıklar. 10 Ağustos halk ayaklanması Jirondenlere rağmen yapılmasına karşılık, krallığın devrilmesiyle başlayan ikinci dönemde (10 Ağustos 1792-2 Haziran 1793) yönetimde Jirondenler etkindir.

18 Ocak 1793: Kral XVI. Louis hakkında 310'a karşı 380 oyla ölüm cezası verilir. XVI. Louis 21 Ocak'ta giyotinle idam edilir.

Şubat-Mayıs 1793: Konvansiyon'un sağ ucunda jirondenler, sol uçta da Jakobenlerin en devrimci kesimi olan "dağlılar" (montagnard) oturmaktadır. Yine de kararsızların durumu nedeniyle Jakoben-montanyarlar en radikal parti konumunda değildiler. Bu konumdakiler Paris Komünü ve Kordeliyeler kulübünü merkez edinmiş olan bir gruptur. Bunlar spekülasyona karşı ve genel olarak radikal önlemlerin kabulü gibi isteklerinden dolayı "çılgınlar" (enrages) olarak adlandırılmaktadır. Paris'in en yoksul tabakalarının temsilcisidirler. Büyük toprak mülkiyetinin kaldırılmasını önermekte, köylülere işleyebilecekleri kadar toprak verilmesini istemektedirler.

Jirondenlerle montanyarlar arasındaki mücadele kısa sürede şiddetlenir. Büyük tüccarların ve spekülatörlerin çıkarlarını açıktan açığa savunarak, jirondenler, karşıdevrim saflarına doğru uygulamalarını artırırlar. Bu durum montanyarlar ve "çılgınlar" tarafından yönetilen halk yığınlarının yeni bir hareket dalgasına neden olur.

Mayıs 1793: Jirondenlerin lideri Brissot 22 Mayıs'ta jakoben kulüplerinin kapatılmasını ve Paris Komünü'nün dağıtılmasını ister. 31 Mayıs'ta Paris **sans culotte**'leri ayaklanır. Karşıdevrimin kanlı saldırısıyla çatışmalar artar. 31 Mayıs - 2 Haziran 1793 arasındaki sürede yaygınlaşan ayaklanma jironden burjuvaların egemenliğine son verir. Jakoben montanyarların zaferi Fransız Burjuva Devrimi'nin en yüksek aşamasının, Jakobenlerin devrimci demokratik diktatörlüğünün (Haziran 1793 - Temmuz 1794) başlangıcıdır.

1793 yazı: Dışarıda Avusturya, Prusya ve İngiliz ordularının saldırısı, içerde ise karşıdevrimci hareketlerde yaygınlaşma söz konusudur. Jirondenlerin karşıdevrimci saldırısıyla Marat öldürülür. Devrimci demokratik diktatörlüğün ana organları Halk Kurtuluş Komitesi ile Genel Güvenlik Komitesi ve Devrim Mahkemesi'dir. Halk yığınlarının desteğinden yararlanan burjuvazinin ileri kesiminin devrimci demokratik diktatörlüğü, ülkede radikal demokratik değişikliklerin gerçekleştirilmesine yardımcı olur. Jakobenler tarafından atılan en önemli adımlardan birisi yeni bir anayasanın kabulü (24 Haziran 1793) olur. Burjuva anayasalarına özgü çelişki ve kısırlıkları taşımasına rağmen bu anayasa kapitalist ülkelerde bugüne dek kabul edilmiş anayasaların en demokratiklerindendir. Jakobenler toprak sorununa ve feodalizmin ortadan kaldırılmasına da kararlıca eğilirler. Bütün feodal yükümlülükler ve haklar 17 Temmuz 1793'te tazminatsız ve kesin biçimde kaldırılır. Tahıl vergilendirilmesinde öteden beri istenen azami sınır belirlenir. Bu arada yeni bir devrimci halk ordusu yaratılır.

Konvansiyon'un egemen gücü devrimci Jakobenler ve Robespierre sadece kralcıların değil, çıkardıkları anayasa ve yasalardan rahatsız olan burjuvazinin önde gelen kesimlerinin de hışmını çekerler. Bu süreçte Jakobenlerin içerisinden de sağ ve "sol"dan eleştiriye uğrayan devrimci demokrat diktatörlük şiddete başvurur. 31 Ekim'de jirondenlerin lideri Brissot idam edilir, Şubat 1794'te hapsedilen **"çılgınlar"ın liderlerinden** Roux kendini öldürür, **Jakobenlerin sol kanattan Habert 24 Mart'ta, sağ kanattan Danton 5 Nisan'da idam edilirler.**

Bu sırada 1794 baharında ülke toprakları yabancı birliklerden temizlenmiştir. 4 Şubat'ta ise sömürgelerde köleliğe son verilmiştir.

Temmuz 1794: Jakoben diktatörlüğüne karşı Mayıs 1794'te iyice örgütlenmeye başlayan karşıdevrimciler 24 Temmuz'da Konvansiyon aracılığıyla Robespierre ve arkadaşlarını devirerek, tutuklarlar. 10 Ağustos 1792 ya da 31 Mayıs 1793'teki enerjik kitle hareketi bu kez gerçekleşebilme durumundan uzaktır. 27 Temmuz'da (9 Thermidor) Robespierre yargılanmadan idam edilir. Karşıdevrim iktidarı ele geçirmiş, beyaz terör başlamıştır. 1799'a kadar ayaklanmalar, çalkantılar sürecek; 15 Aralık 1798'de Napoleon Bonaparte devrimin sona erdiğini açıklayacaktır.

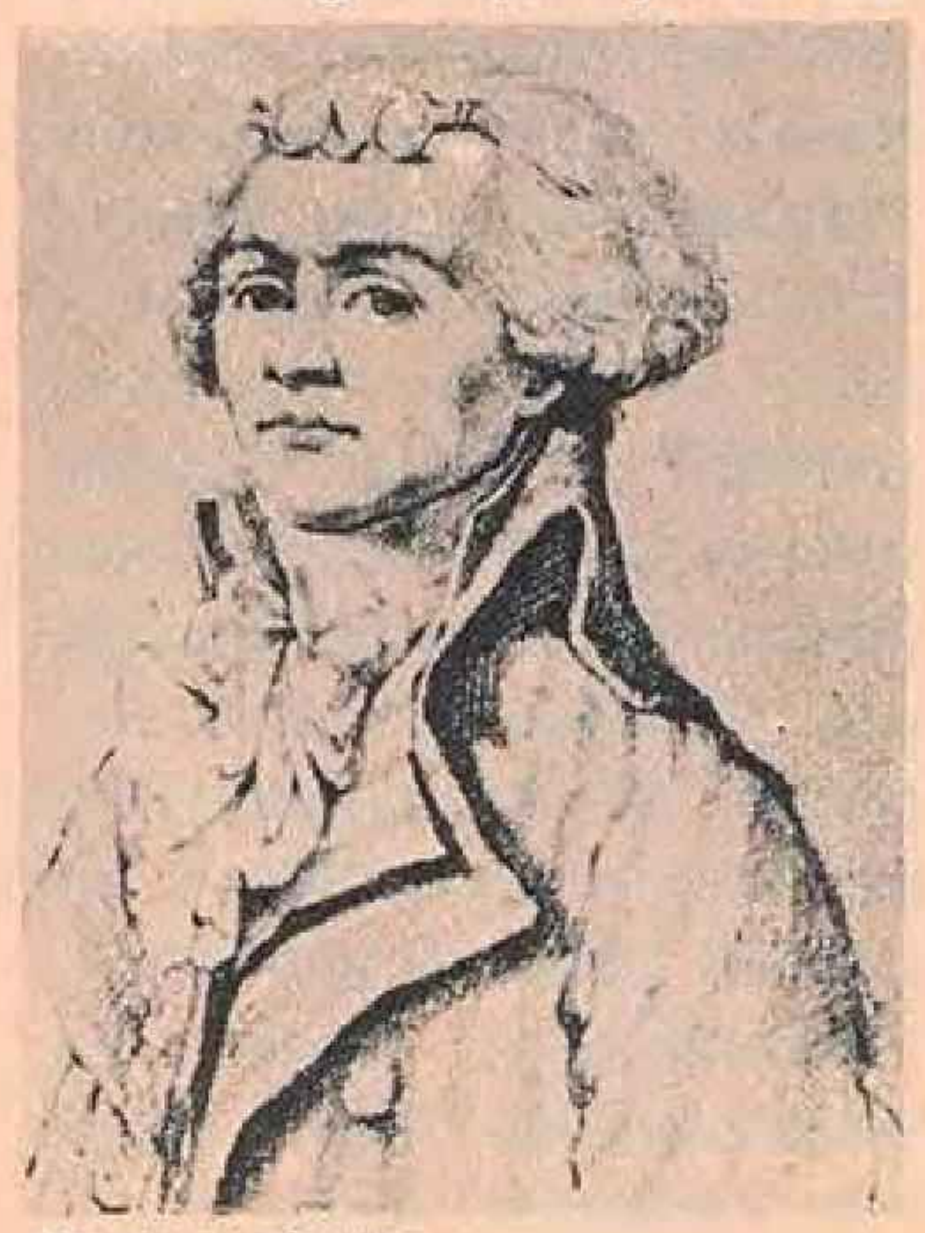

Robespierre

LLEMESİ

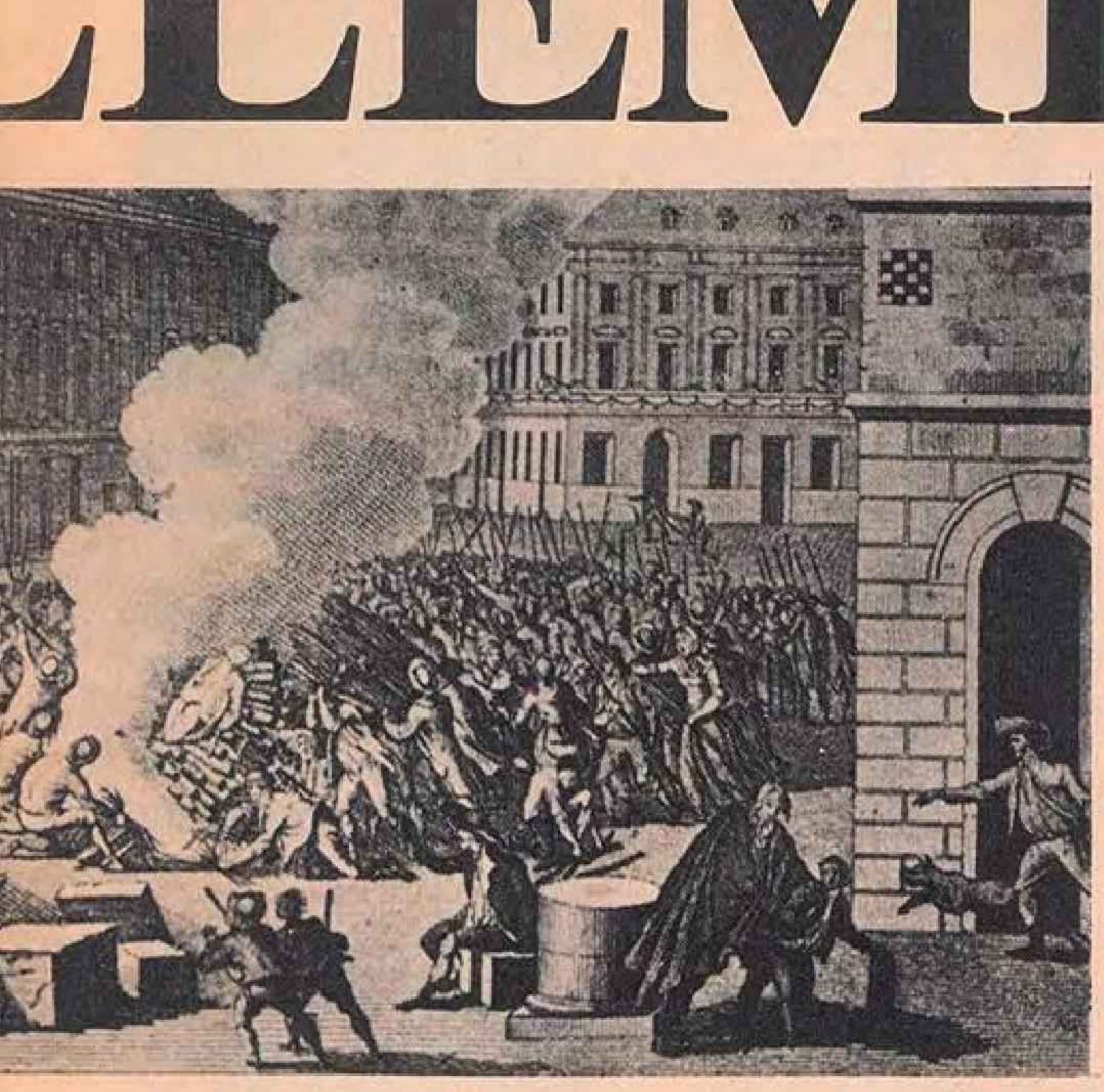

sağcılarının, tutucularının önde gelen tutkularından biri olmuştur.

Devrimin radikal geleneği bugün de mahkûm edilmek isteniyor, çünkü kardeşlik için mücadele çağımızın gündemindedir. Gerçek özgürlükçü, eşitlikçi içeriğinden boşaltılmış bir insan hakları kavramı, bu nedenle, çağın reaksiyonerlerinin elinde sosyalizmin yaşayan gerçekliğini ve insanlığa vaadettiği geleceği inkâra araç kılınmaktadır.

1792 yılı Eylül'ünde Fransa'da krallık lağvedildi, Cumhuriyet kuruldu. Fransa'nın beş Cumhuriyetinden birincisi.

1793 Ocak ayında Kıral 16. Louis idam edildi.

Bu olay, Fransız Devrimi'nin radikal geleneğine yönelten ideolojik saldırının ana temalarından birini oluşturuyor.

Yeni tutucular, "Kıral ölmemeliydi!" diyorlar. Kıral ölmemeliydi demek, Kıral başta kalmalıydı demekle aynı şeydir. Zaten tartışmanın esas konusu da odur: Meşruti kırallık mı, cumhuriyet mi?

Aynı soru şöyle de sorulabilir:

16.Louis ölmeli miydi?

Şüphesiz, Evet!

Bir kere, Fransa'da kıralın kafasının kesilmesi -kardeşliği bir yana da bıraksak- özgürlük ve eşitliğin, halk egemenliğinin, bunların hepsini birden inkâr eden, hepsine birden savaş açan ve o savaşı sonunadek götürmeye hazırlanan gericilik güçleri karşısında bir zaferi oldu. Daha 89 yılında, Devrimin en başında kaldırılan imtiyazlarını geri almaya hevesli feodallerin ve köylü yığınlar üzerinde ideolojik nüfus ve baskısını sürdürmeye kararlı Kilisenin direnişi gerçek bir iç savaş boyutuna varmadan o sayede kırıldı. Kıralın kafasının kesilmesi, aynı zamanda, tarih sahnesine çıkan halkın eski düzeni sürdürmek isteyenlerin tümüne meydan okuması ve rüştünü ispatıydı. Fransa'da bir kıralın değil, kıral kavramının tepelenmesiydi. 1789 Devrimi Fransa'da eski düzeni berhava ederken bütün Avrupa monarşilerini de daha baştan kendisine karşı birleştirmişti (Devrim'in tek müttefiki, okyanus ötesindeki yeni Amerikan Federal Cumhuriyetiydi) ve Ancien Régime artıkları Avrupa reaksiyonuyla kader birliği etmişlerdi. 16. Louis'nin idamı, salt Kıralın ve kıralcıların Avrupa reaksiyonuyla ittifakına indirilen politik bir darbe değil, doğrudan doğruya kırallık kavramının mahkûm edilmesi oldu. 16.Louis'nin suçu, genç devrimci Saint Just'ün ünlü deyişiyle, "Kıral olmak"tı! 16. Louis kişi olarak ne denli sıradan, kararsız ve beceriksiz, ola ki iyi niyetli ve hatta suçsuz, ya da suçları ne denli bağışlanabilir olursa olsun, kendinden önceki tüm Fransa kırallarının ve başka ülkelerin tüm kırallarının bağışlanmaz tarihsel suçuyla yüklüydü. Onun kafası kesilerek kırallık tepelendi. Özgürlüğün bir "ihsan", eşitliğin bir "taviz", Halk Egemenliğinin pazarlık konusu bir "ortaklık" olmadığı ortaya konuldu.

İkincisi, 16.Louis'nin mahkûmiyet ilâmı, insan haklarıyla - ve yeni yeni palazlanan sermaye sahiplerinin gözünde o hakların en başta gelen, temeli olan mülkiyet hakkı ilemücehhez burjuvazinin sınıf hâkimiyetinin ve genel sınıf çıkarının tescil belgesi oldu. Jakoben devrimciler, Devrimin düşmanları ve sulandırıcıları karşısında Paris'in plebleriyle ittifak kurmaya cüret etmekle olduğu kadar, karşıdevrimin meşruiyet ekseni olan Kıralın kafasının kesilebileceğini dünya âleme göstermekle de sınıfın hakimiyetinin esas özüne sahip çıktılar. Cumhuriyet düzeni burjuva sınıf çıkarlarının en yetkin aracı ve teminatı idiyse cumhuriyetin düşmanlarının meşruiyet ve sadakat simgesine en ağır darbeyi indirmenin bir zorunluluk olduğunu en iyi onlar gördüler. Ve gördüklerinden korkmadılar. Bunun içindir ki "İmparator" sıfatlı eski Cumhuriyet generali Napoleon'un tarihsel misyonu tüm Avrupa'da kırallığın toplumsal temeli feodal yapıların tasfiyesi ve burjuva hukukunun konsalidasyonu oldu ve yine bunun içindir ki, sonradan, hayli uzun süren bir süreçte Avrupa sahnesi büyüklü kıral taifesinden kıral kanı dökülmeden temizlendi, ya da kıral kavramının tarihsel içeriği hepten boşaltılarak bir zamanların tanrıdan beratlı muhteşem despotları taşra bezirganlarının sınıf hâkimiyetine hizmet eden şatafatlı kuklalara çevrildiler.

Son iki yüz yılın tarihsel gelişim çizgisinde 1789'un özgürlük, eşitlik, kardeşlik ilkekavramları son derece önemli, ufuk açıcı bir işlev görmüştür. O kavramların hayata geçmesi, gerçekliğe dönüşmesi, daha o günden, 18.yüzyıl sonu Fransa toplumunun özgül koşullarının ve sorunlarının çerçevesini çok aşan, hattâ günümüze kadar ulaşan bir süreci öngörüyordu. Fransız Devriminin en büyük, anlamlı özelliği, kendini kendi çağdaş ve anlık iç sorunlarına çözüm getirme çabasıyla sınırlamamış olmasıdır. Fransa'dan önce İngiltere'de burjuva devrimi yaşandı. Orda da, 16.Louis'den yaklaşık yüz elli yıl önce, bir kıral idam edildi. Ama İngiliz devriminin ufku dar, çözümleri kendi sorunlarıyla sınırlıydı. İngiliz burjuvaları on yıl içinde kırallığı geri getirdiler ve yüz elli yıl sonra da Fransız Devriminin baştan sona kadar en lânet düşmanları kesildiler. 1789'u önceleyen Amerikan Federal anayasasının cumhuriyet ilkesini öne çıkarmasına ve insan hakları vurgulamasına rağmen Amerikan toplumu "köleci" denilemezse de köleli bir toplumdu. Oysa Fransa Devrimi Fransızların "insan hakları"'na sahip çıkmakla yetinmedi. Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik hedeflerini bütün insanlık adına gerçekleştirilebilecek evrensel hedefler -gerçekleştirilmesi uğruna mücadele edilmesi gereken hedefler- olarak bütün insanlığa sundu.

Inkılabı Kebir'den bize kalan miras onun bütünselliğindedir. Ona baştan sona kadar sahip çıkmamak son iki yüz yılın en ileri kazanımlarına sırt çevirmektir. Reddi mirastır.

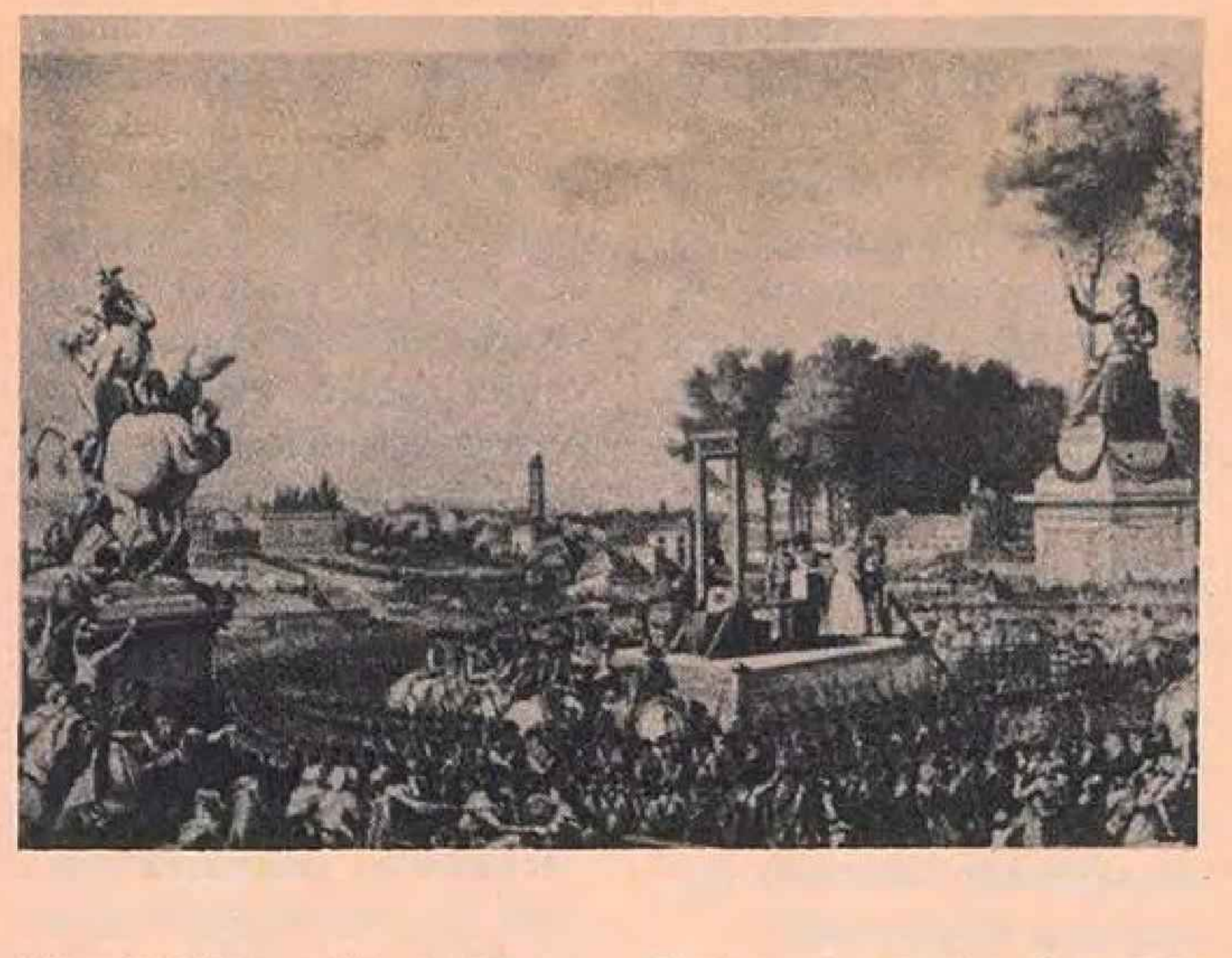

200. YILDÖNÜMÜ KUTLAMALARI

Paris- Büyük Fransız Devriminin 200. yılını kutlama törenleri, yeni yılın ilk gününden başlayacak. Bundan dolayı, yılın sonuna doğru ilerlendikçe, hazırlıklarla ilgili çalışmalar da hızlanıyor. Kültür Bakanı Jacques Lang, devrimi kutlama hazırlıklarıyla görevli Jean-No'el Jeanneney, Olivier Stirn ve Alain Decaux'nun da bulunduğu bir basın toplantısında hazırlıkları açıkladı.

Lang, basın toplantısının başında, hazırlıkların gecikmesinin ve basın toplantısının ertelenmesinin nedenlerini açıkladı: "Devlet, bu konuyu çok özel bir bağlamda ele aldı. Başlangıçta, bu kutlamayı, bir Evrensel Sergi'yle birlikte gerçekleştirmek öngörülmüştü. Bu başarısızlığın nedenlerine dönmeyeceğim. Bir de, kutlama hazırlıklarıyla görevli kurulun ilk iki başkanının karşılaştıkları talihsizlikler var." (Bilindiği gibi, kurulun ilk iki başkanı görevlerini bitiremeden ölmüşlerdi.)

Kültür Bakanı Jack Lang, özellikle, 14 Temmuz 1989 tarihi dolaylarında, dünyanın en zengin ülkelerinin devlet başkanlarının Paris'te bir araya gelmelerinin taşıdığı evrensel boyuta dikkati çekti.

Daha sonra söz alan, Jean-Noel Jeanneney (kendisi, kurulun yeni başkanıdır.), "Üç ayda, hazırlıkların temelini atmayı başardık. Bu çok önemli" dedikten sonra, kutlama için ayrılan ödeneğin 50 milyondan 125 milyon franga çıkarılmasından duyulan memnunluğu belirtmiştir. Ayrıca, kutlamanın en önemli anlarında kullanılmak üzere, 200 milyon franklık bir ek bağış da sağlanacaktır.

KUTLAMANIN BELLİ BAŞLI TARİHLERİ

Paris - Önümüzdeki yıl Büyük Fransız Devriminin 200. yıldönümü kutlamak üzere yapılacak belli başlı gösteriler arasında şunlar yer almaktadır:

1 Ocak 1989: Devrim yılının ilk günü. İllerin devrimle ilgili kutlama dileklerini içeren balonların uçuruluşu.

21 Mart 1989: İlkbaharın başlangıcı. Fransa'nın bütün bucaklarında Özgürlük Ağaçlarının dikilişi.

5 Mayıs 1989: Genel Meclislerin (Etats Generaux) açılışı. Genel Meclislerin geçit töreni Versay'da yapılacak.

17-20 Haziran: Ulusal Meclisin Kuruluşu. Kardeşlik Bayramı. Toussaint-Louverture Bayramı. Halkın egemenliği bayramı.

11 Temmuz : Kutlama Ulusal Bayramı.

26 Ağustos: İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi. **Bütün dünyada kutlamalar, anma** toplantıları.

200.yıldönümü kutlamaları ayrıca, 20 Eylül'de Valmy'deki büyük bir gösteri ve ertesi günü Cumhuriyetin doğuşu gösterileriyle 1792 yılını da kapsıyacak.

DİSK AÇILMALI!

DİSK grev silahının ve işçi sınıfının üretimden gelen gücünün etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamış ve grev hakkını bir daha kazanamayacak bir şekilde ülkemiz topraklarına yerleştirmiştir.

Önder Kızılkaya
Sendikacı

Ülkemiz tarihinde 1960 -1970 dönemi, görkemli bir uyanış; bir şahlanış dönemi olarak değerlendiriliyor. Gerçekten de bu dönem, toplumsal ilerlemenin büyük bir ivme kazandığı; pek çok yeni kurum ve oluşumun ülkemiz topraklarında boy atmaya başladığı bir dönemdir. Ülkemiz insanı, özellikle de çalışan insanı açısından bu dönem, yeni örgütler ve yasal haklarla donandıkları büyük, güzel, umutlu bir arayış ve atılım dönemi oldu. İlkin çoğu yerde bu dönemin başlangıcı olarak kabul gören 27 Mayıs 1960 ihtilali ile ülkemizin toplumsal ve siyasal yaşamında yeni dünzenlemelere gidildi. Nasıl ki, 12 Eylül darbesiyle "topluma bol gelen gömlek daraltıldıysa", 27 Mayıs ihtilali ile de "topluma dar gelen gömlek" genişletildi. Yıllardır baskı ve yasaklamalarla susturulup sindirilmeye çalışılan işçi sınıfı ve emekçilerin artık zincirlerini kırmaya başladıkları; yeni hak ve özgürlükler talep ettikleri gerçeğini göz önüne aldığımızda; 27 Mayıs'ı, bu dönem için bir "milat" kabul etme yanılgısından da kurtulabiliriz. Gerçekten de bu döneme damgasını vuran, işçi ve emekçilerden yükselen istemler ve bu istemler uğruna verilen ve verilecek olan mücadeledeki kararlılık azmidir. 1960-70 dönemine, neden "görkemli bir uyanış, umutlu bir arayış ve atılım dönemi" denildiğinin dinamiklerini araştırmaya geçmeden önce, sırf sonuçlara bakarak da bu nitelemenin doğruluğu ve haklılığını gösterebiliriz. Bir kere, bu dönemin başında; 1961 yılında, sendikacıların, işçilerin, aydınların girişimiyle Türkiye İşçi Partisi kuruluyor. Türkiye İşçi Partisi yöneticisi konumundaki sendikacıların öncülüğünde 1967 yılında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, DİSK kuruluyor. B dönemde kurulan örgütler v verilen mücadeleyle birlikt yasal olanakların kullanılmasından öte yasal olanakların genişletilmesi yolunda büyük adımlar atılıyor. Türkiye İşçi Partisi, bu dönemde 15 milletvekiliyle parlamentoya giriyor. 1963 yılında sendikalar yasasında yapılan değişiklikle grev hakkı yasalaşıyor. Bunların hepsini 27 Mayıs'la yapılan düzenlemelerle "verilen lütuflara" bağlamak olanaksız. Tüm bu olayların köklerini ve yazımız bağlamında DİSK'i oluşturan dinamikleri, ülkemizdeki tarihsel ve toplumsal sürecin içinde aramak gerek.

Büyük bir susamışlıkla kazandıkları hakları kullanmaya kalkışan işçiler çoğu zaman karşılarında ilk olarak Türk-İş'i buluyorlar. 2 Aralık 1963'te başlayan Mersin rafinesi grevinde Türk-İş genel Başkanı Seyfi Demirsoy şunları söyleyebiliyor: "Türk-İş Mersin rafinesindeki grevi hiçbir şekilde desteklemiyor. Büyük işçi kitlesi henüz küçük haklarına sahip olmadığı halde zenginlerin dahi erişemeyecekleri konforlar peşinde koşan bu işçilerin, yapacakları grevin sonunda mutlaka hüsrana uğruyacakları tabiidir."

S.Demirsoy yanılmıyor. Grev başarısızlıkla sonuçlanıyor. Demirsoy'un öngörüsünü büyük bir başarı saymamak gerek. Çünkü aynı tavrı Türk-İş 14 Kasım'daki Bozkurt Mensucat ve 25 Kasım'daki Manesman grevlerinde de takınmış, grevler başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

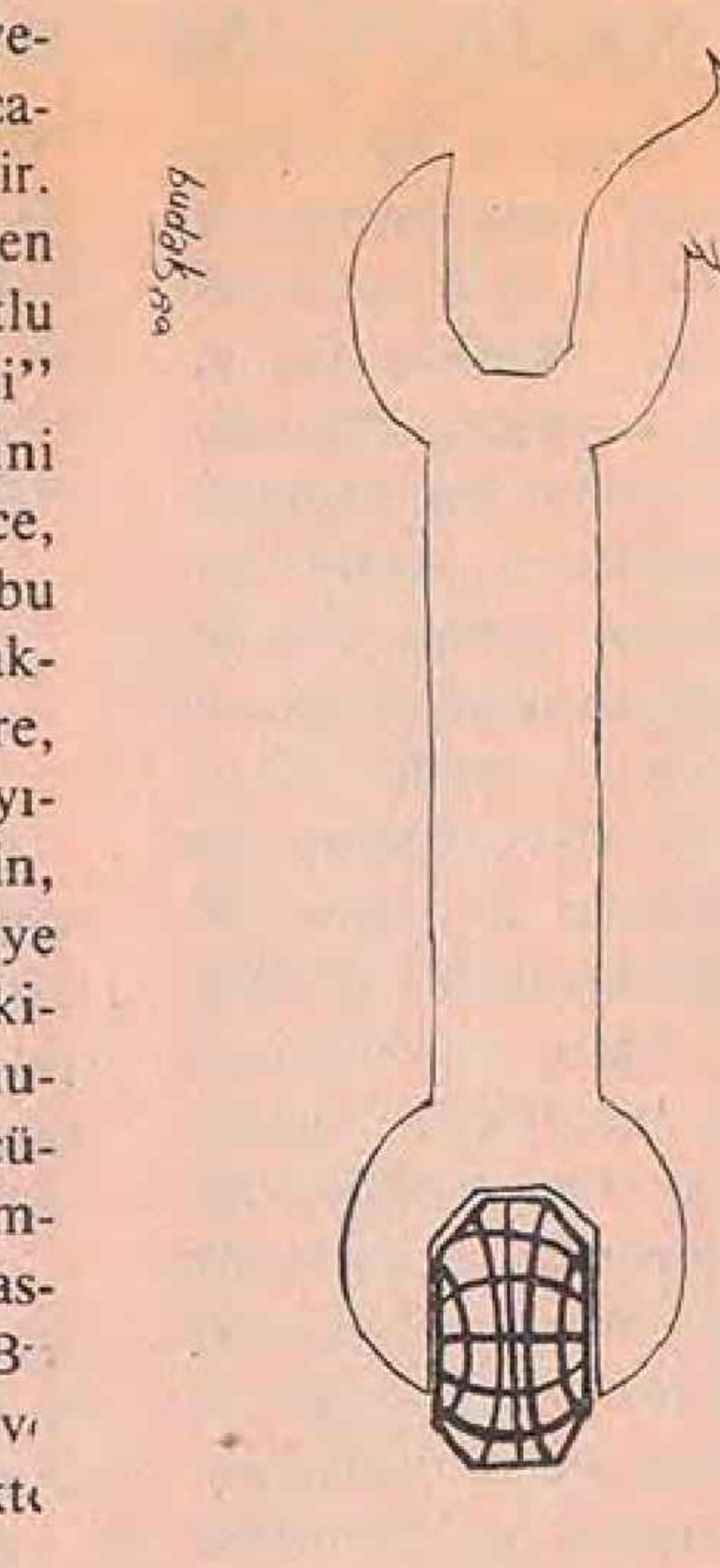

Görüldüğü gibi 1960'lı yıllarda Türk-İş hala "1947 ruhunu", "1947 sendikacılığını" yaşamak ve yaşatmakta direniyor. Türk- İş yöneticilerinin bu tavrı 1966 yılında 50 bin kömür işçisinin direnişinde 2 işçinin yaşamını yitirmesine yol açıyor. Bardağı taşıran son damla ise Paşabahçe grevi oluyor.

31 Ocak 1966 tarihinde başlayan grevin 49.gününde 2 bin 200 işçinin greve devam kararına karşın Türk-İş yönetimi işverenle anlaşma imzalıyor ve bu anlaşmayla birlikte 138 işçi işten atılıyor. Kristal-İş'in Türk-İş'e karşın yürüttüğü bu grevi Türk-İş üyesi ve bağımsız sendikaların katılımıyla kurulan 'Grevi Destekleme Komitesi' başından sonuna dek destekliyor. Bunun üzerine Türk-İş yönetimi grevi destekleyen Petrol-İş, Basın -İş, Maden-İş ve Lastik-İş sendikalarını ihraç ediyor.

DİSK ekonomik kazanımların siyasal kazanımlarla bütünleştirilmediğinde kalıcı olamayacağı gerçeğinden hareketle işçi sınıfının demokratik hakları uğruna vereceği mücadeleye özel bir önem verdi.

Bu ihraçtan sonra üyelikleri askıya alınan Maden-İş, Basın-İş, Lastik-İş sendikalarıyla bağımsız Gıda-İş kendi aralarında Sendikalar Arası Anlaşmayı (SADA) imzalıyorlar. Ardından aynı sendikalar 13 Şubat 1967 tarihinde DİSK tüzüğü ve kuruluş bildirisini İstanbul Valiliğine vererek Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kurulduğunu ilan ediyorlar.

Grev işçi sınıfının en etkili silahıdır. İşçi sınıfının üretimden gelen gücünü en somut ve en yalın şekilde duyduğu eylemdir. Grev, işçi sınıfı için büyük bir okul ve bir büyük öğretmendir. Bu niteliğiyle sınıf bilincinin oluşup gelişmesine büyük bir hız kazandırır.

DİSK'i oluşturan dinamiklerin en önemlisi yukarıda da görüldüğü gibi işçi sınıfının grev hakkını kullanmaktaki kararlılığıdır. DİSK grev silahının ve işçi sınıfının üretimden gelen gücünün etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamış ve grev hakkını, bir daha kazanamayacak bir şekilde ülkemiz topraklarına yerleştirmiştir.

DİSK, Türk-İş'in sınıf uzlaşmacısı ve Amerikan tipi partiler üstü sendikacılık anlayışına karşı sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışını benimsedi. Benimsediği mücadeleci çizgiyle, işçi sınıfının sınıf olarak kendi bilincine varmasına ve sınıf bilincinin oluşup gelişmesine büyük bir hız kazandırdı. Savunduğu sendikal anlayışın zorunlu bir uzantısı olarak önüne, sömürüyü sınırlandırmak ve giderek ortadan kaldırmak hedefini koyan DİSK; bu yolda salt ekonomik mücadelenin yetersiz kalacağını belirterek, siyasal mücadelenin de zorunlu olduğunu vurguladı. Ekonomik kazanımların, siyasal kazanımlarla bütünleştirilmediğinde kalıcı olamayacağı gerçeğinden hareketle, işçi sınıfının demokratik hakları uğruna vereceği siyasal mücadeleye özel bir önem verdi.

DİSK, Türk-İş'in sınıf uzlaşmacısı ve Amerikan tipi partilerüstü sendikacılık anlayışına karşı sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışını benimseyerek, işçi sınıfının sınıf olarak kendi bilincine varmasına ve sınıf bilincinin gelişmesine büyük hız kazandırdı.

Bu bilinçle kısa zamanda 500 bini aşan üyeye sahip olan DİSK'i kapatma girişimleri, 15-16 Haziran Direnişi'yle geri püskürtüldü. İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs 56 yıl sonra DİSK'in öncülüğünde yeniden kutlanmaya başlandı. DGM ve 20 Mart faşizmi ihtar direnişleri, işçi sınıfı tarihi içinde önemli sayfalar arasında yer aldı.

Bugün önümüzde bir görev tüm acilliğiyle duruyor. 12 Eylül faşizminin kapattığı ve mallarına el koyduğu gerçeğinden hareketle DİSK'i yeniden işlerliğine kavuşturmak.

TORNAMIZDAN
GENERALLER

Bundan dokuz yıl öncesiydi. Günlük bir gazete çıkardı o zamanlar "DEMOKRAT". Sanıyorum Eylül ayıydı. Bir okur mektup göndermiş, generallerin niçin var olduğunun yanıtını istiyordu. Eniyi yanıtı da yine generaller vermişti. Daha yazının mürekkebi kurumadan, sendikaları kapatmışlar sendikacıları da "güvence altına" çağırmışlardı. Bu güvence altına çağırmanın nasıl birşey olduğuda çok geçmeden anlaşılmıştı. Sendikacılar "Vatan haini ve terörist" ilan edilmiş, güvence" işkenceye dönüşmüştü.

Darbeden önce ülkenin dört bir yanında işçiler grevdeydi. Sayıları yüzbinlerle ifade edilen mitingler yapılırdı. Hele şanlı 1 Mayıs mitingleri düşmanın korkulu rüyasıydı. DİSK'in beşyüz bin üyesinin olduğu bir efsane gibi kulaktan kulağa söylenirdi.

Sonra bir gün generaller generalliklerini hatırlamış, aldıkları maaşı haketmek için ülkenin gidişatına elkoymuşlardı.

Bir Eylül gecesi saat 4.00 suları. Filmin ikinci yarısı. Dört yıldızlı kahramanlarımız her sahnede vatan aşkına ellerinden geleni artlarına koymuyorlardı. Ülke bir baştan birbaşa savaş alanına dönmüştü. Kötü adam rolünde, sendikacılar, öğrenciler, işçiler, politikacılar vardı. Öyle bir filimdi ki, savaş sahnelerinde sadece generaller vardı. Sendikacıların, işçilerin, politikacıların gıkı çıkmıyordu.

Grevler bir anda sona ermiş, grev çadırları havalanıp uçmuştu. Kimi sendikacılar "Güvence" altına giderken, çok az olan kimileri de yapılabilecek şeyler olup olmadığını araştırıyordu. Oysa yapılabilecek çok az şey vardı. Düdük çalmış, evli evine, evi olmayan cezaevine gitmişti.

Burda sorulması gereken birşey var. Milyonlarla ifade edilen insanlar bir anda nereye gittiler? İki saat içinde nasıl başarabildiler susmasını, daha birkaç saat öncesinde devrim çağrıları yapılırken? Beşyüzbin insan sendikacılarını nasıl teslim etmişti işkence tezgahlarına? Generaller bile olası bir tepkiden korkarak sadece "Devletin güvencesine alacağız" demişlerdi. Kimse arayıp sormayınca "Devlet haini, terorist" ilan etmişlerdi.

Bütün bunları niye birkez daha yazma gereği duyduk. Şubat ayı işçi sınıfı tarihinde önemli bir ay. Bundan 21 yıl önce DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kurulmuştu. Sendika kısa zamanda kitleselleşmiş, kitle ve sınıf sendikacılığı temelinde yaptığı sendikacılıkta dost, düşman herkesin dikkatlerini çekmişti. DİSK aynı zamanda 12 Eylül darbesinin de temel gerekçelerindendi.

Evet, işçi sınıfımızın DİSK deneyiminden çıkaracağı çok şey var. 1967-1980 arası ayrı, 1980 sonrası ayrı bir deneyim.

Mart'ta yine birlikte olmak dileğiyle.

İSD KONGRESİ YAPILDI

İŞÇİ SAĞLIĞI
DERNE
I. OLAĞAN KONGRESİ

Mehmet Güzeldere

İşçi Sağlığı Derneği 1. Olağan Genel Kurulu 22 Ocak'ta yapıldı. İkiyüzün üzerinde üye ve konuğun katıldığı kurulda üyeler ve konuk konuşmacılar işçi sağlığı ve Türkiye gerçekleri üzerinde durdular.

Kongre alışılmış kongrelerin dışında bilimsel bir platform işlevi de gördü.

İSD bülteninde, çalışmalarını 1989 yılında daha da yaygınlaştıracağını, işçi sağlığını Türkiye'nin gündemine sokma çabalarını sürdüreceğini belirtmiştir.

Çeviri Servisi

SSCB'de genç işçilere
SEÇME HAKKI

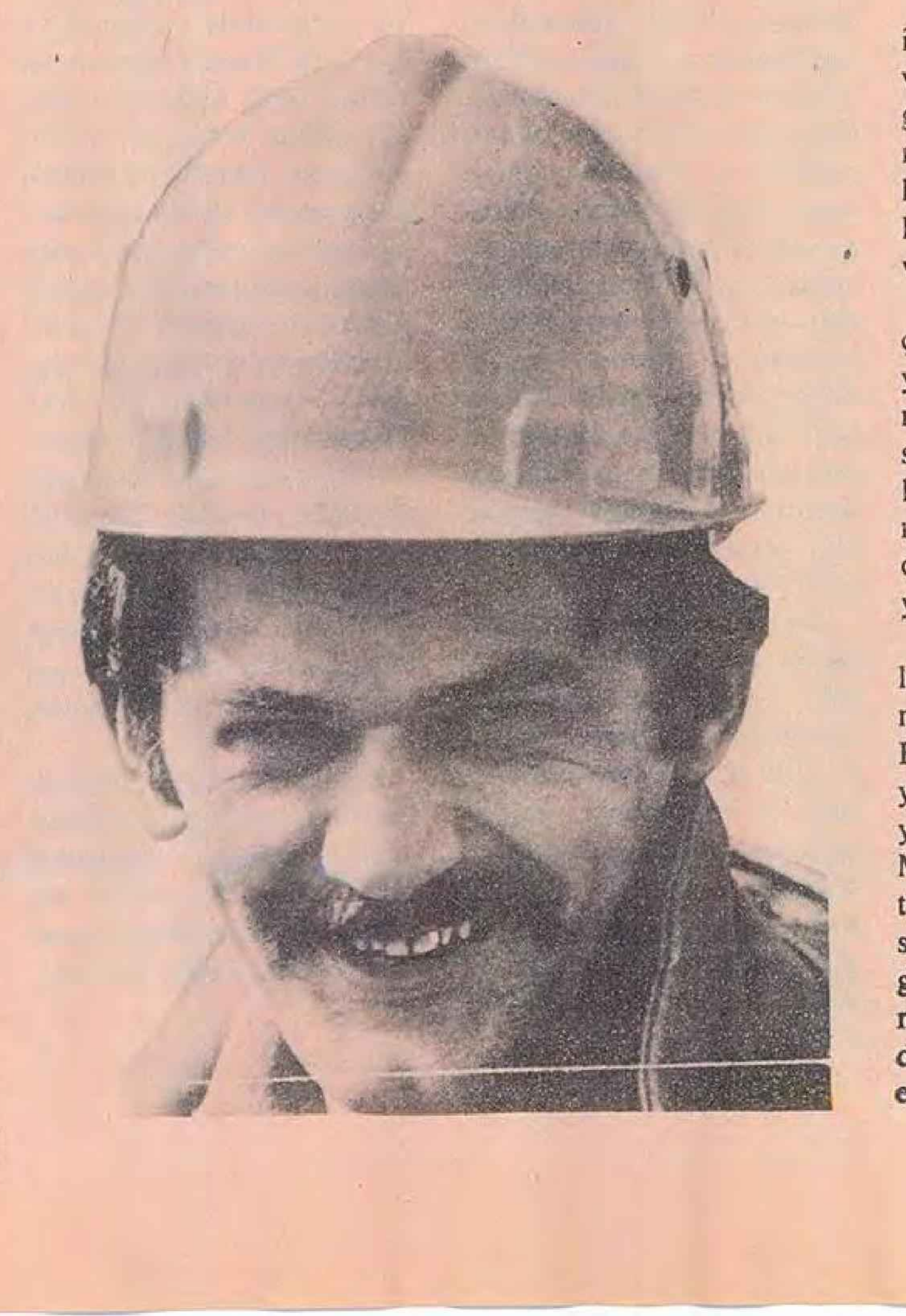

1920'lerin ortasında Sovyetler Birliği'nde bir milyon kayıtlı işsiz vardı. Sanayileşme sırasında, SSCB'deki son iş bulma bürosu 1930'da kapandı.

Bu Sovyet devletinin, üretim araçlarının özel mülkiyetini ve özel mülkiyetten doğan serbest girişimi ortadan kaldırmasıyla sağlandı. Yerine üretim araçlarının ortak mülkiyeti, sömürüden uzak emek ve planlı ekonomi geçirildi.

1936 Sovyet Anayasası "çalışma hakkı"nı güvence altına alınmış iş bulma hakkı olarak tanımlayan dünyanın ilk anayasası oldu. 1977 yılında kabul edilen şimdiki SSCB Anayasası, bu kavramın özünü korurken, onu daha anlamlı hale getirdi. Günümüzde, Sovyetler Birliği'nde çalışma hakkı herkesin yalnızca iş bulmasıyla kısıtlı değildir. Anayasa yurttaşların "eğilimlerine, yeteneklerine, mesleki eğitimine ve öğrenimine uygun olarak meslek, uğraş ve çalışma türünü seçme hakkını" güvence altına alır. SSCB'de çalışma hakkı "sosyalist ekonomi sistemiyle, üretim güçlerinin sürekli artışıyla, ücretsiz mesleki öğretimle, iş uzmanlığının yükseltilmesiyle ve yeni mesleklerin öğretilmesiyle sağlanır." SSCB'de sürekli bir emek talebi olması, bu gerçeğin bir kanıtıdır. Ancak bu sorunun bir yönü. Emek SSCB'de artık yalnızca bir geçim aracı değil. Sosyolojik araştırmalara göre, manevi tatmin çoğu genç insanın meslek seçiminde belirleyici etken oluyor.

SSCB'de gençlere eğilimlerine, deneyimlerine ve niteliklerine uygun bir iş bulabilmelerini sağlamak üzere kurulmuş özel devlet kuruluşları vardır. Bu kuruluşlar bir kent ya da bölgedeki boş işlere ait tüm ayrıntılı bilgileri ellerinde bulundururlar. Bir genç nerede uzmanlığına ihtiyaç duyulduğunu, çalışma koşullarını, ücreti vb. birkaç dakika içinde öğrenebilir.

Kuruluşa başvuran bir yurttaştan kendisine uygun gelen iş koşullarıyla ilgili isteklerini açıkça tanımlaması istenir. Bu istekler bütün boş işlerle ilgili verilerin yüklü olduğu bir bilgisayara yüklenir. Bugün yalnızca Rusya Federasyonu'nda, her yıl bir milyonun üzerinde kişiye iş bulan 100 tane büro vardır.

Bütün SSCB yurttaşlarının çalışma hakkı vardır ve bu hak yasalarca güvence altına alınmıştır. Yeterli nedenler olmaksızın bir kişiyi çalıştırmaktan kaçınılamaz. Yaş, cinsiyet, ırk, ulus ya da dini inanç nedenlerine dayanarak bir kişiyi çalıştırmak yasaklanmıştır.

Her genç SSCB yurttaşı dilediği bir yüksek eğitim kurumuna girme fırsatına sahiptir. Bu ona bir kuruşluk masraf yüklemez. Bütün eğitimi boyunca öğrenci bursu alacaktır. Mezun olduktan sonra da, eğitimi ve isteklerine uygun bir iş sağlanacaktır. SSCB'de ayrıca geniş bir mesleki eğitim sistemi vardır. Bu sistemde 1400 değişik meslekte genç kadın ve erkek eğitilmektedir.

Bazen gençler, bir niteliğe sahip olmadan okulu terketmektedir. Bu durumda işletme yöneticisinin uzman işçi kullanmak istemesini anlayabiliriz. Ancak burada sosyalist devletin politikası ve yasalar devreye girer: Ülkenin tüm işletmelerinde gençler için kontenjanlar vardır ve bu gençlere mesleki eğitim verilir.

SSCB yurttaşlarının özgür meslek seçme hakkı, özgür olarak mesleklerini değiştirme haklarını da içerir. Bütün işçiler, gençler de dahil, iş kendilerine uygun gelmediği durumlarda sözleşmeyi bitirmek hakkına sahiptir. Yasalar, çalışan insanlara kendi özgür iradesiyle işi bırakma hakkını vermiştir.

Sosyalizmin temel ilkesi, "Herkesten yeteneğine göre, herkese çalışmasına göre"dir. Bu deyimin ilk bölümü sosyalizmde çalışmanın özünü açıklar.

Toplum herkesten yeteneğine göre alır, yani ona yeteneklerini ortaya koyma ve geliştirme; o yetenekleri kendisi ve toplumun yararına kullanma fırsatlarını verir. Deyimin ikinci bölümü de sosyalist bölüşüm ilkesinin özünü açıklar. Karşılık yalnızca çalışmanın niteliği ve niceliğine bağlıdır, başka hiçbir şeye değil.

Gereksinimlerini daha fazla karşılamak isteyen dürüst bir işçi bunun ancak çalışma yoluyla mümkün olabileceğini bilir. Bu nedenle çalışmasının daha yüksek nitelikli ve verimli olmasıyla ilgilenir. Bu yalnızca maddi bir çıkar değildir. Sovyetler Birliği'nde çalışmasının toplum tarafından kabul görmesi her çalışan insan için önemlidir. Bu genç işçiler için daha da fazla geçerlidir.

Çalışma sonucunu etkileyen maddi ve manevi özendirmeleri birleştiren bu tür uygulamalar, insanları teşvik eder ve onlarda çalışmalarının yararlı olduğu, çabalarının toplum açısından gerekli olduğu duygusu yaratır.

Sonuç olarak, çalışan insanların bir kolektive, toplumun bütününe "ait oldukları" düşüncesiyle bütünleşir.

Aralık'88
Socialism

ŞOVENİZM-TABULAR-DIŞ POLİTİKA*

Çağatay Anadol

İnsani değerler evrenseldir. Her durumda savunulması gerekir. Dünyanın tüm ülkeleri için savunduğumuz insani değerlerden Türk devletinin politikaları ya da tabuları yüzünden vazgeçemeyiz.

Ben Türkiye'de doğmuş bir birey olarak asla “dünyaya bedel” filan değilim. Ve ben, dünyadaki halklar ne kadar kalleş, korkak, pis ve kuyrukluysa, aynen onlar kadar kalleş, korkak, pis ve kuyrukluyum.

Türkiye'nin bütün okullarının kapısında, azınlık okulları dahil “Ne mutlu Türküm diyene” sözleri yazılıdır. Sadece okullarda olsa yine iyi. Aynı ibareyi resmi dairelerde, tüm askeri birliklerde ve dağ yamaçlarında kireçle boyanmış taşların dizilmesiyle oluşturulmuş şekilde görebilirsiniz.

Sanırım Türkiye'nin bulunduğu enlem kuşakları boyunca dünyanın çevresini dolaşsanız böyle bir manzaraya başka bir ülkede rastlayamazsınız.

Ulusal marşında “kahraman ırkım” ibaresinde olduğu gibi ırk sözcüğü geçen kaç ülke vardır acaba?

İyi ki aynı enlem kuşağı boyunca yaptığımız dünya turunda böylesi şovenist motiflere rastlanmıyor. Bir düşünün aksi takdirde “Bir Türk Dünyaya Bedeldir” ibaresindeki Türk'ün yerine konmuş isimleri okuya okuya başımız dönecekti ve sonunda bir Japonun mu, bir Hintlinin mi, bir Moğolun mu, bir Yunanlının mı, bir Fransızın mı dünyaya bedel olduğu konusunda kafamız iyice karışacaktı. İyi ki başka uluslar “dünyaya bedel” olmayı bize bırakıyorlar da, Avrupa ile Asya'yı birleştiren bu köprü üzerinde ne müthiş bir ırkın yaşadığı konusunda herhangi bir tartışmaya yer kalmıyor.

Öyle bir ırk ki bu, üstelik herkes ona düşman; “Türkün Türkten başka dostu yok”tur, biliyorsunuz. Üstün ırk olmanın böyle zorlukları var ne yapalım ki!

Başka uluslara bakışımızda coğrafi mesafe önemli bir rol oynar. Uluslar bize yaklaştıkça kötüleşirler. Hele de sınır komşumuz iseler yandılar. “Pis Arap”, “Palavracı Acem”, “Korkak Palikarya” sözcükleri doğu, güney ve batımıza karşı hislerimizi veciz bir şekilde ifade eder. Kuzeyimizde “Moskof ayısı” ile yine batımızda “Komitacı Bulgarlar” manzarayı tamamlarlar.

Türk olmayanlar örneğin Kürtler biliyorsunuz “kuyrukludur” onlara “Kuyruklu Kürt” ten başka “eşek Kürt” de denir.

Gerçi memlekette pek azınlık bırakmadık ama Rumların “kalleş”, Yahudilerin “korkak”, Ermenilerin “pis” olduğunu bütün Türkler bilir.

Bir ülkede milliyetçi ve şoven şartlanmalar bu boyutlardaysa, hiç birimizin kuşkusu olmasın ki, o ülkenin toplumsal kültürünün üzerinde hümanist olmayan... ve demokratik olmayan bir ambargo vardır.

Ve bu ambargonun yaratıcısı da, sürdürücüsü de ülkemizin egemen sınıfıdır, devlettir, onun resmi ideolojisidir.

Devlet tapıncı, devletin kutsanması, bugün gerek toplumsal kültürümüzün, gerekse siyasal kültürümüzün en belirgin vasıflarından birisidir.

Böyle olunca da, ister istemez, tüm toplum kesimleri bu kültürü derece derece paylaşmaktadır. Bu kesimlere aydınlarımızın bir bölümünün de dahil olduğunu özellikle Türkiye'nin uluslararası politikasında gözlemekteyiz.

Cumhuriyetin ilk iki kuşağı “İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz” nakaratını dinleye dinleye yetişti. Ama sanırım şimdi hiç kimse imtiyazsız, sınıfsız hele de kaynaşmış bir kitle olduğumuzu düşünmüyor. O halde günlük basında, ya da Meclis kürsüsünde sık sık tekrarlanan şu söze ne demeli?

“İç sorunlarda ayrı ayrı, hatta karşıt düşünsek de, dış sorunlarda yekvücut oluruz”

Ama görüyoruz ki imtiyazsız ve sınıfsız olmadığımızı bal gibi bilenlerin bir bölümü dahi dış sorunlar karşısında böyle davranırlar.

Bu demektir ki devletin ve hükümetin yanında yer alırlar.

Oysa bir insan resmi ideolojiye ve dolayısıyla onun iç politikalarına karşıysa, onun dış politikalarını belirleyen temele de elbette karşı olacaktır.

Resmi ideoloji belli bir dünya görüşünden ve belli sınıfsal çıkarlardan kaynaklanmaktadır. Hiç kuşkusuz onun dış politika tercihleri de, esas olarak o doğrultuda şekillenecektir.

Şayet devlet ve onun resmi ideolojisi NATO'yu ve Batı ittifaklarını kutsuyorsa, politikalarını ulusun büyük çoğunluğunun değil, güvencesini Batıda bulan bir avuç sosyal azınlığın çıkarları doğrultusunda belirliyorsa bu bir ideolojik sorundur.

Eğer benim ekonomik ve sosyal görüşlerim emekçilerden yanaysa, bunun doğal sonucu olarak IMF'nin, Dünya Bankası'nın, OECD'nin verdiği direktiflerin, reçetelerin, yani onların ülkemiz üzerindeki sultasının karşısında olacaktır. Dış politikada da, ABD'nin, NATO'nun, Batı ittifakının dümen suyunda gitmeye karşı çıkacağımdır. Tam bağımsız, ve bağlantısız bir Türkiye'yi savunacağımdır. Onun için mücadele edeceğimdir.

Devlet etrafında yaratılan efsaneye, onun sınıflarüstü, tarafsız ve koruyucu bir güç olduğu fikrine karşı mevcut gerçekleri açıklamak gerekir.

Böyle bir politikayı savunmak için mutlaka Marksist olmak da gerekmez. Bağımsızlıkçı olmak, demokrat olmak, yurdunun içinde bulunduğu bunalımdan kurtulmasını istemek de bunu gerektirir. Örneğin NATO'ya 800,000 kişilik bir ordu beslediği için övünen bir anlayışla, bunalımdan çıkmanın kapitalist düzen içinde bile olanağı bulunamaz.

Şu halde iç politikayla dış politikayı bir bütün olarak mutalaa etmek ve tüm uluslararası olaylarda görüş belirtilirken devletten, resmi ideolojiden, onun propoganda ve şartlandırmalarından tümüyle bağımsız düşünmek çağdaş aydının görevi ve yöntemi olmalıdır kanısındayım.

Bu ise resmi ideoloji tarafından konulmuş bir takım tabulara net ve cesur bir şekilde karşı çıkılmasını gerektirir.

Siyasal kültürümüzün ve giderek toplumsal kültürümüzün demokratikleşmesi ve hümanistleşmesi için bu doğrultuda uğraş vermek herkesten önce aydınlara düşer.

Sözünü ettiğim tabuların başında devlet gelmektedir. Devlet etrafında yaratılan efsaneye, onun sınıflar üstü, tarafsız ve koruyucu bir güç olduğu fikrine karşı mevcut gerçekleri açıklamak gerekir.

Bir başka tabu Atatürkçülüktür. Bu tabu 12 Eylül'le daha da güçlendirilmiştir. Şayet demokratik bir Türkiye öngürüyorsanız, Atatürçülüğe karşı görüşlerin o demokrasinin gereği olduğunu bilmelisiniz. Atatürkçü olmayanlar da, ona karşı olanlar da bulunacaktır, sadece bulunmayacaktır, kendi görüşlerini açıkça yayacaktır, savunacaktır. Oysa Atatürkçüler kahir ekseriyetle böyle bir demokrasi anlayışı içinde değildirler. Kendi görüşlerini mutlak ve dokunulmaz doğrular olarak zorla dayatmaktadırlar.

Son otuz yılda tabu haline getirilen ve etrafında bir şovenizm kasırgası estirilen bir konu da Kıbrıs meselesidir. Gerek meclisteki partiler, gerekse orada temsil edilmeyen DSP, RP gibi partiler hep birlikte Türk devletinin resmi politikasının yörüngesindedirler. Bugün geniş bir uluslararası kamuoyu, adadan TC askerlerinin çekilmesini, sorunun çözümünün ön şartı olarak gördükleri halde, böyle bir gereklilik yerine getirilmeden her iki toplumun da çıkarlarını garanti altına alacak kalıcı ve adil bir barışın sağlanamayacağı artık iyice belli olduğu halde, Türkiye'nin Kıbrıs'ta yarattığı oldu bittinin devamında sözünü ettiğimiz bütün partiler hem fikirdirler.

Oysa Türkiye'nin Kıbrıs'ta izlemekte olduğu politika sadece barışçıl bir çözümü tıkamakla kalmamaktadır. Bizzat Kıbrıs Türk kesiminde de giderek büyüyen sorunlara ve huzursuzluklara yol açmaktadır. Örneğin, Kıbrıs Türkleri açısından en ciddi sorunlardan birisi 1974 sonrasında Türkiye'den getirilerek oraya yerleştirilmiş olan 40 bin civarında TC yurttaşının varlığı ve imtiyazlarıdır. Oysa ne Ecevit ve sonrasındaki hükümetler, ne muhalefet partileri ve ne de Kıbrıs konusunda kraldan fazla kralcılık yapan kimi köşe yazarlarımız bu gerçeğe değinmek niyetinde değildir. Adanın nüfus yapısını değiştirme manevrası herkes tarafından adeta elbirliğiyle saklanmaktadır.

Benzer bir konuya Ermeni konusunda rastlıyoruz. Anadoludaki Ermenilere 1915'de uygulanmış olanların suçlusu Osmanlı İmparatorluğu ve onun İttihat ve Terakki hükümetidir. 1923'te kurulmuş genç Cumhuriyetin bu kırımla ve tehcirle hiçbir ilgisi bulunmadığı halde, Cumhuriyet hükümetleri 1915 faciasını kabule yanaşmayınca, ister istemez kendilerinin işlemediği bir insanlık suçunu da bir bakıma yüklenir duruma düşmüştür. Birçok demokrat yazarımız bile bu tabunun ya da şartlandırmanın etkisi altındadır.

Burada vermeye çalıştığım örnekler herşeyden önce ülkemizin düşünsel ve politik yaşamının demokratikleştirilmesinin ne denli önemli olduğunu bize gösteriyor.

Hiç unutmamak gerekir ki, çağdaş aydın olmak demek, bir takım evrensel değerlere titizlikle, özenle ve ısrarla sahip çıkmak demektir. Oysa bizim bazı aydınlarımızda bu değerler ne kadar evrensel sayılırsa sayılsınlar, her nedense bir kısım konular karşısında bu evrensellik sona eriverir. Güney Afrika'nın Botha rejiminin ya da İsrail siyonizminin politikalarına, insanlık dışı uygulamalarına tepkiyle, nefretle bakarken, ezilen toplulukların ulusal, sosyal, demokratik haklarını tereddütsüz savunurken, konu Kürtlere ve onların en temel hak ve özgürlüklerine, ulusal demokratik ve sosyal taleplerine gelince, susulursa, olan bitenler görmezden gelinirse bunun izahı resmi ideolojiden başka ne olabilir?

Bütün uluslararası sorunların zora başvurmadan, barışçıl şekilde çözümlenmesini savunurken Kıbrıs'ta askeri güç bulundurarak yani zora başvurmayı seçerek tavır alınmasının izahı yine resmi ideolojiden başka ne olabilir?

Böyle çifte standartlı demokratlık, barışseverlik, hümanizm olmaz. İnsani değerler evrenseldir. Her durumda savunulması gerekir. Dünyanın tüm ülkeleri için savunduğumuz insanı değerlerden Türk devletinin politikaları ya da tabuları yüzünden vazgeçemeyiz.

Ülkemizde aydınlar, bugün kapitalist bir ülkede eşine ender rastlanacak bir çoğunlukla ve etkililikle soldadırlar. İlerici demokratik, barışsever düşünceleriyle egemen gericiliğin karşısındadırlar. Bu ülkemizin özgül noktalarından birisidir ve çok önemlidir. Ama yukarıda andığım sorunlarda devletten bağımsız düşünebilmek konusunda aynı kararlılığa rastlayamadığımızı da kaydetmek isterim.

Eğer benim ekonomik ve sosyal görüşlerim emekçilerden yanaysa, bunun doğul sonucu IMF'nin, Dünya Bankası'nın, OECD'nin verdiği direktiflerin, reçetelerin, yani onların ülkemiz üzerindeki sultasının karşısında olacaktır.

Ve belirtmek isterim ki, gerek toplumsal kültürümüzün gerekse siyasal yaşamın demokratikleştirilmesinde aydınlara çok büyük görevler düşmektedir. Evrensel demokratik ve hümanist değerlere her konuda sahip çıkmayı bir romantizm saymadan, azınlıkta olunsa da, doğrunun er geç galip geleceği bilinciyle ve kararlılıkla bunları her alanda savunmak zorundayız.

Sözlerimi bitirirken izninizle dünyadaki tüm halklara bir duyuruda bulunmak istiyorum. Belki bazıları işitebilir.

Ben Türkiye'de doğmuş bir birey olarak asla “dünyaya bedel” filan değilim!

Ve ben, dünyadaki halklar ne kadar kalleş, korkak, pis ve kuyrukluysa, aynen onlar kadar kalleş, korkak, pis ve kuyrukluyum.

** Ankara Sanat Tiyatrosu salonunda BİLAR'ın gerçekleştirdiği panelde Çağatay Anadol'un yaptığı konuşma.*

Düşünme ve soyutlama gereği

Selçuk Çalhan

Soyut, halk dilinde ayakları yerden kesik, anlaşılmaz, saçmalık gibi düşünülür. Bizim ele aldığımız soyutlama insanın bilgi sürecini yaratan analitik düşünmenin biçimi olan bilimsel soyutlamadır.

İnsanın bilgisi nesnel gerçeğin aynadaki yansıması gibi değildir. Eğer öyle olsaydı insanların dışındaki canlılardan bir farkı kalmayacaktı. İnsanın özgüllüğü duyumları yoluyla aldığı yansımaları sözlü düşünce düzeyine çıkartabilmesidir. İnsanın bilgisinin birikimi bu çerçeve içinde gelişmiştir. İşte duyumsal bilgiden sözlü düşünmeye geçtiğimiz sürece soyutlama diyoruz.

Soyut sözcüğü somut sözcüğünün karşıtı olarak ele alınır. Soyut halk dilinde ayakları yerden kesik, anlaşılmaz, saçmalık gibi düşünülür. Bizim ele aldığımız soyutlama insanın bilgi sürecini yaratan analitik düşünmenin biçimi olan bilimsel soyutlamadır.

İnsan zihni, maddi gerçeğin yansımalarını ele alırken onları karşılaştırır, ayrıştırır ve birleştirir. Dolayısıyla nesnelliğin görünmeyen ya da değiştirilmez biçimlerini yaratabilir. Bu canlandırma düşlemeden, bilimsel teorilerin inşasına kadar uzanır. Halk öyküleri, mitoloji vs. insanın bilimsel bilgisinin yetersiz olduğu ilk dönemlerindeki soyutlamalardı. Zaman içinde insan bilgisinin birikimi sonucunda daha üst soyutlamalara varılabilmiş, nesnel gerçeğin bilgisinin edinilmesi daha da hızlanmıştır.

Soyutlama süreci üç aşamada gelişir; birinci aşama karşılaştırmadır. Duyumlar yoluyla kazanılan yansımalar benzerleri ya da karşıtlarıyla karşılaştırılır. İkinci aşama, genel olanın alınıp özel olanın ayıklanmasıdır. Üçüncüsü, düşgücü, gerçek bağlantılarının ve öğelerin yeniden düzenlenmesidir. Böylece nesnel gerçeklik saydığımız aşamalardan geçerek kavramlaşmaya başlar. Böylece duyumsal bilgi soyut sözlü düşünceye ulaşır. En basitinden en gelişmişine kadar soyutlama bu süreçleri izler. Örneğin böcek bir genellemedir. Arı, karınca, çekirge gibi binlerce böcek türü vardır. Böcek denildiği zaman bu binlerce türün ortak tarafları biraraya getirilir ve genelleme yapılarak binlerce canlıyı içeren böcek kavramı ortaya çıkar. Kuşkusuz bu basit bir örnektir. Dört boyutlu uzay çok daha karmaşık ve zor bir soyutlamadır. Zaman boyutunu duyumlarımızla algılayamayız ama zaman boyutu olduğunu biliriz. Bazı olguları açıklarken dört boyutlu uzay içinde açıklarız.

Marks'ın en önemli **buluşu** artı değer kuramıdır. Bu kuram o zamana değin açıklanamayan sömürü olgusuna açıklık getirmiş ve koskoca bir kuramın yani marksizmin temelini oluşturmuştu. Artı değer'e Marks soyutlama sonucunda ulaşmıştı.

Analitik düşünme, hayatın pratiğinde sadece görüntülerle yetinmeme, çözümleyici bir yaklaşımla ilk bütünlüğü oluşturma olgusunun diğer öğelerden bağımsızlaştırılması gerekir. Ardından bu ilk bütünlüğün öğelerinin birleştirilmesi ve karşılaştırılması iki işlemin benzerliklerinin ve ayrılıklarının ortaya çıkarılması gerekir. Bu ayrım ve benzerliklerin bağıntılarını kurduktan sonra genellemelere gitmek aşamasına varılır, sözlü ya da yazılı ifadeyle tasarım ortaya çıkartılır. Elbette bu süreci kolay anlaşılması anlamında şemalaştırdık. Oysa bu aşamalar içiçe girerek bir etkileşim içinde oluşurlar. Ortaya çıkan tasarımın doğruluğu ancak pratik içindeki uyumuyla bağdaştığında belirlenir. Lenin'in dediği gibi: “bilgi süreci canlı algılamadan soyut düşünceye ve oradan da tüm bilgi edinme eyleminin başı ve sonu olan pratiğe doğru ilerler.”

Pratik, bilginin gelişimi ve doğruluğunda denek taşıdır. Pratikten kopuk, yaşama uymayan bir soyutlama hakikat olamaz.

Düşgücü soyutlamanın önemli çıkış noktalarındandır. J.Verne'nin bilim kurgusal öyküleri gerekli koşulların oluşumu sonucunda gerçeklik haline gelmiştir. Bu tür soyutlamalar bir öngörü niteliği taşırlar ve gerçek haline dönüşebilirler. Verne'nin Ay'a seyahati, denizler altında yirmibin fersah gibi yapıtları bugün bilimle temellendirilerek gerçek olgular haline dönüşmüştür. Aynı şekilde, bugünün bazı bilim kurgu yazarları ve Carl Sagan gibi bilim adamları, bir çok geleceğe ilişkin fikirler ileri sürerek geleceğin dünyasına ilişkin soyutlamalarda bulunmaktadırlar. Örneğin C.Sagan'ın önermesiyle Pioneer uzay aracına gezegenimiz dışı uygarlıklara ulaştırılmak üzere altın bir disk üzerine dünya ve insanlara ilişkin bilgiler işlenmiştir. C.Sagan canlının varolması ve düşünen varlıkların varolması üzerine bir dizi genellemelere giderek galaksimizde ve öteki galaksilerde dünyamıza benzer binlerce gezegenin olabileceği ve buralarda zeki varlıkların oluşmasının olası olduğu savını ileri sürmüştür. Bu yaklaşım düşgücü artı bilimin verileri düzeyindeki soyutlamalardır.

Soyutlama yapma yeteneğini bir yaşam biçimi haline getirmeliyiz. Fidelist (dar pratikçi) olmak istemiyorsak günlük bilincin sınırlarını aşmalı, görünenle yetinmemeli, sorular sorarak analitik düşünmeli, soyutlamalara giderek genellemeler yapmalıyız. Gözlem ve ardından soyutlamalar yapmamız önümüze daha geniş bir dünyanın kapılarını açacak ve anlamamızı ve ardından gelen yeni süreçlere daha duru ve yaratıcı yaklaşımlarımızı yaratacaktır. Edebiyatta, bilimde, politikada yani her alanda soyutlama yaratıcılığın temelidir. Bunun için soyutlama önemlidir.

Analitik düşünme, hayatın pratiğinde sadece görüntülerle yetinmeme, çözümleyici bir yaklaşımla ilk bütünlüğü oluşturma olgusunun diğer öğelerden bağımsızlaştırılması olayıdır.

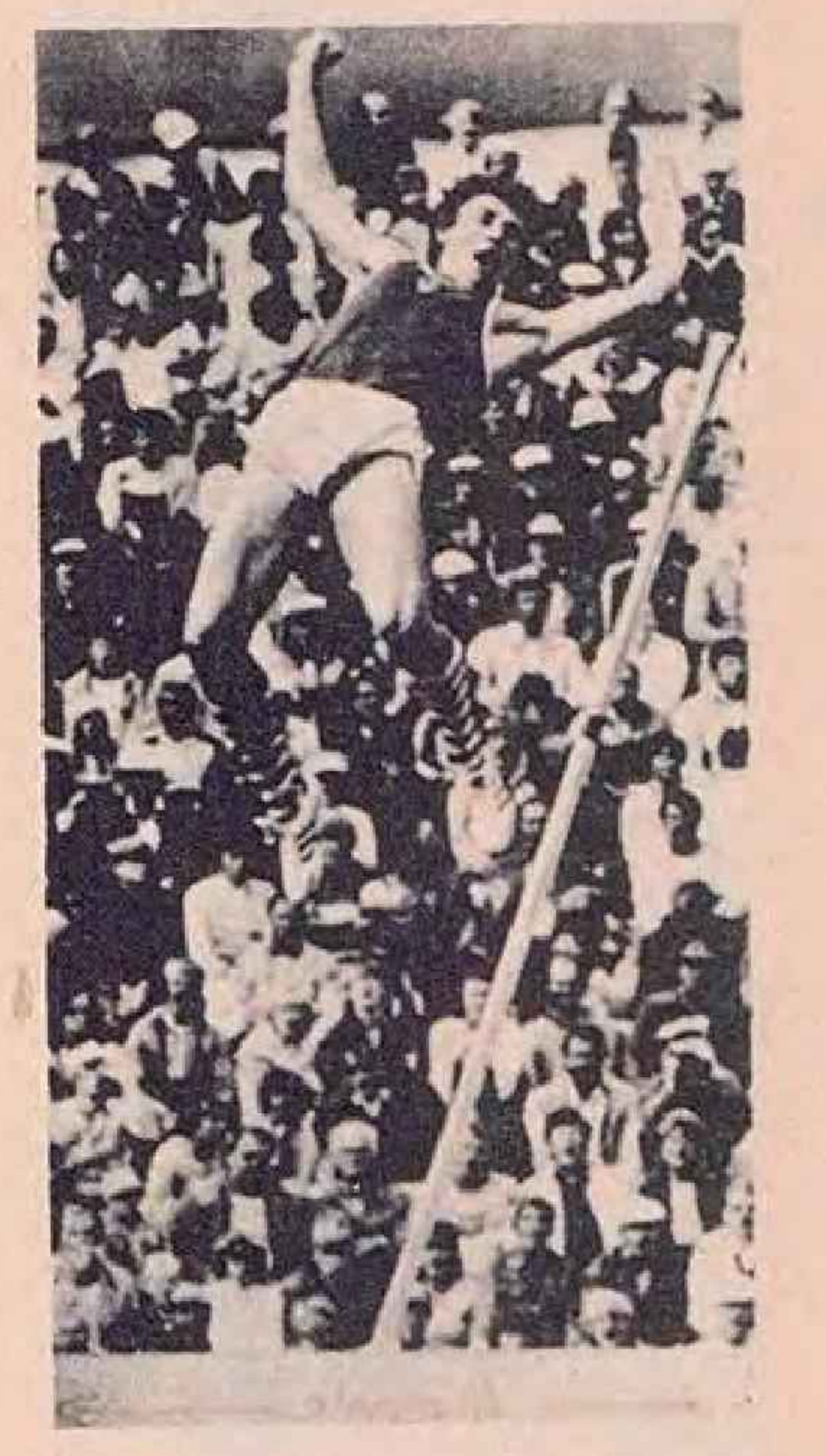

88 ATLETİZMDE LİMİTLERİN ZORLANDIĞI YIL

Kadınlarda 10, erkeklerde 4, toplam 14 dünya rekoru kırıldı 1988'de. Atletizmde limitlerin zorlandığı günümüzde bir yılda 14 dünya rekoru kırılması ayrı bir rekor.

Puan dağılımı açısından en dengeli durumu SSCB'li kadın atletlerde görüyoruz. Her yarışma branşında asgari 3 Sovyet kadın atleti ilk 20'de yer alıyor.

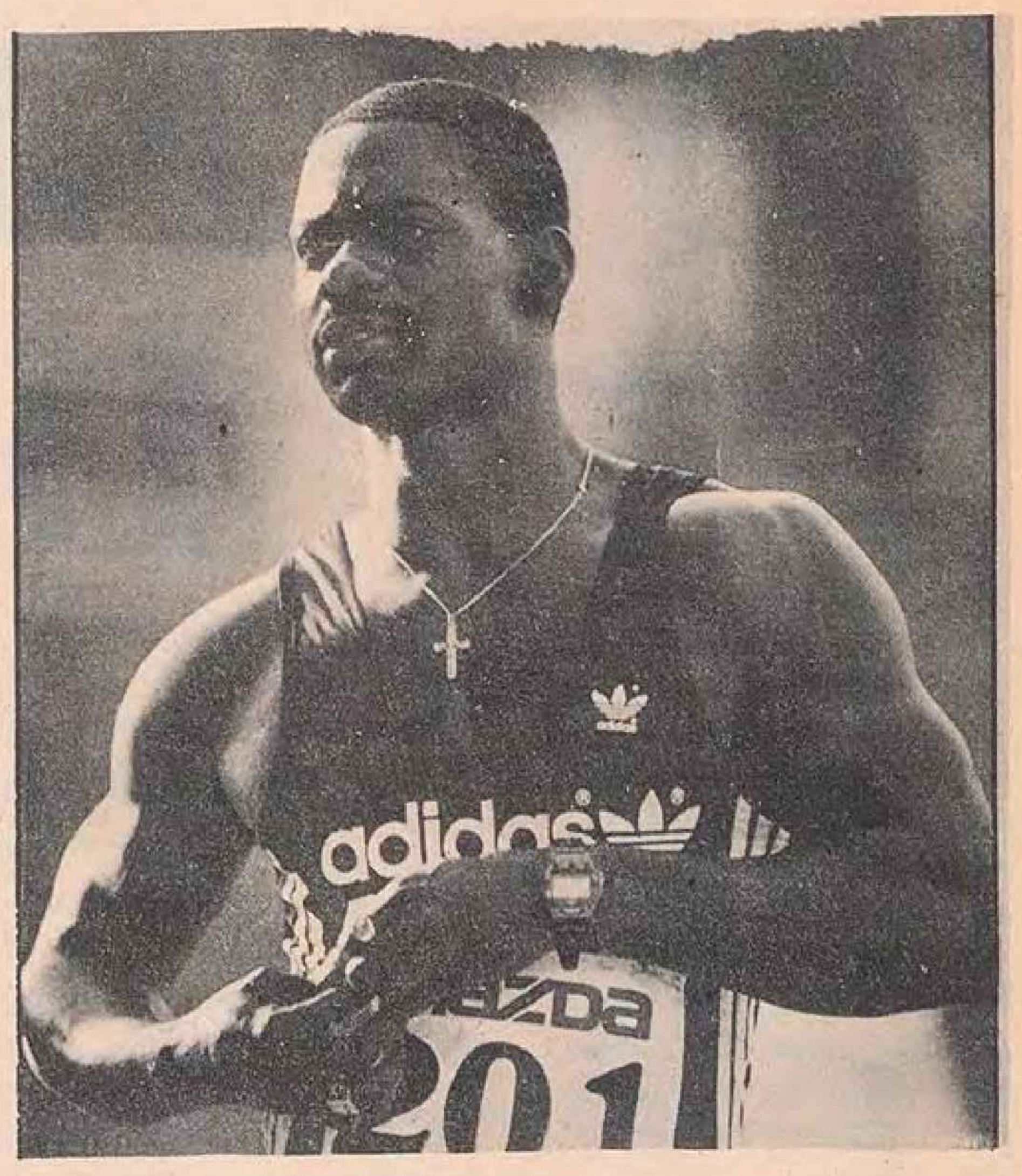

Sabahattin Kerim

Gelenek olmuştur, olimpiyat yıllarında **atletizm** dünyası alabildiğine şenlenir. Geçtiğimiz 1988 yılı da bu noktada geleneği bozmadı; sporların **anası** atletizm bir hayli "hareketli ve bereketli" bir yıl geçirdi.

"Bereket"i en iyi yansıtan, kırılan dünya rekorları. Kadınlarda 10, erkeklerde 4, toplam 14 dünya rekoru kırıldı 1988'de. Atletizmde limitlerin zorlandığı günümüzde, bir yılda 14 dünya rekoru kırılması ayrı bir rekor. Kırılan rekorların en fazla yankı uyandıranları ABD'li kadın sprinter Florence Joyner'in 100 ve 200 m.lerdeki sansasyonel dereceleri oldu. Ne ki en çok **dedikodu**su edilen rekorlar da bunlar oldular. Uzun periyotlarla, saniyenin 1/100'ü mertebesinde kırılabilen bu şürat rekorlarının ikişer seferde yaklaşık 0.30-0.40 saniye mertebesinde "param parça" edilmeleri, tüm dünyada **şaşkınlıkla** karışık bir hayranlık uyandırdı. İtiraf etmeliyim ki yıllardır koşan ve kayda değer ilerleme göstermeyen, 30'una yaklaşmış bir sürat yarışmacısının bir kaç aylık bir dönem zarfında böylesine sıçrama yapması benim aklıma yatmıyor. 1988'in en çok yankılanan bir başka dünya rekoru, Sergei Bubka'nın sırıkla atlamadaki 6.06 m.lik derecesi oldu. Üstelik bu rekor hiç şaşkınlık uyandırmadı, doğal karşılandı. Şimdi **herkes 1984 yılında 5.85 m.ile eline geçirdiği dünya rekorunu 5 yıl içinde 6.06 m'ye çıka**ran Bubka'nın 6.10 m'ye ne zaman erişeceğini merak ediyor.

1988'in dünya rekorlarından söz ederken kuşkusuz, ABD'li erkek zenci atlet Reynolds'un, 1968'den beri kırılamayan 400 m. rekorunu -hem de deniz seviyesinde- açık farkla yenilemesini (43,86 saniyeden 43.29'a), Kübalı genç yetenek -yine erkek- Sotomayor'un yüksek atlamada çıtayı 2.43 m'ye çıkarmasını zikretmek gerekiyor.

1988'de atletizmdeki "bereket"in -bir başka deyimle başarının- ülkelere göre dağılımı nasıl oldu? Bu sorunun cevabını aşağıdaki tablolardan çıkartabiliriz.

Tablo 1'de 1988 yılı boyunca yapılan yarışmalarda en iyi 20 derecenin içine giren atletlerin elde ettikleri puanların toplamının ülkelere göre dağılımı veriliyor.* Bu tablo hazırlanırken izlenen metod şöyle: Erkeklerde 24, kadınlarda 17 olimpik yarış branşında elde edilen en iyi 20 dereceyi gerçekleştiren atletler, her oranş için 1'den 20'ye dek altalta sıralanıyor; 1.'ye 20, 2.'ye 19, 3.'ye, 18 ve ilh... puan -bayrak yarışlarında bunların 2 katı- veriliyor; sonunda sporcuların mensup oldukları ülkelerin toplam puanları elde ediliyor.

Aslında tablo, ayrıca bir açıklamaya ihtiyaç göstermeyecek kadar açık. Yine de çarpıcı bir kaç noktaya işaret etmek istiyorum.

"Sporun 3 devi"nin dominan durumu, ilk başta da SSCB'nin ki hemen görülüyor. Öyle ki SSCB, Tablo'da yer alan, ABD dışındaki gelişkin kapitalist ülkelerin toplam puanına dahi 400 puan civarında fark yapıyor. Kadınlarda Sovyetler Birliği, erkeklerde ise ABD ağır basıyor. Ancak erkeklerde SSCB'nin ABD'ye bu ölçüde yaklaşması atletizm tarihinde ilk kez oluyor. Tabii bundan Sovyetler'in ABD'yi geçmekte olduğu anlamı çıkarılmamalı. Sürat mesafelerinde ABD'li zenci atletlerin hegemonyası daha uzun yıllar devam edeceğe benziyor.

İlk 15'e girenlerin 7'si gelişkin kapitalist, 6'sı sosyalist, 2'si ise "üçüncü dünya" ülkeleri. Üstelik bu ikisi, yani Kenya ve Jamaika ilk 10'de yer alıyorlar. Büyük başarı. Tabii kendine özgü nedenleri var. Örneğin Kenya, puanlarının tamamını orta ve uzun mesafe koşucusu erkek sporcularına borçlu. Bu mesafelerde başarı Afrika'nın yüksek plantolarında yaşayan halklarının kendine özgü bir özelliği. Ayrıca Kenya'lı atletler genellikle ABD'de yaşıyor ve antrene oluyorlar. Jamaika'nın başarısı ise, eskiden beri söz sahibi olduğu sürat mesafelerinde koşan zenci atletlerden kaynaklanıyor. Örneğin Kanadalı B.Johnson'ın, ya da B.Britanya'lı Christie'nin aslen Jamaika'lı göçmenler olmaları, Jamaika zencilerinin sürat koşularına yatkınlıklarının sanırım ilginç bir kanıtıdır.

Tablo'nun son sütununda 1982'deki durumu verdim. Burada 6 yıl önce ilk 15'te yer almayan Jamaika ile Kenya'nın tırmanışı daha somutlanıyor. Buna karşılık süratli inişte bulunanlar da var. Bunların başında Polonya geliyor. 6 yıl önce 8'inci sırada olan Polonya artık ilk 15'te değil. (17'nci!) Üstelik bu düşüş devam edeceğe de benziyor. Çekoslovakya ise sınırda. 6 yıl içinde 6'ıncı sıradan 15'inciliğe düşüş hiç de hayra alamet değil. Bir zamanların ünlü Macaristan'ı ise, Örneğin Fas'ın da gerisinde, 31'inci sırada! Olimpiyatlara katılmamasına rağmen Küba'nın yükselişi ise takdire değer.

2 no.lu tabloda, bireysel yarışmalarda ilk 20'ye giren atletlerin toplamının "3 dev"e ve sosyoekonomik yapılara göre dağılımı veriliyor. "3 dev"e ilişkin sayılar, puan dağılımına paralel bir görünüm ortaya koyuyor. Ancak ADC'li atlet sayısı puana kıyasla bir hayli az. Bu da anlaşılır bir nokta. Nüfusu öteki "2 dev"le kıyaslandığında pek minüskül kalan ADC puanlarının ağırlıklı bölümünü az sayıda elit sporcuya borçlu. Örneğin beher SSCB ve ABD atleti başına düşen puanlar sırasıyla 11.03 ve 11.31 iken, bu sayı ADC'li atletler için ortalama 14.08 oluyor.

Sosyoekonomik yapılara göre yapılan kıyaslamada sosyalist ülkeler toplamının gelişkin kapitalist ülkelere nisbeten ağır bastığı görülüyor. Buna karşılık sosyalist ülkeler dışında kalan tüm dünya -ki gelişkin kapitalist ülkelerle birlikte gelişmekte olan tüm ülkeleri kapsıyor- sosyalist ülkelere az da olsa fark yapıyor. Tabii kadınlarda sosyalist ülkeler tartışma götürmez hegemonyalarını koruyorlar.

Son olarak tablolarda yer almayan bir noktaya kısaca değinmek istiyorum. ABD'nin puanlarının tamamına yakın bölümünü -hem kadınlarda hem erkeklerde- zenci sprinterler ve atlayıcılar sağlıyorlar. Yani ABD üstünlüğünü 20 milyonluk, horlanan bir azınlığa borçlu. Örneğin zenciler hariç tutularak ABD'nin puan durumu saptansa "dev"'likten eser kalmayacağı, ABD'nin de öteki gelişkin kapitalist ülkeler gibi sıradanlaşacağı kesin.

Puan dağılımı açısından en dengeli durumu SSCB'li kadın atletlerde görüyoruz. Her yarışma branşında asgari 3 Sovyet kadın atleti ilk 20'de yer alıyor. (Sadece 200 m de 2 atlet var). Dengeli dağılım noktasında Sovyet erkekleri, kadınlardan bir hayli geride kalıyorlar. Örneğin düz koşuların tamamında -800 ve 5000'-deki birer atlet dışında ilk 20'ye girebilmiş tek Sovyet atleti yok. SSCB'nin puanlarının ağırlıklı kısmı atlama, atma, yürüyüş dallarındaki sporcularından geliyor. ADC'li erkek atletlerin de koşularda benzeri bir başarısız konumları var. Bu aksaklık sosyalizm için pek iç açıcı değil.

Tabii koşullardaki bu durumda, gelişmekte olan ülkelere mensup -özellikle Afrika'lı- atletlerin başarılı yükselişlerinin de büyük rolü var. Ancak bu gidişe bakıp gelişmekte olan ülkelerin spora daha çok ağırlık verdikleri kanısına varılmamalı. Açlıktan insanların yığınlar halinde öldüğü, devasa borçlar altında ezilen üçüncü dünya halklarının atletizmdeki bu nisbi başarısı özgüllükler hesaba katılmadığı takdirde bir mucize gibi gözükür. Ama onların esas mucizeyi, dengeli ve insanca bir gelişme rayına oturduklarında göstereceklerine inanmamak için bir sebep yok.

** 20 Aralık 1988 tarihli L'Equipe'deki verilerden yararlanıldı.*

TABLO 1. PUAN DAĞILIMI

	KADIN	ERKEK	TOPLAM	1982 (Top.Puan)
1. SSCB	1171.5	1023.2	2194.7	1826.0 (1)
2. ABD	627.2	1103.6	1730.8	1824.0 (2)
3. ADC	743.5	397.0	1140.5	1170.0 (3)
4. B.BRİTANYA	188.0	319.5	507.5	529.5 (5)
5. F.ALMANYA	143.0	290.0	433.0	579.5 (4)
6. KÜBA	104.0	174.1	278.1	165.5 (13)
7. BULGARİSTAN	184.4	78.5	262.9	272.0 (7)
8. FRANSA	74.2	182.2	256.4	196.5 (10)
9. JAMAİKA	128.3	107.5	235.8	
10. KENYA	3.0	228.5	231.5	
11. ROMANYA	205.0	15.1	220.1	187.0 (12)
12. İTALYA	40.0	173.6	213.6	192.0 (11)
13. KANADA	115.0	90.0	205.0	218.0 (9)
14. AVUSTRALYA	84.0	98.0	182.0	
15. ÇEKOSLOVAKYA	45.0	135.0	180.0	298.0 (6)

Not: Parantez içinde ülkelerin1982'deki sıralama dereceleri veriliyor.

TABLO 2. ATLETLERİN DAĞILIMI

	KADIN	ERKEK	TOPLAM
SSCB	102	97	199
ABD	51	102	153
ADC	56	25	81
SOSYALİST ÜLK...	215	170	385
GELİŞKİN KAPİTALİST ÜLKELER[1]	116	219	335
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER[2]	14	61	75
1 - 2	130	280	410

BULUTLARI KUCAKLAMAK

Doğaya olan sevgi daha büyük önem kazanması gerekirken, aksine ölüyor... Öncelikle; ülkemizde bu bilinçlenmeyi gerçekleştirmek, insanları doğaya karşı eğitmek lazım.

Göksel Bozkurt

Doğayla bütünleşmek; baskılardan, streslerden, dünya sorunlarından kısa süreli de olsa uzak kalmak, soyutlamak kendini her türlü yaşamsal güçlükten...

Dağların, o doğal güzelliğin verdiği gizemli havayı tenefüs etmek, tutku derecesinde bağlanmak ve vazgeçememek...

ODTÜ Dağcılık ve Kış Sporları Kolu Antrenörü Nevzat Öntaş'a göre; yukarıda sıraladığımız bu sözcükler, bir dağcılık felsefesi... "Dağcı olup ta bunları hissetmemek mümkün değil" diyor Öntaş.

-Sayın Öntaş, bize nasıl dağcı olduğunuzu ve bu spor dalına ilginizin nasıl başladığını anlatır mısınız?

-Asıl mesleğim resim öğretmenliği. Gazi Eğitim Resim Bölümü'nden mezun oldum. Dağcılığa ilk adım atışım 1976 yılında, ODTÜ'de okuyan arkadaşlarımın ısrarı ile başladı. O sırada Mimar Kemal Lisesi'nin izci ocağını çalıştırıyordum. İnanır mısınız, o ana kadar dağcılığın yapıldığını bile bilmiyordum. İlk kez Hüseyin Gazi Dağı'na tırmandım. Daha sonra 1977 yılında ikinci olarak Erciyes Dağı'na çıktım. Bu çıkışlar yıllar yılı birbirini takip etti ve kopamadım...

-Gençlerin bu spora ilgisi hangi düzeyde?

-Genellikle bu spor dalına üniversite gençliği ilgi duyuyor. bu ilgi, okul yılları boyunca sürüyor, okul dışında ise aktivitesini yitiriyor. 1988 yılında orta öğretim gençliğinin ilgisini çekebilmek amacıyla; altyapı oluşturabilmek için, temel eğitim kampları düzenledik. Bu faaliyet tüm okullara duyuruldu. Ilgaz Dağı'nda başlattığımız bu kampa ilgi oldukça fazla oldu. Burada gençlere dağcılık temel eğitimi verildi. Bunun dışında, üniversite gençliği dağcılığa ilgi duyuyor. Ancak, bu durum geçici..

-Bayanların ilgisi nasıl? Engellerden bahsetmiştiniz, biraz açar mısınız?

-İstek çok.. Ancak, ailelerinin ve çevrenin olumsuz baskıları nedeniyle bayanların bu işi yapması engelleniyor. Bakış açısı farklı... İlginçtir, ODTÜ'de bile bayanların bu işi yapmasına çeşitli yorumlar getirilivor: "Siz dağcılığı; zevk için, eğlence için yapıyorsunuz" deniliyor. Dağcılığa gerçekten gönül veren bayan arkadaşlarımız var. Tüm baskılara rağmen, bu sporu yapmak isteyenler var. Onlar da ailelerinden habersiz yürütmek istiyorlar. Tabii ki sakıncalı, rizikolu bir durum...

-Dağcıların sorunlarından biraz bahseder misiniz?

-Hangi dağcıya sorarsanız sorun, 'ana sorun malzeme' diyecektir. Ancak, ben temelde buna katılmıyorum. Altını çizerek belirtmek isterim ki, ana sorunumuz, "Teorik bilgi eksikliği" dir. Biz dağcılarda, genellikle usta-çırak ilişkisi ön plandadır. Dağcılar teorik bilgi eksikliğinin verdiği dezavantajı yıllardır çekmekte ve halen bu duruma bir çözüm getirilmemektedir. Ülkemizde dağcılık okulu olmadığından, teorik bilgimiz usta dağcılardan öğrendiğimiz şekilde kalıyor. Bu da beraberinden bir çok sorunu getiriyor. Bilgiler yetersiz kalıyor. Yanlış bilgi aktarılıyor. Bu spora ilgi fazla olmadığından, eğitim ve öğretime ağırlık verilmemiş. Acı bir gerçektir, Türkiye'de dağcılık üzerine yazılmış kitap sayısı ikiyi geçmez. Tek kaynak, yabancı yayınlar. Onların da çevirisi yapılmıyor. Biz dağcılar kendi imkanlarımızla kendi kendimizi yetiştirmeye çalışıyoruz.

İkinci bir konu olan malzeme sorununa gelince; kullandığımız malzemeler sürekli olarak yıpranan ve zamana dayanan bir araç. Türkiye'de yeterli derecede potansiyel olmadığı için üretimi yapılmıyor. Tamamı ile dışa bağımlıyız. Fiyatlar, yabancı kurlara göre işlem gördüğünden oldukça değişken. Bir de bunun üzerine gümrük biniyor, malzemeler ateş pahası oluyor. Gümrük sorunu kaldırılırsa, bu malzemeler daha ucuza temin edilebilir.

-Türkiye'de bu sporu yapanların sayısı ne kadar?

-Geçmişten bugüne herhangi bir kayıt tutulmadığı için kesin bir sonuç veremeyeceğim. Tahminen 200 civarında... Önceden de belirttiğim gibi çok değişken bir rakam bu. İnsanlar, okul yıllarında gösterdiği ilgiyi daha sonraları aynı aktivite içinde sürdüremiyor. İmkansızlıklar, zaman ve malzeme sorunu ön planda... Kalanların sayısı ise çok az...

-Türkiye'de bulunan dağları yeterince tanıyor musunuz? Rehberlerin önemine biraz değinir misiniz?

Türkiye'de yaklaşık 3000 metrenin üzerinde 250 kadar dağ var. Bunların bir çoğu keşfedilmemiş. Dolayısıyla rehberin önemi çok büyük. Buna karşın, ülkemizde bilinçli ve yeterli rehber yok. Çünkü, bu müessese oluşturulmadı. Çıkışlarda tecrübeli dağcıları rehber olarak alıyoruz. Aksi takdirde kaybolma söz konusu. başka bir önemli konuda , hiç bir dağımızın haritası yok. Ne bir çıkış planı, ne bir tanıtıcı belge...

-ODTÜ'deki faaliyetlerinizden biraz bahseder misiniz?

-ODTÜ Dağcılık kolu 1963 yılında kurulmuş. Eski kulüplerden birisiyiz, üniversitemizde eğitim koşullarının ağır olması, dağcılık sporunun yapılmasını olumsuz olarak etkiliyor. Sene başında 250 kişi bu sporu yâpmak için başvuruyor; sene sonunda 15-20 kişi kalırsa seviniyor, mutlu oluyoruz.

-Dağcılık sporu yapmak isteyen gençlere ne önerirsiniz?

-Doğayı seven her gencin bu sporu yapmasını tavsiye ederim. Türkiye genelinde 22 ilde dağcılık temsilciliklerimiz var. Oralara başvurarak bu spor dalına ilk adımı atabilirler. Dağcılık bizim için bir yaşam felsefesi. Kollektifliği, yaşamayı, sevmeyi, dostluğu paylaşmak isteyen her gence bir çağırıda bulunmak istiyorum: Dağlardan korkmayın, gelin dağlarla bütünleşin... Siz özveride bulunursanız, dağlar sizleri kucaklamaktan zevk duyacaktır.

-Sayın Öntaş, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyor ve başarılarınızın devamını diliyoruz...

Sinemanın majesteleri

Baştarafı 1.sayfa'da

Hayatın estetik algılanışı ya da algılandırılışı (ki bu sanattır) estetize edilmiş algılamayı realiteyle somut ve bire-bir ilişki içerisine sokar. Bu nedenledir ki sanat akımları ve sanatçılar çağlarına tanıklık edebildikleri ölçüde insanlık kültürünün helezonik gelişiminde yerlerini alırlar.

"Bütün zamanların en iyi yönetmeni" olan Eisenstein da kendisini çevreleyen gerçekliği kendisine en büyük dedirtecek oranda kavramış ve onun devrimci yorumunu beyaz perdeye aktarmıştır.

Herşey 1924 yılında, 26 yaşında iken, montaj ustası Esther Shub'un laboratuvarına girmesiyle başlamıştı Eisenstein için... Çocukluğunda babasının yasaklamış olmasına rağmen dadısıyla birlikte gizlice sinemaya giden bu koca gözlü afacan, aynı zamanda okumuş, varlıklı bir aileden yetişmesi nedeniyle de İngilizce, Fransızca, Almanca'yı öğrenmiş ve batının eline geçen tüm eserlerini orjinallerinden okuma imkanı bulmuştu. (Daha sonra babasının isteği üzerine gördüğü mühendislik eğitimini yarıda bırakıp, Ekim Devrimi sonrasında baş gösteren iç savaşa katılmak üzere devrim ordularına yazıldı)

Devrim sonrasında Proletkult'a bağlı tiyatrolardan birinde desinatör olarak çalışmaya başlayan Eisenstein yönetmen yardımcılığına kadar yükseldi. Çocukluğunda çizgidesen -karikatür çalışmaları bulunan Eisenstein'ın sanatın bütün alanlarına olan ilgisi, onu ülkesinin en değerli ve saygın tiyatro sanatçılarının arasına yerleştirmişti. Daha çok gençti ve tiyatro yönetmenliği yaptığı dönemlerde çevresindekilere önemli yardımları olmuştu. Felsefe, sanat üzerine alabildiğine geniş derinlemesine bir bilgi birikimine sahipti.

Esther'in montaj odasından çıktığında sinema onda dayanılmaz bir tutku halini almıştı. Farklı zaman ve mekanlarda olagelen olayları belirli bir kurgu çerçevesi içerisinde estetize ederek birleştirme ve bunu beyaz perdeye yansıtma. İşte Eisenstein'i sarsan; bu türlü bir iletişimin seyirciyi oturduğu yerden kaldırıp beyaz perdenin içine almasıydı. Atraksiyon adı verilen bu yöntemi, montaj tekniği ile bütünleştiren Eisenstein sadece biçimde değil, özde de devrim yapmıştır sinemada. Onu 'bütün zamanların en iyi yönetmeni' yapan da tam anlamıyla budur.

Çektiği filmlerde, büyük bir çocuksulukla, nesne-nesne, nesne- insan ilişkilerini işledi. Çocukluğundan başlayarak hemen hemen hayatının tamamında savaş, şiddet, kıyım gibi olgularla yoğruldu. Kahkaha, şiddet ve merhameti imajinasyonumuzun üç ana kordonu olarak niteleyen Puşkin, şiddet ve merhamet olgularının Eisenstein'de öne çıktığını belirtiyor. Eisenstein 1917 Devrimi'ni, Birinci Dünya Savaşını ve İkinci Dünya Savaşını yaşadı. Filmlerinin bu gerçekliği inkar etmesi imkansızdı.

Eisenstein otobiyografisinde Puşkin'i doğrularcasına: "Gerçekten de filmlerimde, halk kitlelerini kurşuna dizerler, atlarının nallarıyla, boyunlarına dek kuma gömdükleri tarım işçilerinin kafalarını dağıtırlar (Yaşasın Meksika); Odessa merdivenlerinde çocukları ezerler (Potemkin); damlardan atarlar (Aleksandr Nevski)... " diyerek filmlerindeki şiddet öğesinden bahsediyor.

Merhamet ise filmlerinde öne çıkan aktörlerin çocuksuluğunda kendini gösteriyor. "Çar askerlerinin zalimce ezdiği çocuksu işçiler(Grev), isyanın lideri Vakulinçuk'un saflığı ve çocuksulukları (Potemkin), şiddetin karşısında babasının botlarını boyayan bir işçi çocuk (Grev)...

Gerçekleştirdiği filmlerin çoğunun Ajit-Prop olmasının getireceği estetik kısırlığı Eisentsein rahatça aşmıştır.

Kurtlanmış etteki kurtların büyütülerek çekilmiş hareketleri, didişmeleri, isyana hazırlanmanın bir sembolü olarak sıkılmış yumruklar, ünlü Odesa merdivenleri, Aleksandr Nevski'deki savaş sahneleri, çar polisinin işçileri toplu halde katlettiği sahnede aynı anda bir mezbahada kesilmekte olan hayvanların görüntülenmesi, işçiler arasındaki muhbirlerin, polis ajanlarının, provokatörlerin hayvanlarla simgeleştirilmesi... büyük bir titizlikle oluşturulmuş artistik ve estetik öğelerdendir. Müziğini Prokofief'in yaptığı Aleksandr Nevski'de görsel ve işitsel bileşeni eşine rastlanmayacak bir uyum içinde birleştirmiştir.

Çocukluğunu, bir çocuğun yapması gerekenlerden farklı şeyler yaparak geçirdiğini belirten Eisenstein, kıramadığı tabakları kırmanın, sökemediği saatleri sökmenin, gaddarca davranamadığı kurbağa ve sinekleri ezmenin en kolay yolu olarak sinema yönetmenliğini seçtiğini söylüyor.

"Sinemanın Majesteleri" Eisentein, sinemanın iç sorunlarıyla ilgili olarak da "Sinema uluslararası bir dildir. Ki bütün sanatlar onun bağrında erimeyi düşlerler" ifadesiyle sinemanın bütün sanatların bir bireşimi olacağını söyler.

Kendisine has batıl inançları olan Eisenstein gençliğinde bir falcının söylediği gibi elli yaşında ölür. Arkasında Odesa merdivenlerinden inen bir bebek arabası bırakmıştır.

Ve o sürekli inen arabanın içinde bütün sanatların birleştiği bir film kutusu vardı.

Eisenstein çağlar boyu yaşayacak.

Zulüm tırmanıyor

Baştarafı 1.sayfa'da

"Binbaşı tarafından verilen emir üzerine bizleri sıraya dizip muhtarın elinden insan dışkısı yedirdiler... Geceyarısı köyümüz kuşatıldı. Megafonla bizi köy meydanına toplayıp, saatlerce kara oturup beklettiler... Bizi falakadan geçirdiler... Kadın, çoluk, çocuk ayrımı gözetmeden hepimiz aynı uygulamalardan geçirildik..."

Mardin'e bağlı Cizre ilçesinde yaratılan provokasyon, ardından Yeşilyurt köyüne askerler tarafından yapılan baskın Cumhuriyet gazetesinin olayın üstüne gitmesiyle Doğu'da yapılan insanlık dışı uygulamaları bir kez daha suyüzüne çıktı. Uluslararası kuruluşlar, yabancı parlamenter ve basının devreye girmesiyle hükümet soruşturma açmak zorunda kaldı.

Kürt sorunu TC devletinin kurulmasıyla beraber siyasi gündemden hiçbir zaman inmedi. 12 Eylülle birlikte iyice azgınlaşan şovenizm bütün kinini Kürtler üzerine kusmakta gecikmedi. Dokuz yıldır Kürt halkının yaşadığı bölgede sürdürülen baskılar insan aklının alamayacağı boyutlara vardı. Basılmayan köy, tutuklanmayan veya gözaltına alınmayan insan ve işkenceden geçirilmeyen kimse kalmadı.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri işçi sınıfı ve Kürt halkına uygulanan politikalar hep atbaşı gitmiştir. Egemen çevreler şu üç unsuru sürekli kullanagelmişlerdir: Komünizm, Alevilik ve Kürtçülük. 12 Eylül'den sonra cezaevlerinde tutsak gibi yaşatılan insanlar bilirler... Komünist olmak suç, hem komünist hem Alevi olmak katmerli suç, komünist Aleviyken bir de **Kürt** olmak bağışlanamayacak bir suçtur!

Bugün ülkemizde genç olmak veya öğrenci olmak gibi, salt Kürt olmak bile potansiyel suçlu kategorisine girmek için yeterli bir sebeptir. Bir taraftan gençleri ve kadınları sokaklarda saçlarından sürükleyerek insanlık dışı uygulamalarla onları susturmak isterken, diğer taraftan son dışkı yedirme olayıyla bırakın en temel insan haklarını, bir Kürt vatandaşına yaşam hakkı bile tanımayan gerçek yüzünü gösteriyor ve zulümü tırmandırıyor.

Bugün Kürt köyleri asker işgali altındadır. Basına ve kamuoyuna yansıyan olaylar zulümün çok küçük bir bölümünü teşkil ediyor. Kaldı ki son olay bile, basının olayı süreksne atılmış ölü toprağı bütün ağırlığıyla insanlarımızı ezmekte ve ne üniversitelerden, ne barolardan, ne sendikalardan ne de muhalefet partilerinden tek ses bile çıkmamaktadır. İktidari kadir-i mutlak görüp herşeyi kanıksamanın, duyarsızlaşmanın yolaçtığı tahribat bu anlamda çok büyüktür. Böyle olduğu içindir ki siyasi iktidar milyonlarca Türk ve Kürt vatandaşın gözlerinin içine bakarak yalan söylemektedir. İçişleri bakanı son işkence olaylarıyla ilgili olarak gazetecilere "Ülkemizde işkence yoktur. Bunları yayanlar iç ve dış mihraklardır. Polis gözetiminde ölen 26 kişi bünyevi rahatsızlıkları nedeniyle hastaneye kaldırılırken yolda ölmüştür" diyecek kadar, ayyuka çıkmış sistematik işkenceyi hâlâ savunabilmektedir. Bir yanda dünya kamuoyuna şirin görünme manevraları, diğer yanda yurtiçinde estirilen terör, baskı ve yasaklar; bir yanda Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel'in 12 Eylül'e karşı tavır alışı, diğer yanda İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'nin sistematik işkenceyi savunan açıklamaları... Bunlar aslında göründüğü gibi bir çelişkiyi değil faşizmin tek bir politikasının iki yüzünü ifade eder.

Yükselen zulüm, patlamaya dönük bir birikimi de beraberinde getiriyor. Ulusal demokratik talepler geçmişle kıyaslanamayacak kadar günlük yaşamımızın içine girmiş ve Kürt halkına yönelik yasak ve tabular onca baskıya, onca zulüme rağmen kırılmıştır. Sorunun demokratik çözümü olmadan, hiçbir çıkar yolun ulusal talepleri bastırması mümkün değildir.

Bursa'da Gençlik

Baştarafı 1.sayfa'da

mek ve gazetecilik gibi başına iş açacak işlerle uğraşmamasını aksi halde sonucun iyi olmayacağı" tehdidinde bulundular.

Şenol İlhan, polislerin baskısının durdurulması için, Bursa Valiliğine duyuruda bulundu. Ayrıca Bursa Barosu'ndan, hukuksal yardım ve kişilerin yasal haklarını kullanmada engellerin kaldırılması için girişimde bulunulmasını isteyen İlhan, İHD Bursa Şubesi'ne de yasal hakların engellendiğinin tespiti amacıyla başvuruda bulundu.

Ayrıca 20 Ocak'da Gazetemizin Bursa Bürosunda konuya ilişkin olarak Şenol İlhan bir basın toplantısı yaptı. Basın toplantısında: **"Biz yasal haklarımızı kullanmak istedik. Ancak, bu isteğimizin sonucunda koğuşturma ve tehditlerle karşılaşmamız hukuk adına üzücüdür. Emniyetin bu tavrı, ailelerimiz üzerinde psikolojik baskı yaratmak ve çevremizde yaratılan imajla bizleri suçlu gibi göstermek çabasının bir sonucudur.**

Emniyet Müdürlüğünün bu tutumunu, yasaları ve kişi haklarını çiğnemeyi amaçlar nitelikte buluyor ve kınıyoruz. Haklarının farkında olan her vatandaşı ve demokratik kuruluşları, yasaları ve kişi haklarını savunmaya çağırıyoruz" dedi.

Şenol İlhan basın toplantısında sında ileri bir tarihte Gençlik Gecesi yapmak için hazırlıkların sürdürüldüğünü de duyurdu.

Nurettin Öztürk

Gözaltında kayboldu

Nurettin Öztürk, 12 Mart öneminden önce DEV-ENÇ' te yönetim kurulu yeliği ve Kurtuluş Dergisi'nin yazıişleri müdürlüğünü yaptı. Bu görevinden dolayı üç ay tutuklu kaldı. 1971'de Suriye'de El-Fetih hareketine katıldı. 1973'ten sonra Avrupa'ya geçerek 83'e kadar sürgün yaşadı. Örgütünün kararıyla Türkiye komitesinde yeralmak üzere Türkiye'ye döndükten sonra, 1984'te polis tarafından yakalandı. Kendisinden bir daha haber alınamadı.

Bir Dev-Yol sanığı, N.Öztürk'ün 1.Şubede (Ankara) yanındaki hücrede kaldığını, bir gün işkenceden ağır yaralı olarak getirildikten sonra üç gün boyunca inlediğini, inlemeler kesildikten sonra askerlerin, ölüsünü battaniyeyle götürdüklerini anlatıyordu. Kendisiyle yüzleştirilen sanıkların ifadesinden işkencede adını bile söylemediği, Filistin askısında erimiş bir halde olmasına karşın direncinin sürmediği anlaşılıyordu.

Arkadaşı Faruk Kızılaslan 1. Ordu Komutanlığı 2 Nolu Askeri Mahkemesi'ne 11.2.1987'de bir dilekçe veriyordu. Dilekçede Nurettin Öztürk'ün resmi kayıtlarda yer almadığını ve yaşamından endişe duyduğunu dile getiriyor ve mahkemenin yapılan suç duyurularını geçiştirme tavrını kınıyordu. Mahkemenin konuyla ilgisi olmayan açıklamalar yapmasından vazgeçmesi isteniyor ve ilgili mercilere yeni bir suç duyurusu yapılması talep ediliyordu.

Ne yapmalı?

Baştarafı 1.sayfa'da

için geçerli olan bu durum en yoğun şekliyle öğrenci hareketini etkiledi ve öğrenci sorunlarının bir kenara itilmesinin birinci derecede nedeni oldu. Derneklerdeki kriz nedeniyle geri çekilen unsurların dışında, dernek aktivistleri olarak çalışan herkesin bir çizgisi var. Bağımsız-tarafsız dernek üyesi neredeyse hiç yok. Herkesin çizgisini çekmek ve bu çizginin altını çizmekle meşgul olduğu realitesi, öğrenci hareketinin yaşamakta olduğu krize bu yıl eklenen en önemli çelişik unsur. Fakat uzlaşmaz değil. (Krizin kendisi ise uzlaşmaz çelişkileri içeriyor).

Eğitimi faşist temelde baştan sona modernize edip kalıcı bir eğitim politikası bırakmayı ve bunu da paralı eğitim ile sağlamayı amaçlayan Güzel, üniversiteler için hiç de iyi şeyler düşünmüyor. Mütevelli heyetleri, öğrenim harçlarının arttırılması ve tek tip dernek gibi önemli girişimleri olan Bakanlık % 35 oyla iktidar etmenin verdiği psikozdan olsa gerek, öğrencilere şirin görünmekten yana.

Doğramacı'yı karşısına alabiliyor, vizeleri bire indiriyor, öğrenim kredilerini arttırıyor, yurtlarda kahvaltı veriyor, 1402'likleri geri alıyor.

Eğitim Bakanlığı'nın bu girişimleri karşısında dernekler şu ana kadar alternatif oluşturamadılar. Ayrıca en önemli ve o derece acıklı olan da; bu kez bizi ne 14 ne de 28 Nisan'lar kurtarabilecek. Güzel'in politikalarını hayata geçirebilmesi için tek tip derneklere ihtiyaç var.Derneklerin şu andaki çalışma şekli ona ayakbağı. Güzel planlı-programlı hareket ederken, öğrencilerden ve kamuoyundan da sempati topluyor. Herşeyi "demokratik bir şekilde", forumlar, şuralar, TV oturumları düzenleyerek yapıyor ve aldatıcı bir demokratizm rüzgârı estiriyor. Bundan da en çok öğrenciler etkileniyor.

Bu yıl üniversitelerin açıldığı günden şu ana kadar somut bir tek etkinlikte bulunmayan, dört dernek kapanır, sivil faşist öğrencilerin kampüs ve yurtlardaki saldırıları yoğunlaşırken ve bütün bunların yanında Güzel yavaş yavaş mezar kazıcılığı yaparken elle tutulur hiçbir tepki göstermeyen Türkiye öğrenci hareketi gerçekten traji-komik bir durumda. Krizle birlikte gelen bu geri çekilme, ne fırtına öncesi sessizlik ne de dipten gelecek dalganın hazırlığı. Bu olgular ve kavramlar, alenen, demokratik öğrenci hareketinin çöküş sürecinde olduğunun belirtileri.

Evet, öğrenciler gerçekten de uyuyor. İktidar da bu halimizden oldukça memnun. Ne yapmalı sorusuna yıllardır hep aynı yanıt veriliyor: Haydi canlanın, haydi merkezileşin!

Terörist kim?

Baştarafı 1.sayfa'da

Aslında şarkı formuna uymuyor pek. Daha çok mehter marşı. İcra heyeti ise malumu aliniz: Kapı kulu askerleri. (Bab-ı Ali'nin yüce kapı demek olduğunu da hatırlatalım aynı zamanda).

Son günlerde sıkça rastlanıyor bu türden haykırışlara. "Terör alarmı", "yasadışı örgütler silah yığıyor", "Özal'larda suikast korkusu" gibi.

Özal da yeniden istikrardan ve beraberlikten söz etmeye başladı. Hem de sıkça. Umarız yakında "terörist gruplar büyük şehirlerde eylem hazırlığına" girişmezler. ANAP binalarını bombalayıp hem de seçimler öncesinde "karışıklıklara" neden olmazlar.

Oynanan yeni bir oyun değil aslında. Her seçim öncesi sahnelendiğine alışık olduğumuz bir provakasyon. Evet provakasyon. Bilinç provakasyonu, tavır provakasyonu.

Eğer bugün terörden söz edilecekse akla ilk gelen, beşyüz bin insanın gözaltılardan, işkencelerden geçirilmiş olması gerçeğidir. Elli insanın yasal kılıfla, yüzlercesinin "fiili infazlarla katledildiği" gerçeğidir. Yine akla ilk gelmesi gereken Kürt halkı üzerindeki yaygın baskı ve asimilasyondur. Jandarma ve polis korkusundan sokağa çıkamayan halktır.

Üniversitelerde, yurtlarda sözde bilim adamlarının, yöneticilerin ve polis işbirliğinin yarattığı terördür.

İnsanca yaşam için biraraya gelmeye çalışan işçiler, sendikalar üzerindeki terördür.

İşin özü, teröristler ilerici, devrimci çevrelerde değil, daha resmi çevrelerde aranmalıdır.

Açıklıkla söylemek gerekirki, halkın çoğunluğunun 12 Eylül'e verdiği pasif destek bu gerekçelerin belli başlısı. Bu aldatmacanın tuttuğunu gören egemenler her önemli toplumsal hareketlenme öncesinde aynı oyunu tezgahlamaktan çekinmiyorlar.

Toplum sekiz yılda, bir kutuptan diğerine hızla yol almakta ise de bu geçişin aynı homojenlikte olduğunu söylemek güç.

Özellikle orta sınıflar bu sancının alabildiğine etkisinde. Korkutmacalar, aldatmacalar daha etkili oluyor bu kesimler üzerinde. ANAP iktidarı da bu kesimler üstüne oynuyor zaten. Orta kesimler hâlâ "yaratılmış" anarşi korkusunun etkisinde. Bu korku emekçi sınıfların cesaretli çıkış yapamamalarının da bir etkeni oluyor.

Sadece cesurane çıkışların önünde engel oluşturmuyor terör aldatmacası, sol güçlerin toplumla diyalog kurmalarının da önüne engeller koyuyor. Toplumdaki önyargıları kırma da sol, üzerindeki bu görevi ertelemeden yerine getirmek zorundadır.

BULMACA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1									■		
2							■				
3					■				■		
4					■	■					
5				■			■	■		■	
6			■								■
7						■					
8		■							■		
9				■							
10						■					
11					■	■					

Soldan sağa: 1) Kılıcı her zaman tepemizdedir. 2) Tersi; bir zaman birimi. - Bir kuruluşun bazı işlerini gören kimse, temsilci. 3) Yabancı bir bayan adı. - Bir kamu kuruluşunun kısa adı. - Tersi; ülkemiz bütçesinden en büyük payı aldıkları halde, sadece üst rütbelilerin yararlandıkları, ve bir kamu kurumu niteliği taşımasına rağmen, zaman zaman iktidarı gaspeden militarist kuruluşta zorunlu olarak görev yapan kimse. 4) Bilgi işlem merkezi. 5) Güç, kuvvet, iktidar. - Notada duraklama zamanı. 6) Demirin simgesi. - Tiyatroda bir oyuncunun sahne üzerindeki hareketi. 7) Ana ile dölüt arasında kan alıp verme işini sağlayan organ. - Bir balık türü. 8) Bir makinanın bir doğrultuda gidip gelerek iş gören parçası. 9) Slayt. - Erdişi. 10) Tersi; kurnaz bir hayvan. - Bir işi yapmaya hazır. 11) Gümüş. - Hiç vakit geçirmeden, çabucak.

Yukarıdan Aşağıya: 1) Türk Sanat Müziği dalında bir çok eseri bulunan bir sanatçı. 2) Tersi; Eğitim, görgü. - İngiliz alfabesinde bir harfin Türkçe yazılışı. 3) Küçük, sevimli, Tersi yama, ek. 4) Kabul etme onaylama, - İlk, temel, esas. - İşaret, iz. 5) Tersi beyaz. - Tersi; ölen bir kimsenin malvarlığı. 6) Bir uyuşturucu. - Nazi askeri. - Bir ağırlık birimi. 7) Tersi notada duraklama zamanı. - Osmanlı devletinde bir görevde eskimiş olanlara verilen ad. 8) Diğer,öteki. - Ciddi olmayan, havai. 9) Tersi bir ilçe. - Mikroskop camı. 10) Tersi; Avrupa'da bir sıradağ. - Seçkin, değerli az bulunur. 11) Kansızlık hastalığı. - Bir mantarla bir suyosunun ortak yaşamıyla oluşan bitkilerin genel adı.

Turgay GÜLTEKİN

Gençlik Dünyası

Sahibi: **Cüneyt Can Oğuzer** • Genel Yayın Yönetmeni: **Yaşar Yiğit** • Yazı İşleri Müdürü: **Erdal Belenlioğlu** • Yönetim Yeri: **Divan Yolu Cad. Işık Sok. Ali Faik Han No: 6 Kat: 3 Sultanahmet-İstanbul** • BÜROLAR: **İSTANBUL (Kartal/Maltepe):** Bağdat Cad. Maltepe İşhanı No: 145/89 Kat: 2 Maltepe-İstanbul • **ANKARA:** Marmara Sok. Kirmir Apt. 12/21 Sıhhiye-Ankara • **İZMİR:** Sosyal İşhanı Gazi Bulvarı No: 100/704 Çankaya-İzmir • **DENİZLİ:** Atatürk Bulvarı Yıldız İşhanı Kat: 6 Denizli • **ÇORUM:** Kale Mah. Emek Cad. Eser Pasajı Kat: 2 No: 12/E • **BURSA:** Akbıyık Cad. İpekçioğlu Çıkmazı Akarsu İşhanı No: 22-23 Bursa • **TRABZON:** EBA İşhanı No: 59 Trabzon • **1 Yıllık Abone Bedeli:** 10.000 TL. • **Yurtdışı:** 25 DM. • **Hesap Numarası:** Yapı Kredi Bankası İstanbul Çemberlitaş Şubesi 039833-9 • **Baskı-Hazırlık:** SEÇENEK • **Matbaa:** DİZER KONCA OFSET.

21 Şubat sömürgecilikle mücadele günü

Pekçok ülke tek bir ürünün yetiştirilip; diğerlerinin dışlandığı, metropol ülkelerin tarım ürünü ve hammadde depoları haline getirildi.

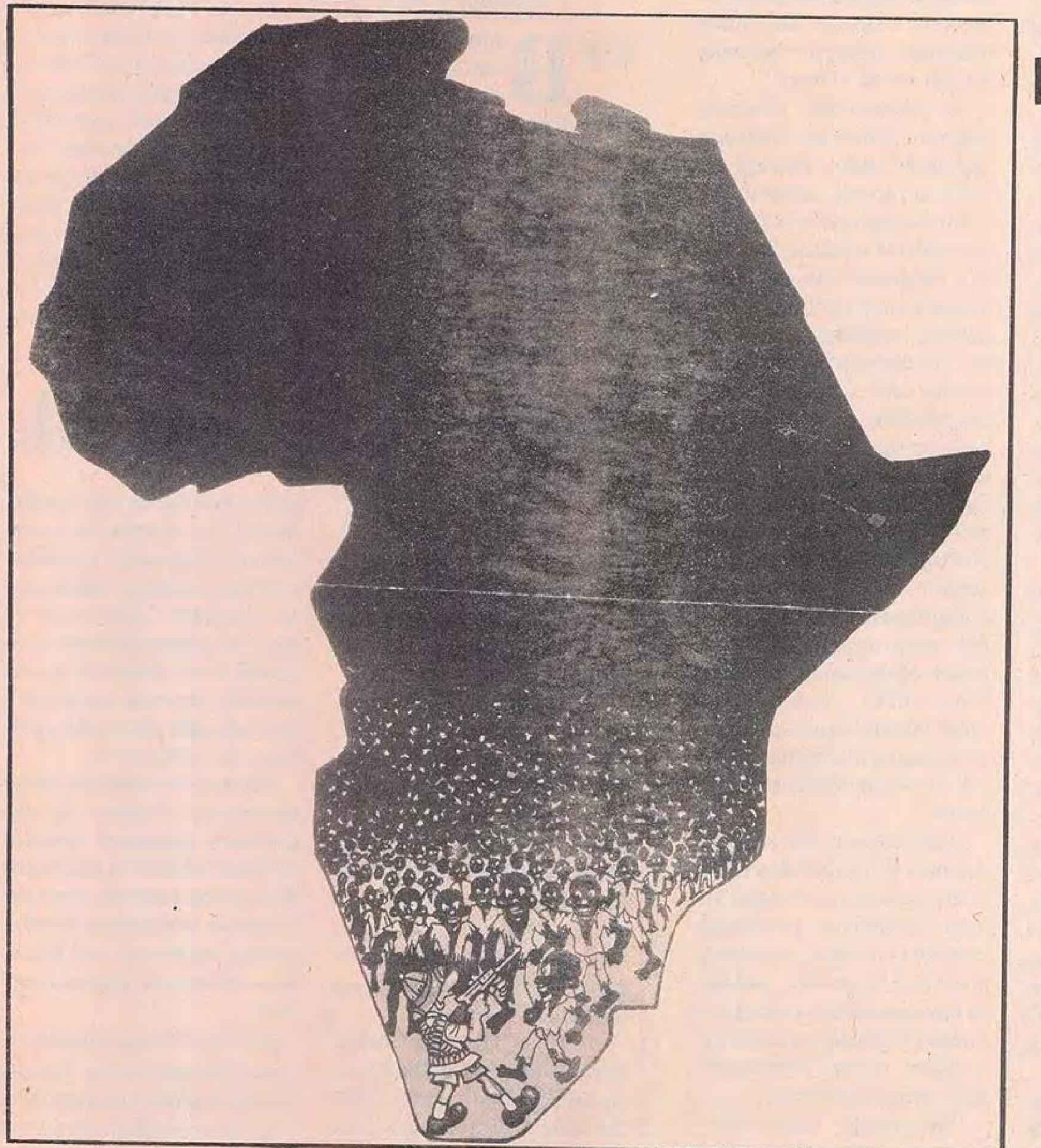

Sömürge fetihleri, şimdi ileri kapitalist ülkeler sayılan tüm ülkelerde -sömürgesi olsun olmasın- sanayi kapitalizmini hızlandırdı.

21 Şubat Sömürgecilikle Uluslararası Mücadele Günü'dür. Sömürgecilik ve yeni sömürgeciliğin dünyada milyonlarca insanın hayatını ne denli etkilediği gözönünde tutulursa, bu uluslararası dayanışma gününün anlamı tam olarak ortaya çıkmaktadır.

Özellikle 1960'lardan sonra yaşanan sömürgeciliğin hızla çöküşü sürecine bakılarak, sömürgeciliğin artık geçmişte kaldığı düşünülebilir. Ne var ki, sömürgecilik boyunduruğunu kırmış, siyasi bağımsızlığını kazanmış pekçok genç devletin bu kez karşı karşıya kaldığı yenisömürgecilik, mücadelenin aynı kararlılıkla, sömürgeciliğin tüm biçim ve tezahürleriyle ortadan kaldırılmasına dek sürdürülmesi gerektiğini gösteriyor.

Avrupa'nın kapitalist devletleri beşyüz yılı aşkın bir süre denizler ötesinde, kendi topraklarından kat kat büyük toprakları boyunduruk altında tuttular. Kapitalizmin sömürge yağması, sömürgeci ülkelerdeki servet birikiminde olağanüstü bir rol oynadı. Gelişmiş kapitalist ülkelerin biriktirdiği servetin ne kadarının bu ülkelerdeki işçilerin ve emekçilerin sömürüsünden, ne kadarının sömürgelerin yağmalanmasından kaynaklandığını tam olarak bilmek imkansız. Köle alım-satımını da kapsayan sömürge yağması, bu toprakların ve üzerlerinde yaşayan halkların en acımasız, en zorba biçimde zenginliklerinden soyulmasını getirdi. Sömürge halkları kuşaklar boyu kendilerini vahşice ezenleri zenginleştirmek için çalışmaya zorlandılar. Sömürge fetihleri, şimdi ileri kapitalist ülkeler sayılan tüm ülkelerde -sömürgesi olsun, olmasın- sanayi kapitalizmini hızlandırdı. Sömürgelerde ise geleneksel ekonomik düzen yıkıldı, pekçok ülke tek bir ürünün yetiştirilip, diğerlerinin dışlandığı, metropol ülkelerin tarım ürünü ve hammadde depoları haline getirildi. Bu gelişmeler sonucu sömürgeler ekonominin her alanında, parakredi sistemlerinde, ulaştırma- haberleşme alanlarında tümüyle bağımlı kılındılar.

Sömürgelerde uzun yıllar süren mücadelelerden sonra siyasi bağımsızlığın kazanılmasına rağmen, bu ülkelerin pekçoğu ekonomik olarak eski sömürgeci, metropol ülkelerin uzantısı, kapitalist sanayi ürünleri için hammadde ve pazar olma durumunda kaldılar. Sömürge geçmişinin ağır mirası olan bu ekonomik gerilik, bu kez yeni-sömürgeciliğin yollarını açtı.

Sömürgeciliğin kaba kuvvet, siyasi hükümranlık ve ekonomi dışı sömürü yöntemlerinin yerini, yeni-sömürgeciliğin daha ince, ama acımasızlıkta hiç de geri kalmayan ekonomik sömürü yöntemleri ve bununla pekişen siyasi baskı ve dayatmalar aldı. Uluslararası ticarette sürekli olarak gelişmekte olan ya da genç ülkelerin aleyhine büyüyen uçurum ve bu ülkelerin karşı karşıya bırakıldığı güçlükler tüm insanlık açısından büyük kaygıları getiriyor. Durumu örneklersek:

- Bağımsızlıklarına yeni kavuşmuş, gelişmekte olan ülkeler dünya iş gücünün %70'ini oluşturmalarına karşılık, toplam dünya gayri safi hasılası içinde yalnızca % 18, sanayi ürününde ise % 9'luk bir paya sahip bulunuyorlar. Bu ülkelerde 500 milyondan fazla işsiz var.
- Çokuluslu tekeller izledikleri yatırım politikası ile bu ülkelerde doğal kaynaklar ve ekonomik faaliyet üzerindeki etkilerini koruyorlar. 1980'lerin başında bu ülkelerde Batılı şirketlerin 11.700'ü ABD kökenli olmak üzere 28.000 yan kuruluşu bulunuyordu ve bunlar kendi ülkelerindekinden iki kat daha fazla kâr ediyorlardı. Yine 1980'lerin başında eski sömürgeci ülkeler, bugün özgürlüğüne kavuşmuş olan eski sömürgelerinin toplam ihracatının % 67'sini, tarımsal hammadde ihracatının % 76'sını, kimya ürünlerinin % 48'ini, imalat sanayi ürünlerinin % 64'ünü emiyorlardı.
- Sürekli ağırlaşan bir faiz yükünün eşlik ettiği dış borç ağına mahkum edilen bu ülkelerin emperyalizmin nüfuzu altındaki uluslararası banka ve finans kuruluşlarına vb. olan dış borçları 1975'te 180 milyar dolardan, 1980'de 610 milyar, 1983'te 843 milyar ve 1985'te 970 milyar dolara sıçramıştır. Bu ağır dış borç yükü bu ülkeler için tam bir yıkımdır.
- Yeni-sömürgeci bağımlılık ilişkilerinin kendini en açık biçimde ortaya koyduğu alanlardan birisi teknoloji alanıdır. Dünya bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarında gelişmekte olan ülkelerin payı ancak % 2'dir, patentlerin ise yalnızca % 0,7'sine sahiptirler, Araştırma-geliştirme harcamaları gelişmiş kapitalist ülkelerde kişi başına ortalama 147 doları bulurken, gelişmekte olan ülkelerde bu, yalnızca 2.75 dolardır. Tüm dünyadaki bilim adamı ve mühendislerin sadece % 12'si bu ülkelerdedir. Emperyalistlerin bu ülkelere yönelttiği "beyin göçü" saldırısı sonucunda 1980'lerin başında gelişmekte olan ülkelerden 400-500 bin yetişkin uzman gelişmiş kapitalist ülkelere çekilerek istihdam edildi. Gelişmiş kapitalist ülkelerin bu uzman istihdamından en az 30 milyar dolarlık bir kar sağladığı belirtiliyor.

Yine 1980'lerin başında bu ülkelere yapılan teknoloji ihracında çokuluslu tekellerin payı 4/5'di ve bu tekellerin 2/3'ü ABD kökenliydi.

- Sömürgeci ilişkilerin devrettiği ekonomik miras sonucu siyasi bağımsızlığını kazanmış ülkelerin pekçoğu ürünlerini nakletme, depolama, pazarlama konusunda da emperyalizme bağımlı kılınmış durumdalar. Çokuluslu şirketler dünya muz, pirinç, lastik ve petrol taşımacılığının % 70'ini ellerinde tutarken bu oran kakao, kahve, buğday, pamuk, jüt, bakırda % 80'e; kereste, demir cevherinde vb. % 90'a ulaşıyor.
- Gelişmiş kapitalist ülkeler vergiler, tarifeler, kotalar yoluyla gelişmekte olan ülkelerin ürünlerine olan talebi ve dolayısıyla bu ülkelerin ihracat gelirlerini etkiliyorlar. Örneğin yalnızca 1981-82 yılında gelişmekte olan ülkelerin ihracat gelirleri 40 milyar dolarlık düşme gösterdi.
- Yeni-sömürgeci yöntemler, askeri ve siyasi politikalar ve baskılarla bütünlenmektedir. Örneğin bir United Fruit Company ya da ITT adları bu ülkelerin içişlerine ve siyasi gelişmelerine nasıl karışıldığını sayısız örnekle hatırlatmaktadır. Diğer taraftan emperyalizmin tırmandırdığı silahlanma yarışının, gelişmekte olan ülkelere ne denli ağır bir yük getirdiği de gözler önündedir. Bu ülkelerin dünya toplam silahlanma harcamaları içindeki payı 1960'ta % 4,5 iken, bu oran 1980'lerde % 16'ya tırmanmıştır.

1960 sonrası bağımsızlığa kavuşan ülkeler:

14 Aralık 1960'da kabul edilen ve sömürge ülkelerin ve halkların bağımsızlığını teminat altına alan Birleşmiş Milletler Deklarasyonu'nun ardından bağımsızlığa kavuşan ülkeler:

ASYA

Kuveyt	**1961**
Maldiv Cum.	**1965**
Singapur	**1965**
Yemen D.Halk Cum.	**1967**
Katar	**1971**
Bir. Arap Emirl.	**1971**
Bahreyn	**1971**
Brunei	**1984**

AFRİKA

Sierra Leone	**1961**
Tanzanya	**1961**
Burundi	**1962**
Ruanda	**1962**
Cezayir	**1962**
Uganda	**1962**
Kenya	**1963**
Malavi	**1964**
Zambiya	**1964**
Gambıya	**1965**
Botswana	**1966**
Lesotha	**1966**
Maurilus	**1968**
Swaziland	**1968**
Ekvator Ginesi	**1968**
Gine-Bissau	**1973**
Mozambik	**1975**
Yeşilbirin Adl.	**1975**
Komor Adl.	**1975**
S.Tome ve Prinsip Adl.	**1975**
Angola	**1975**
Seyşel Adl.	**1976**
Cibuti	**1977**
Zimbabwe	**1980**

AVRUPA

Malta	**1964**

AMERİKA

Jamaika	**1962**
Trinidal ve Tobago	**1962**
Guyana	**1966**
Barbados	**1966**
Bahama Adl.	**1973**
Grenada	**1974**
Surinam	**1975**
Dominika	**1978**
St.Lucia	**1979**
St. Vincet-Grenadinler	**1979**
Belize	**1981**
Anligua ve Barbuda	**1981**
St. Christopher-Nevis	**1983**

OKYANUSYA

Ball Samoa	**1962**
Nauru	**1968**
Tongo	**1970**
Fiji	**1970**
Papua Yeni Gine	**1975**
Solomon Adl.	**1978**
Tuvalu	**1978**
Kiribati	**1979**
Vanualu	**1980**

Bugün Sömürge Durumunda Olan Yerler

1960'da kabul edilen BM Sömürge Ülkeleri ve Halklarının Bağımsızlığı Deklarasyonuna göre BM tarafından resmen bu statüde oldukları kabul edilen yerler ve nüfusları 1987 itibarıyla şöyle:

- ABD'nin yönetimindeki bölgeler:
  Pasifik Adaları (Marian, Marşal ve Karolin adaları) ve Mikronezya (150.000 kişi), Doğu Samoa (30.000), Guam (120.000), ABD Virjin adaları (100.000)
- Britanya'nın yönetimindeki bölgeler:
  Cebelitarık (30.000)
  Bermuda adl. (60.000)
  Falkand ad. (2.000)
  Anguilla ad. (8.000)
  Pitcairn ad. (70)
  Britanya-Virjin adl.(11.000)
  Türk ve Caicos adl. (7.000)
  Cayman adl. (17.000)
  Montserrat adl. (12.000)
  St. Helena ad. (5.000)
- Fransa'nın yönetimindeki bölgeler:
  Yeni Kaledonya (150.000)
- Yeni Zelanda'nın yönetimindeki bölgeler:
  Tokelau adl. (2.000)
- G.Afrika'nın yasadışı işgali altındaki bölge:
  Namibya (1.5 milyon)
- BM listesinde yer alan diğer bölgeler:
  Batı Sahra (eski İspanyol Sahrası) (150.000)
- Doğu Timor (eski Portekiz Timoru) (640.000)

Ayrıca yöneten ülkelerin "denizaşırı bakanlık", "gönüllü katılan devletler" vb. olarak belirterek BM resmi listesinde yer almasını önledikleri ve beş milyondan fazla bir nüfusu barındıran bölgeler vardır. Bunlar:

- Britanya-Hint Okyanusu bölgesi (Diego Garcia adası dahil).
- ABD'nin idaresindeki Porto Riko (3.4 milyon kişi)
- Fransa'nın denizaşırı bakanlık ve bölgeleri: Guadelup (330.000), Martinik (330.000), Fransız Ginesi (70.000), St.Pierre ve Mikelon adl. (6.000), Reunion (560.000), Fransız-Polinezya (160.000), Wallis ve Futuna adl.(12.000).
- Yeni Zelanda'nın İdaresindekiler: Cook adl. (20.000) ve Niue ad. (4.000).
- Hollanda'nın İdaresindekiler: Hollanda Antilleri (260.000).

Marksist ya da solcu veya demokrat profesörlerinden memnun olmayan öğrenciler dersleri banda kaydedip bunu kendileri için bedava sağlanan telefonla doğrudan AIA'nın Washington'daki merkezine ulaştırıyorlar.

Amerikan üniversitelerinde kaynatılan cadı kazanı

"Accuracy in Academia"yı bilimadamlarında, akademik yaşamda doğruluk, titizlik diye çevirebiliriz. Kısa adıyla AIA gerçekte ise Amerikan Üniversitelerinde öğretim özgürlüğünü yok etmeyi, öğretim görevlilerini sindirmeyi hedef alan yeni bir örgütün adı. Örgütün kuruluşu yeni: 1985. Ama kuruluş amacı hiç de yeni değil: ABD'de geçmişi hayli gerilere dayanan antikomünizm. Bütün ülkede ilericilerin, demokratların takip edildiği, fişlendiği, kovuşturmaya uğradığı, tutuklandığı, işten atıldığı, kısacası cadı kazanlarının kaynatıldığı Mc Carthy dönemi unutulmadı.

Şimdi üniversitelerde de aynı uygulamalar tekrarlanmak isteniyor. Aydınlara karşı bu saldırı örgütünün yöneticiliğini aşırı sağcı geçmişiyle tanınan Reed Irvine yapıyor. Irvine'a bakarsanız ABD'de "komünizm tehlikesi şu anda hayli yüksek". Irvine tek başına hareket eden bir çılgın değil, tam tersine örgütlü biçimde destek buluyor. 1960'lı yıllardan beri çeşitli sağcı örgütlerde aktif olarak çalışma yapan Irvine 1969'da "Kitle İletişiminde Doğruluk" örgütü kurmuş ve o zaman Amerikan basınında çalışan pekçok gazeteciyi hedef almıştı. Bu saldırıyı bankalar, petrol şirketleri ve sermayedarlardan aldığı büyük bağışlarla yürütmüştü. Bugün de aynı amaçlı AIA örgütünün kasalarına milyonlar akıyor. ABD'de böylesi amaçlar için destek bulmak hiç zor değil. Nitekim "komünizmi üniversitelerden söküp atmak" amacıyla verilen paralarla örgüt altı ay içerisinde ülkenin 110 üniversitesine yayılmış durumda. Örgütün yöneticilerinden Laeszlo Csorba Amerikan Üniversitelerinde 10 bin "komünist profesör"ün bulunduğunu iddia ediyor. "Sakıncalı" listesine alınmak için, örneğin ABD'nin Orta Amerika ülkelerine müdahalesine karşı olmak yeterli. "Bozguncu"lar öyle ince eleyip sık dokunmadan hemen listeye kaydediliyor.

AIA üniversitelerde bu işleri esas olarak "gönüllü muhbir" öğrenciler aracılığıyla gerçekleştiriyor. Nasıl mı? Gayet "pratik" bir şekilde: Marksist ya da solcu veya demokrat profesörlerinden memnun olmayan öğrenciler dersleri banda kaydedip bunu kendileri için bedava sağlanan telefonla doğrudan AIA'nin Washington'daki merkezine ulaştırıyorlar. AIA söz konusu profesörün adını yerel sağcı örgütlere, politikacılara çıtlatıyor. Sonra mekanizme işlemeye başlıyor. Cadı kazanı başlıyor kaynamaya. Kendisi de aynı şekilde AIA'nın boy hedefi olmuş New York Üniversitesi siyasi bilimler dalı öğretim üyesi Bertel Ollman şöyle diyor: "Güdülen amaç kişileri korkutmak, sindirmek yoluyla otosansürü sağlamak".

Sağcıların bu telaş ve çabaları nedensiz değil. Amerikan Üniversitelerinde 1960'lı yılları çağrıştıran canlı bir siyasi hava gözleniyor. Akademik çevrelerde özellikle Washington'un dünya jandarmalığı heveslerine, saldırgan silahlanma politikalarına ve nükleer savaş tehditlerine karşı çıkış yaygınlaşıyor. Örneğin Mayıs 1986'da binlerce bilimadamı "Yıldızlar Savaşı" diye anılan SDI projesinde yeralmayacaklarını açıkladı. Onlara katılan bilimadamlarının sayısı sürekli yükseliyor. "Sorumluluk Sahibi Bilimadamları", "Amerikan Bilimadamları Federasyonu" gibi bilimsel araştırma ve öğretim alanında çalışan kadroları bir araya getiren ilerici örgütlerin etkisi artıyor. Yale Üniversitesi gibi elitler okulunda dahi Washington'un Güney Afrika politikasına karşı çıkan öğrencilerin kitlesel olarak tutuklandığı düşünülürse, öğretim üyelerinin de bu atmosferin dışında kalması düşünülemez. Irkçılığa, antikomünizme, nükleer savaş tehdidine karşı hareketlenme Yale, Harvard gibi "seçkin" okullar dahil, tüm Amerikan üniversitelerinde etkisini gösteriyor.

GIVE YOUTH A FUTURE

Bu hareketlenme karşısında AIA gibi örgütlere ülkeyi "komünizmden kurtarmak" üzere çok iş düşüyor! AIA'nin yanısıra çok sayıda aşırı sağcı gençlik örgütü de iş başında. Ne ki bunların tüm çabalarına rağmen üniversiteler bir türlü "hizaya getirilemiyor". Getirileceğe de benzemiyor.